

ศิลปะสร้างสุข

ความเข้าใจและวิถีทางของศิลปะ
สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

พิมพ์ครั้งที่ 2 มกราคม 2562

พิมพ์ครั้งที่ 1 มีนาคม 2556

ลิขสิทธิ์ : ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

และสถาบันศิลปะบำบัดในแนวทางมนุษยปรัชญา

ISBN :	978-616-8000-28-1
บรรณาธิการ :	อนุพันธุ์ พงษ์พันธ์จี
ภาพปก :	อนุพันธุ์ พงษ์พันธ์จี
ภาพวาดประกอบนิทาน :	เบญจมาศ คำบุญมี
ถ่ายภาพ :	www.sukdok.com
ออกแบบปก :	สิริวรงค์ วานิชพิพัฒน์
จัดรูปเล่ม :	ชัชณี คุรุภากรณ์
พิสูจน์อักษร :	สิริวรงค์ วานิชพิพัฒน์
ดำเนินการพิมพ์ :	บริษัท เอ.พี. กราฟฟิคดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด
สนับสนุนการจัดพิมพ์ :	มูลนิธิสยามกัมมาจล

ติดต่อโครงการศิลปะสร้างสุข
arttherapythai@gmail.com
www.arttherapythai.com

“

ศิลปะสร้างสุข

”

เยาวชนเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ การสร้างให้เยาวชนเป็นคนดีและคนเก่ง เป็นเรื่องที่ทุกหน่วยงานให้ความสำคัญ ธนาคารไทยพาณิชย์เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มุ่งมั่นในการสร้างเสริมศักยภาพให้กับเยาวชนมาอย่างต่อเนื่อง แต่ด้วยพื้นฐานของเยาวชนในแต่ละระดับย่อมมีความแตกต่างกัน เด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นเยาวชนอีกกลุ่มหนึ่งที่ธนาคารไม่เคยมองข้าม เครือข่ายเยาวชนกล้าใหม่... ใฝ่รู้ของธนาคาร ได้เคยทำกิจกรรมพัฒนาทักษะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษผ่านงานศิลปะให้กับนักเรียนโรงเรียนเพชรบุรีปัญญาคุณ

ดังนั้น เพื่อเป็นการสานต่อและสร้างความยั่งยืนให้กับโรงเรียนเพชรบุรีปัญญาคุณ ธนาคารจึงมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ คุรุมนต์ อนุพันธ์ุ พุทธิพันธ์ุ ได้เข้ามาเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตร “ศิลปะ” โดยนำเอาศาสตร์และศิลป์เข้ามาผสมผสานก่อให้เกิดเป็นโครงการ “ศิลปะสร้างสุข” พร้อมทั้งถ่ายทอดและพัฒนาครุต้นแบบของโรงเรียนเพชรบุรีปัญญาคุณ ให้สามารถวางแผนและออกแบบกิจกรรมได้ด้วยตัวเอง นับว่าโครงการ “ศิลปะสร้างสุข” นี้ น่าจะเป็นต้นแบบให้กับโรงเรียนเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีอยู่ทั่วประเทศได้เป็นแนวทางและนำไปประยุกต์ใช้ต่อไปให้เกิดผลตามความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียน ธนาคารหวังเป็นอย่างยิ่งว่าโครงการ “ศิลปะสร้างสุข” จะเป็นแรงกระเพื่อมทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษทั่วประเทศได้รับความสุขจากงานศิลปะที่ถูกรังสรรค์ไว้อย่างงดงาม

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ วิจารณ์ พานิช
ประธานกรรมการกิจกรรมเพื่อสังคม
ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

สารบัญ

หล่อเลี้ยงเมล็ดพันธุ์ของโลกด้วยศิลปะสร้างสุข	9
จังหวัดและดนตรี	29
กิจกรรมสำหรับห้องศิลปะสร้างสุข	47
ดนตรี เพื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	63
ความหมายที่พิเศษจากเด็กที่มีความต้องการพิเศษบนแนวทางมนุษยปรัชญา	85
นับกลีบดอกไม้ ให้ความงามที่กลั่นจากธรรมชาติสู่โลกด้านใน	88
เมื่อฉันเหมือนมีลมหายใจ	93
ให้สีน้ำระบายสีที่หัวใจของเด็ก	96
ลากเส้นรูปทรง	109
นิทานบนความหมายจินตภาพแนวคิดของการศึกษาออลดอร์ฟ	119

A blackboard with a wooden frame, containing Thai text. The text is centered on the blackboard. The top line is in white and the bottom line is in yellow.

หล่อเลี้ยงเมล็ดพันธุ์ของโลก
ด้วยศิลปะสร้างสุข

“

ให้มีเปลวเทียนส่องสว่างดีกว่าสาปแช่งความมืดมน

ถ้อยคำจากพุทธศาสนา

”

โลกที่เราอยู่นี้ในทุกวันนี้ แต่ละวันยังมีปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาด้านเด็ก มากมายให้เสียเวลาแก้ไข บางปัญหาที่ได้รับการขจัดปิดเป่า บางปัญหาที่สั่งสมจนพอกพูนเกินเยียวยา จะมีสักกี่คน ที่เดินเข้าไปในปัญหานั้นโดยใช้การศึกษาและแสวงหาหนทางจาก ‘ศิลปะ’ ที่หลากหลาย เพื่อเข้าถึง ‘ความเข้าใจ’ ของเด็กอย่างแท้จริง

เกริ่นมาทั้งหมดนี้ คำว่า ศิลปะ จึงมีความหมายไปกว่า ‘เครื่องมือ’ หรือมากมายไปกว่า ‘วิชาศิลปะ’ ในห้องเรียนที่เป็นเพียงเครื่องประทีปอารมณ์เล็ก ๆ น้อย ๆ ให้กับพ่อแม่และเด็กในสถาบันการศึกษา

เมื่อแปดสิบห้าปีที่แล้ว เหตุการณ์ที่ประทับอยู่ในความทรงจำ อย่างน้อยที่สุด ชายคนหนึ่งที่มีรูปร่างท้วม ๆ หลายคนเรียกเขาติดปากว่า ‘หมอเคนนิค’ วันนั้นเขาเพิ่งสำเร็จการศึกษาแพทย์ได้ไม่นาน เริ่มมีความสนใจในเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หลังจากได้พบเรียนรู้อีกว่า มนุษย์ปรัชญาจาก รูดอล์ฟ สไตเนอร์ (ค.ศ.1861-1925) โดยตรง

หมอเคนนิคถูกชวนไปทำงานในคลินิกแพทย์มนุษย์ปรัชญาในเมืองเล็ก ๆ ที่ชื่อว่า อาร์เลสไฮม์ (Ariesheim) ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ช่วงเวลานั้นเป็นช่วงเวลาที่ย่างสู่ฤดูกาลอันหนาวเหน็บ มันเป็นอาทิตย์แรกของต้นเดือน

ธันวาคม การเฉลิมฉลองแอดเวนท์ของชาวคริสต์ได้เริ่มต้นขึ้น เด็ก ๆ พิเศษในคลินิกอาร์เลสไฮม์จึงมีโอกาสเข้าร่วมด้วย กิจกรรมวงกลมตรงกลางสนามหญ้าข้าง ๆ คลินิก แสงจากเทียนดวงหนึ่งถูกจุดขึ้น ส่องประกายให้เทียนดวงอื่น ๆ จุดต่อไปเทียนจากซี่ผึ้งทุกเล่ม กลายเป็นรูปทรงแบบสปิรอล (Spiral) คล้ายกับรอยพิมพ์ในมือของเรา แสงที่จุดนี้ปรากฏความสว่างและความงามอย่างมาก

ภาพต่าง ๆ ในคืนที่ศักดิ์สิทธิ์นั้น ได้กลายเป็นพลังอันยิ่งใหญ่กับหมอเคนนิค เขาถึงกับปรารภว่า “ผมขออุทิศตนที่จะดูแลและให้การศึกษากับเด็ก ๆ กลุ่มนี้ด้วยสติปัญญาจากการกระทำของผมเอง เพื่อสร้างเนินเขาสูงมีเปลวเทียนส่องสว่าง ให้เด็กกลุ่มนี้ได้แสวงหาหนทางของพวกเขาจากประสบการณ์แห่งความหวังนี้”

เล่มเทียนที่จุดสว่างต่อ

ดวงเทียนที่สว่างไสวขึ้นเมื่อ ค.ศ.1938 ทำให้การศึกษาบำบัดตามแนวมนุษย์ปรัชญาเกิดบนประเทศไทยด้วยอย่างค่อย ๆ เป็นรูปธรรม โดยความเชื่อและศรัทธาที่ว่าศิลปะนั้นมีศักยภาพเพียงพอที่จะเปลี่ยนแปลงโลกทั้งโลกได้เลยทีเดียว

รู돌ฟ สไตเนอร์
Rudolf Steiner

‘ไหนเลยเราจึงเก็บไว้เพียง ‘กระพี้’ โดยละทิ้ง ‘แก่น’ ของมัน (ศิลปะ) ไปเสียเล่า

มนุษย์ปรัชญาจึงให้ความสำคัญกับความเข้าใจของพัฒนาการเด็กบนแง่มุมที่ต่างไปจากหลัก มุมมองด้านจิตวิทยา โดยเฉพาะด้านจิตวิญญาณ ครั้งหนึ่งที่ รู돌ฟ สไตเนอร์ มีประสบการณ์สอนเด็กป่วยที่เกือบจะเป็นปัญญาอ่อนคนหนึ่งซึ่งชื่อว่า ออตโต ซึ่งมีภาวะศีรษะโตจากน้ำในสมองมาก (hydrocephalic large-headed)

ช่วงแรก ๆ ที่เริ่มพบเด็กคนนี้ เขาไม่สามารถอ่านเขียนและมีปัญหาด้านการเรียนรู้ ดูสิว่าครูสไตเนอร์บันทึกถึง ออตโตว่าอย่างไร

“เขาเป็นเด็กที่มีความคิดช้าและทึบ แม้มีอะไรที่เข้ามาบรบกวนก็ทำให้ปวดหัวได้ง่าย ๆ ไม่ค่อยจะมีเรี่ยวแรง วิดกักงวลอยู่บ่อยครั้ง หลังจากที่ผมได้พบเด็กคนนี้ จึงรู้ได้ว่าร่างกายและจิตใจเขาต้องได้รับการศึกษาที่ปลูกศักยภาพในตัวให้ได้”

ผมหาหนทางต่าง ๆ ที่จะเข้าถึงวิญญาณในตัวเขา ซึ่งหลับไหลอยู่ให้ตื่นขึ้นและทำงานกับด้านกาย ตรงนี้เอง

ศิลปะที่ทำงานลงลึกถึงสภาวะนี้จะปลูกศักยภาพที่ซ่อนเร้นของเด็ก ออตโตใช้เวลาอยู่สักพักใหญ่กับการทำงานที่หนักหน่วงของสไตเนอร์ เตรียมสอนหลายชั่วโมงเพื่อมาเจอกับ ออตโตราวหนึ่งชั่วโมงเท่านั้น

เด็กชายที่เคยมีอุปสรรคจากสภาพศีรษะโตจากการมีน้ำในสมองค่อย ๆ ทุเลาลง เขาสามารถสอบชั้นมัธยมปลายและเข้าเรียนต่อจนจบแพทย์ได้สำเร็จ

ศิลปะสร้างสุขจึงต้องเข้าใจเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

จากเส้นทางการศึกษาบำบัด

ศิลปะสร้างสุขจึงมีความสัมพันธ์กับการศึกษาบำบัดในโรงเรียนหรือสถานดูแลเด็ก ๆ กลุ่มนี้ค่อนข้างแนบชิด คำถามว่าแล้วการศึกษาบำบัดจะช่วยเขาได้อย่างไร จะทำให้ชีวิตเขาเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่ เราไม่สามารถตอบได้ในขณะนี้ แต่เราสามารถหาคำตอบได้จากการศึกษาสำรวจประวัติความเป็นมาและงานการศึกษาบำบัดที่กำลังดำเนินอยู่ เราอาจพบวิธีช่วยคนอย่างเราจะเริ่มต้นด้วยการพิจารณาศัพท์พื้นฐานซึ่งเกี่ยวข้องกับ การศึกษาบำบัด จากหนังสือ Children with Special Needs โดย Michael Luxford

ภาวะปกติและไม่ปกติ (Normality and Abnormality)

ดร. รูดอล์ฟ สไตเนอร์ ไม่ได้ให้คำจำกัดความของการศึกษาบำบัดไว้อย่างชัดเจน แต่เขาระบุถึงสิ่งที่นักการศึกษาบำบัดจำเป็นต้องมี คือ ความจำเป็นในการพัฒนาความเข้าใจภาวะปกติและไม่ปกติให้ถูกต้อง

เขากล่าวไว้ในการบรรยายครั้งแรกในหลักสูตรการศึกษาบำบัดว่า

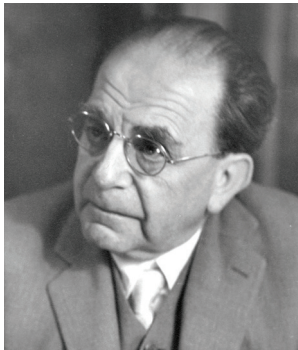
มนุษย์มีแนวโน้มของความผิดปกติซ่อนอยู่ในตัวอาจจะแค่เพียงเล็กน้อย เช่น ความคิดล่องลอยไม่อยู่กับตัว หรือ พูดไม่เป็นจังหวะจะโคน อาจเร็วหรือช้ามากจนคนฟังออกไปเดินเล่นได้ เช่นเดียวกับความผิดปกติเล็กน้อยในเจตจำนงและอารมณ์ ซึ่งคนส่วนใหญ่มีอยู่แล้วในตัว

ในโลกที่พัฒนาแล้วเช่นทุกวันนี้ ความคิดนี้ดูเป็นเรื่องปกติ แต่เราควรตั้งข้อสังเกตว่าเรื่องนี้มีการกล่าวถึงมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1924 เราอาจตั้งขึ้นมาเป็นประเด็นในแง่ของปรัชญาก็ได้ แต่เห็นได้ชัดว่า ความก้าวหน้าในการดูแลและการให้การศึกษบำบัด ขึ้นอยู่กับความคิดและอุดมคติ ซึ่งบันดาลใจให้เกิดการเยียวยาบำบัด และสิ่งสำคัญคือทัศนคติของนักบำบัดต่อผู้ที่ได้รับการบำบัด

สิ่งที่สไตเนอร์ ได้กล่าวไว้ ซึ่งนำมาไว้ในบทนี้เป็นจุดเริ่มต้นของแนวปฏิบัติเพื่อเยียวยาบำบัด

การระบุความปกติหรือผิดปกติในใจของเด็ก หรือแท้ที่จริงของชีวิตจิตใจมนุษย์ จะทำได้ต่อเมื่อเรารู้ชัดแล้วว่าอะไรคือสิ่งที่เรียกว่า ปกติ จนถึงปัจจุบันยังไม่มีมาตรฐานอื่นใด เป็นเหตุผลที่ข้อสรุปของคนแต่ละคนอาจสร้างความสับสนขึ้นได้ จนกว่าเรามั่นใจและชัดเจนในความผิดปกติที่มีอยู่ เราจึงลงมือทำงานได้ สวรรค์จะรับรู้ความตั้งใจจริงและเข้ามาช่วยขจัดภาวะผิดปกตินั้น ขณะเดียวกันเด็กพิเศษจะแสดงอัจฉริยภาพบางส่วนออกมาตลอดเวลา

สไตเนอร์มองมนุษย์จากมุมมองที่ตรงข้ามกับการมองทั่วไป ประการแรก คือ คนปกติก็มีความผิดปกติในตัวเช่นกัน ปัจจุบันคนที่ถูกเรียกว่าผิดปกติ บางคนมีคุณสมบัติของอัจฉริยะในตัว สิ่งที่อยู่เหมือนขัดแย้งกันอยู่นี้เตือนให้เราระวังการตัดสินภาวะปกติและไม่ปกติ ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้เร่งพัฒนาการสังเกต โดยไม่มีอคติ และเปิดรับความคิดใหม่ ๆ เราต้องไม่ด่วนสรุปว่าเด็กเป็นอย่างไร แต่เฝ้าสังเกตสภาพจริง เขามีอะไรอยู่ก่อนที่จะมากำเนิดเป็นมนุษย์

คาร์ล เคอ์นิก
Karl König

การศึกษาบำบัดเกี่ยวข้องกับความต้องการของเด็กที่กำลังพัฒนา เด็กซึ่งมีความผิดแผกอย่างเด่นชัดจากคนทั่วไปจึงต้องการความใส่ใจเป็นพิเศษ ครูหรือผู้ใดก็ตามที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาบำบัด จะต้องพัฒนาความเข้าใจเรื่องความเป็นมนุษย์

คาร์ล เคอ์นิก (Karl König) มีชีวิตอยู่ระหว่างปี ค.ศ. 1902-1966 แพทย์ชาวออสเตรียซึ่งเป็นศิษย์ของรูดอล์ฟ สไตเนอร์ (Rudolf Steiner) เป็นผู้ก่อตั้งชุมชนบำบัด (Camphill) ซึ่งเน้นรวมทุกด้านของการศึกษาในแนวบำบัด ในบทแรกของหนังสือของเขาชื่อ ความเป็นมนุษย์ (Being Human) เขาตอบคำถามที่ว่า “การศึกษาแนวบำบัดคืออะไร” ว่าเป็นคำถามที่ไม่มีคำตอบเดียว เขาแนะนำว่าการศึกษาแนวบำบัดเป็นศิลปะการปฏิบัติซึ่งไม่มีกฎเกณฑ์ที่วางไว้ตายตัว

เราต้องสรรหาและสร้างสรรค์ความสัมพันธ์กับทั้งเด็กและผู้ใหญ่พิเศษทั้งหลาย มิฉะนั้นงานของเราจะไม่ได้ผลเลย นั่นคือด้านหนึ่งของเหรียญ อีกด้านหนึ่งหากการศึกษาบำบัดเป็นเพียงศิลปะปฏิบัติไม่รวมอะไรอื่นด้วยเลย ก็จะไม่มีการศึกษาบำบัดที่ดีสักคน เราต้องการความรู้ที่ปฏิบัติได้เพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ให้แก่กิจกรรมสร้างสรรค์ของเราอย่างสม่ำเสมอ ไม่ใช่แค่การเรียกชื่อหรืออธิบายอาการของเด็ก การระบุเรียกชื่ออาการของเด็กไม่มีความหมายใด ๆ เลย เครื่องมือสำคัญที่สุดในการวินิจฉัยการศึกษาแนวบำบัด คือ ความพยายามที่จะเข้าใจสภาพที่เราพบในแต่ละปัจเจกบุคคล

สิ่งที่กล่าวมาแล้วทำให้เราสามารถระบุความจำเป็นพื้นฐาน 3 ประการที่จะทำให้การศึกษาแนวบำบัดประสบผลสำเร็จ คือ

1. ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมนุษย์
2. การสังเกตภาวะผิดปกติ
3. ความเข้าใจซึ่งจะนำไปสู่การเยียวยาบำบัด

กฎแฉ 3 ดอกนี้จะไขประตูสู่การศึกษาบำบัดและการรักษา แต่ก่อนที่เราจะไขกุญแจดอกนี้ เราควรพิจารณาจุดเริ่มต้นของการศึกษาบำบัดว่า มันถูกหล่อหลอมและสร้างขึ้นมาอย่างไร

พัฒนาการวัยเด็ก

หากได้มองเข้าไปในตาของเด็กแรกเกิด คุณจะเห็นว่าสายตาดูเหมือนล่องลอยไปไกล เด็กทั่วโลกจะมีแวตาลูกซึ่งเหมือนกัน ขณะเดียวกันเขาก็สามารถมองลึกเข้าไปในใจของเราได้ เด็กยังไม่สามารถเพ่งมองที่จุด ๆ เดียว เด็กต้องการการตอบสนองทางกายอย่างง่าย ๆ แต่มีผลอย่างมากต่อเขา เด็กอยู่ในอารมณ์ของความมหัศจรรย์ใจและสนุกสนาน แม้แต่คนที่มีความตั้งใจแข็งกร้างยังปฏิเสธเด็ก ๆ ซึ่งเหมือนสำรวจสวรรค์ที่บริสุทธิ์นี้ไม่ได้

พัฒนาการเด็กในช่วงแรกของชีวิตต้องการเวลามาก เริ่มต้นจากการเคลื่อนไหวสายตา การมอง ยิ้ม การคว้าด้วยมือ ยกศีรษะขึ้น และหันใดก็ยกตัวลุกขึ้นนั่ง เด็กเปลี่ยนจากทารกมาเป็นเด็กตอนต้น เริ่มคลาน ตั้งไข่ จับโต๊ะหรือเก้าอี้ลุกขึ้นยืน แล้วก็มาถึงวันพิเศษที่เด็กเริ่มเดินเป็นก้าวแรก นี่เป็นความสำเร็จที่สำคัญขั้นแรกของชีวิต

ในช่วงวัยทารกเด็กหย่านมแม่หรือนมชนิดอื่น มาเริ่มทานอาหารควรให้อาหารอ่อน ๆ ที่มีคุณค่า เป็นอาหารจากธรรมชาติ ผลไม้ ผัก และเมล็ดธัญพืช

จากเสียงอืออ่า และเสียงร้องไห้ เป็นการออกเสียงคำที่มีความหมาย และเรียกชื่อสิ่งของ เด็กวัยเตาะแตะที่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องจะเริ่มพูด ร่างกายและแขนขาเคลื่อนไหวชำนาญขึ้น โดยเฉพาะอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการพูดเพื่อตระเตรียมสู่การพูดของเด็ก

ความสามารถในการพูด การจำชื่อวัตถุสิ่งของ และจำเหตุการณ์ได้ นำไปสู่การแสดงออก การเล่าเรื่อง และการถาม เด็กรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส กลั่นกรองในตัว และพูดหรือแสดงออกมา เป็นจุดเริ่มต้นของความคิด

การเดินทาง การพูด และเริ่มต้นคิด ซึ่งเป็นความสำเร็จที่เกิดขึ้นในช่วง 3 ปีแรก ซึ่งเด็กเปี่ยมไปด้วยพลังอันน่ามหัศจรรย์ การรับรู้ตัวตนของเด็กจะไม่เหมือนช่วงเวลาต่อไป แต่เป็นเครื่องหมายการเข้ามาถึงโลกใบนี้ จากนั้นพวกเขาก็จะพูดคำว่า “ฉัน” ริชาร์ด พิโนนาหรือจอห์น คำว่า คุณ หรือ เธอ (you) อาจจะใช้กับ พ่อแม่ และคนอื่น ๆ เด็กจะเลิกใช้สิ่งของที่เคยใช้ในวัยเด็ก เปลี่ยนจากที่เคยนอนแนบอกและในอ้อมแขนพ่อแม่มานั่งเก้าอี้เด็ก ต่อมาก็คือเก้าอี้ผู้ใหญ่ เปลี่ยนจากใส่รองเท้าแตะเป็นรองเท้าหุ้มส้น ใส่เสื้อผ้าแทนผ้าอ้อม

เด็กเตาะแตะพัฒนามามากทีเดียวว่าจะมาถึงวัยที่เด็กมานอนข้างแม่ฟังนิทานก่อนนอน ซึ่งเป็นความสำเร็จสำคัญอีกขั้นหนึ่งของการมีชีวิตบนโลกนี้

เด็กที่กำลังพัฒนา (The developing child)

เด็กจะใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการเลียนแบบ เรียนรู้ทุกอย่างผ่านการลอกเลียนแบบ และแปรไปเป็นการเล่น ผมจำได้ว่าเคยมองคุณลุงทาสีประตูโรงรถ ผมจำการเคลื่อนไหวได้ทุกขั้นตอน ชัดกระดากทราวย ล้าง ทาสี ผมเล่นทาสีทับประตูบานนั้นด้วยน้ำและแปรงทาสีเก่า ๆ ที่ผมเก็บได้นานหลายสัปดาห์หลังจากนั้น เช่นเดียวกับการเล่นเป็นคนเขาก่อนแล้วนำไปเก็บในโรงงาน ผมสร้างกระสอบใส่ถ่านหิน รถบรรทุก และเหมืองถ่านหินในสวน ซึ่งมีคนงานโบหน้าดำมอมแมม ทุก ๆ อย่างเกิดขึ้นได้เสมอจินตนาการของผมสร้างโลกใบใหม่ขึ้นทุกวันในสวนขนาด 50 ตารางเมตรนี้ ความประทับใจจะแปรเปลี่ยนไปเป็นการกระทำที่มีพลังผสมกับความสามารถในการลอกเลียนแบบ

จะดีมากหากเด็กสามารถอยู่ในโลกแห่งการเรียนรู้แบบได้นานที่สุด เพราะการเรียนรู้โดยใช้จินตนาการจะเพิ่มความสามารถของเด็ก ช่วงเวลาแห่งการผจญภัยและมีความสนใจนี้ต้องได้รับการสนับสนุนจากที่บ้าน การให้เด็กเล่นอยู่ภายในความดูแลของผู้ใหญ่จนถึงเวลาที่จะไปพบเด็กอื่นในสนามเด็กเล่น การได้ไปพบเด็กที่มีความต้องการและความตั้งใจตรงกันจะเกิดการปะทะกัน การเล่นจึงเป็นการเรียนรู้การเข้าสังคม เป็นความรู้เบื้องต้นก่อนเข้าโรงเรียน

การเล่นของวัยเด็กตอนต้นได้รับอิทธิพลและการสนับสนุนจากพลังจินตนาการ จัดเป็นวัยเรียนรู้จากการลงมือทำ ความสำเร็จในวัยนี้เกิดจากความมุ่งมั่นของเด็ก หากเด็กได้เล่นลงมือทำมากพอจะส่งผลถึงพละนาถัย ความกระตือรือร้น ความสนใจของเด็กเป็นความพร้อมที่จะนำเด็กสู่โรงเรียนเพื่อพบคุณครูคนแรกของเขา

เด็กไปโรงเรียนด้วยความสงสัยคาดหวัง และเพื่อประสบการณ์ใหม่ ๆ นอกจากจะมีเพื่อนเล่นที่สนามเด็กเล่นเพิ่มขึ้น โลกของเขาก็กว้างใหญ่ขึ้นจากบทเรียน นิยาย ตำนาน และประวัติศาสตร์ของโลก เด็กรู้จักตัวเลข สี คำศัพท์ วัตถุ ของเหลว ภูมิศาสตร์ ดาราศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคม เชื้อชาติ เคมี ชีววิทยา โคลงกลอน สงคราม ศาสนา และอื่น ๆ หากครูสอนด้วยทัศนคติที่ถูกต้อง เด็กจะรับความรู้อย่างหมกใจด้วยความพิศวง เหมือนประตูที่เปิดอยู่ค่อย ๆ แง้มออกทีละนิด สิ่งที่ได้จากการอ่านและการเขียนไม่เพียงแต่เข้าถึงการเรียนรู้ผ่านตัวอักษรเท่านั้น แต่ยังเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความรู้สึกออกมาด้วย

วัยเด็กตอนต้นเป็นช่วงชีวิตที่ดีมากเพราะเด็กได้แสดงความสามารถของเขาออกมาด้วยความสนใจ ครูเป็นบุคคลที่เด็กรักและชื่นชม เด็กมักพูดติดปากว่า “ครูของฉันพูดอย่างนั้น อย่างนี้” เด็ก ๆ เข้ากันได้ดีทั้งชายและหญิง รูปร่างก็ไม่ได้ต่างกันนัก เป็นช่วงที่เด็กไม่ค่อยเจ็บป่วย มีบางขณะที่เด็กแสดงอาการครุ่นคิดเมื่อเขาเริ่มมีประสบการณ์มากขึ้น

สไตเนอร์เรียกช่วงเวลาที่เด็กเข้าสู่วัยรุ่นว่า “วุฒิภาวะทางโลก” ซึ่งหมายถึง การเข้าไปหลอมรวมในระดับลึกกับการมีชีวิตบนโลกนี้ เป็นช่วงสำคัญที่มีความหมายต่อการเรียนรู้ความแตกต่างในเรื่องเพศ ระหว่างคุณภาพของเพศหญิงและชายชัดเจนขึ้น ทั้งทางกายภาพ และจิตวิทยา

วัยรุ่นหนุ่มสาว (Adolescence) มาจากภาษาละติน หมายถึง “การเติบโตสู่ความเป็นมนุษย์” แสดงถึงประสบการณ์ของปัจเจกแต่ละคนที่มีการแสดงออกมากขึ้น อธิบายพัฒนาการของวัยซึ่งถือว่าย่างน้อยอยู่แต่กำลังมีการปรับเปลี่ยนทางกายภาพมาก เอริก เอริกสัน (Erik Erikson) แบ่งช่วงวัยรุ่นหนุ่มสาวออกเป็น 3 ระยะ คือ ช่วงวัยเจริญพันธุ์ (Puberty) วัยค้นหาเอกลักษณ์ (Identity seeking) และวัยเผชิญสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเอง (Coping)

ในช่วงวัยเจริญพันธุ์ หนุ่มสาวต้องยอมรับการเข้าสู่วุฒิภาวะทางโลกและการเปลี่ยนแปลงซึ่งเกิดขึ้น เพิ่มการระวังตัว การเปลี่ยนแปลงรูปลักษณ์ภายนอกทั้งยังเผชิญกับเรื่องที่ชอบและไม่ชอบในระดับรุนแรงขึ้นจากเดิม

การตั้งคำถามต่อด้านครอบครัวและต่อสู้เพื่อค้นหาจุดยืนของตัวเองจะเริ่มต้นในวัยนี้ หนุ่มสาวเริ่มคิดโดยใช้เหตุผล และค้นพบความฉลาดของตัวเอง เริ่มรู้จักอุดมคติและห่วงใยโลก เขาเริ่มคิด “เอาละ มีอะไรสมบูรณแบบ ตัวฉันก็ไม่สมบูรณแบบ ทำอะไรได้ก็ทำไป” ในที่สุดพวกเขาก็รู้ว่าเขาต้องการอะไรในชีวิต เตรียมตัวรับทั้งความล้มเหลวหรือ

ความสำเร็จ คิดก่อนลงมือทำ การตัดสินใจที่สมดุลและการจัดการกับอารมณ์ที่หลากหลายพร้อมกับยอมรับอิสรภาพของผู้อื่นซึ่งเขาคบหาด้วย ทั้งเพื่อนร่วมงาน สามี หรือภรรยา

ความสำเร็จของแต่ละช่วงชีวิตและลักษณะเฉพาะของการพัฒนาจากเด็กมาจนถึงช่วงผู้ใหญ่ตอนต้น จะเป็นตัวชี้วัดว่า “เด็กคนนี้เจริญเติบโตและพัฒนามาดีหรือไม่” หากผลสำเร็จหรือลักษณะสำคัญของพัฒนาการในช่วงใดไม่ปรากฏ หรือปรากฏเร็วหรือช้าไป เราจะเริ่มกังวลใจ เราอาจได้ยินแม่เด็กพูดว่า “สองสามเดือนผ่านไปฉันเพิ่งจะรู้ว่าลูกไม่สบตา” หรือ “ลูกไม่ลุกนั่งจนอายุเก้าเดือน ฉันเริ่มรู้สึกว่ามีอะไรผิดปกติ”

เส้นทางของประสบการณ์วัยเด็ก (Pathways in childhood experience)

การสำรวจพัฒนาการวัยเด็กซึ่งมีลักษณะต่าง ๆ อยู่แล้ว เป็นพื้นฐานเพื่ออ้างอิงว่าเด็กเจริญเติบโตปกติหรือผิดปกติ หากปรากฏลักษณะที่ต่างไปจากมาตรฐานเราก็ตัดสินใจว่า พัฒนาการผิดปกติ อย่างไรก็ตามเราต้องจดจำไว้ว่ามาตรฐานเป็นนามธรรมเช่นเดียวกับความจริงที่เราใช้ค่าเฉลี่ยกับความหลากหลายของเด็ก แทนที่จะแยกความผิดปกติออกมาแบ่งระดับของเด็ก เราควรพิจารณาประสบการณ์ต่าง ๆ ของเด็กแต่ละคน เด็กไม่ได้เกิดเป็นครั้งแรกแต่เกิดมาแล้วหลายครั้ง เราควรใส่ใจเด็กที่มีความแตกต่างและพยายามเข้าใจการเดินทางและสิ่งที่พวกเขานำมา

รอยยิ้มที่เปิดประตู (A smile that opens door : Down's syndrome)

ในช่วงทัศนศึกษาวัดโบราณที่ประเทศไทย กลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษและครูต้องสื่อสารต่อรองราคาทั้งกับเจ้าของร้านค้าต่าง ๆ เจ้าของรถเช่าและอื่น ๆ มากมายหลายเรื่อง แต่ไม่ค่อยจะรู้เรื่องกันนักเพราะครูพูดภาษากรีกไม่ได้ วันแรก ๆ ทั้งกลุ่มจึงค่อนข้างกังวล จนกระทั่งพวกเขาเห็นมารี (Marie) เด็กที่มีอาการดาวน์ซินโดรมเดินนำหน้าเข้าไปในร้านค้า เจ้าของร้านซึ่งเคยแสดงท่าไม่สนใจ กลับต้อนรับและช่วยเหลือพวกเขาอย่างดี ความสามารถของมารี (Marie) ในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างง่ายดายเปลี่ยนสถานการณ์ให้ครีกครีนขึ้นมาได้ ครูพยายามไม่ให้มารี (Marie) ใช้คุณสมบัตินี้ไปในทางที่ไม่เหมาะสม แต่ในสถานการณ์นี้กลับช่วยได้มากเมื่อทูตแห่งแสงอาทิตย์เดินนำหน้าประกบประตูเข้าไป เธอต้องการเป็นคนแรกที่กล่าวคำทักทาย เธอไร้เดียงสาแต่กลับประสบความสำเร็จ ทั้งที่เธอก็ไม่เข้าใจภาษากรีกเช่นกัน

เด็กทุกคนมีจมูก หู ปาก และอื่น ๆ ซึ่งเมื่อรวมกันเป็นใบหน้า หากไม่ใช่พี่น้องกันแล้วจะไม่มีใครคล้ายคลึงกัน แต่เด็กในกลุ่มอาการดาวน์ซินโดรมมีใบหน้าและลักษณะเฉพาะทางสรีระที่คล้ายกันมาก ลักษณะหน้าตาซึ่งคนส่วนใหญ่จะสรุปได้ทันทีเมื่อเห็น ว่าเป็นเด็กพิการ ดั้งจมูกแบบเดียวกัน ทำให้มีคนกลุ่มหนึ่งซึ่งทำให้เรารู้สึกว่าพวกเขาเป็นพี่น้องกัน แม้จะไม่ได้เกิดในครอบครัวเดียวกันก็ตาม

เด็กดาวน์ซินโดรมมีการเรียงตัวของโครโมโซมผิดปกติ มีจำนวน 47 โครโมโซมแทนที่จะเป็น 46 เหมือนคนปกติ โครโมโซมพิเศษนี้จะเชื่อมโยงกับโครโมโซมคู่ที่ 21 แม้ว่าจะมีการเกาะตัวในรูปแบบอื่น ไม่ว่าจะป็นกรณีโครโมโซมเกินหรือโครโมโซมขาดไป ก็ล้วนเข้าลักษณะความผิดปกติทางโครโมโซมทั้งสิ้น

นอกจากนี้ยังมีการสังเกตพบว่า อาการดาวน์ซินโดรมเกิดจากสภาวะของตัวอ่อนในครรภ์เมื่ออายุครรภ์ได้ 2 เดือน ภาวะนี้คงสภาพอยู่ไม่พัฒนาต่อจนเด็กคลอดออกมาและคงอยู่ต่อไปจนตลอดชีวิต เด็กเหล่านี้จึงไม่ได้พัฒนาต่อเนื่องสู่ความเป็นปัจเจก (differentiation) แต่หยุดชะงักอยู่แคในช่วงวัยทารกหรือวัยเด็ก ความลึกลับในการรวมดวงจิต (soul) เข้ากับรูปร่างของมนุษย์ (human form) เห็นได้ชัดเจนในเด็กกลุ่มดาวน์ซินโดรม

ความสำเร็จที่สำคัญในช่วงวัยเด็ก เช่น การนั่ง การยืน การเดิน การฝึกขับถ่าย และพูดได้ของเด็กดาวน์ซินโดรมจะล่าช้า การพูดได้ดีและการคิดใช้ปัญญาเป็นเรื่องยาก ในแง่จิตวิทยาเด็กเหล่านี้อยู่ในโลกของจินตนาการและการลอกเลียนแบบ

เพราะพวกเขาเปิดรับและมีความเป็นมิตร ไม่ว่าที่ไหนก็เหมือนบ้านของเขาเอง พวกเขาไร้เดียงสา (innocent) แทบจะไม่รู้จักเล่ห์เหลี่ยมเอาเลย แถมยังซุกซนเหมือนเด็กเล็ก ๆ ที่เมื่อถูกดุก็จะเสียใจ

จากสภาพร่างกายที่อ่อนแอเปราะบาง (delicate constitution) ของพวกเขา ทำให้ส่วนใหญ่มักมีปัญหารอคหัวใจ เป็นหวัดง่าย และป่วยกระเสาะกระแสะบ่อย ๆ จึงต้องการการปกป้อง พวกเขาควรได้รับความช่วยเหลือให้เข้าสู่ระบบการศึกษา และได้รับการยอมรับว่าเป็นประชากรของโลกคนหนึ่ง (citizen of the world) พัฒนาการของพวกเขาควรได้รับการดูแลอย่างดี หากเราต้องการให้เขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไม่เพียงเพื่อประโยชน์ของพวกเขา แต่เพื่อสังคมเองด้วย เราไม่จำเป็นต้องสงสารจนเกินไป เพราะอาจทำให้เราไม่สามารถค้นพบจุดมุ่งหมายในการเดินทางของเขา ทั้งเพื่อตัวเขาเองและเพื่อโลกได้ ปัจจุบันนอกจากภาพทั่วไปของเด็กดาวน์ซินโดรมที่รักสงบและเป็นมิตรแล้ว เรายังพบความท้าทายจากหนุ่มสาวดาวน์ซินโดรมซึ่งมีความสามารถมากขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาอาจถึงขั้นก้าวร้าวด้วย

รอคอยเพื่อจะโผบิน (Waiting in the wings : Childhood autism)

ตั้งแต่ช่วงกลางศตวรรษที่ 20 นี้เราได้รู้เรื่องเด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มที่หมกมุ่นอยู่กับตัวเอง (Autistic) ออทิสติกมาจากภาษากรีก autos แปลว่า ตัวเอง มีความหมายว่า การอยู่กับตัวเอง ภาวะนี้แตกต่างจากภาวะที่มีส่วนสัมพันธ์กัน เช่น กลุ่มอาการออสเพอร์เกอร์ซึ่งมีลักษณะเฉพาะคล้ายกัน เป็นเด็กที่ไม่ถึงกับโดดเดี่ยวตัวเองเหมือนเด็กออทิสติก แต่แสดงออกดีด้วยแบบแผนและรูปแบบการคิดที่เฉพาะเจาะจง

เด็กออทิสติกมีการแสดงออกทางร่างกายและพฤติกรรมคล้าย ๆ กับเด็กดาวน์ซินโดรม แม้จะสังเกตเห็นว่าลูกไม่ค่อยสบตา อาจจะไม่สังเกตเห็นทันที แต่ค่อย ๆ รู้สึกว่าขาดอะไรบางอย่างไป แม่อาจจะเริ่มสงสัย และกังวลนิด ๆ และต่อมาก็มั่นใจว่าความสัมพันธ์ที่อบอุ่นระหว่างลูกกับตัวเธอ และลูกกับโลกมีความบกพร่อง

ส่วนใหญ่ปีที่สามจะเห็นชัดว่ามีความผิดปกติซึ่งแยกเด็กออกจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว สามารถเห็นได้หลายด้าน เช่น นุคลิกภาพที่ไร้ชีวิตชีวา บางขณะก็จะกรีดเสียงร้องหรือแสดงความก้าวร้าวออกมาในทันทีทันใด มีกิริยาเฉพาะตัว เช่น การเคลื่อนไหวมือหรือเอียงศีรษะไปด้านหนึ่งนาน ๆ นอกจากลักษณะทั่วไปที่ไม่สนใจคนหรือสิ่งรอบตัวแล้ว เด็กออทิสติกจะมีความสนใจลำดับในแบบเฉพาะ ขาดการเล่นใช้จินตนาการและการเลียนแบบเพราะติดขัดอยู่ในความคิด เด็กจะตอบโต้อย่างรุนแรงเมื่อถูกรบกวน พ่อแม่ต้องทนยอมรับสภาพที่เด็กเป็นอยู่เพื่อรักษาความสงบไว้ เป็นที่ทราบกันดีว่าเด็กกลุ่มนี้สามารถมีสติปัญญาก้าวหน้าและมีความสามารถทางศิลปะ

- A. มีอาการให้เห็นก่อนอายุ 30 เดือน
- B. มักไม่มีการตอบสนองผู้อื่น (ออทิสซึม)
- C. พัฒนาการทางภาษามากพร้อมมาก
- D. เมื่อพูดได้ จะมีลักษณะการพูดแปลก ๆ เช่น มีการพูดซ้ำเหมือนเสียงสะท้อน มีการใช้ภาษาเปรียบเทียบ และมีการใช้สรรพนามสับสน
- E. มีการตอบสนองสิ่งแวดล้อมแบบแปลก ๆ เช่นต่อต้านการเปลี่ยนแปลง หรือมีความสนใจหรือผูกพันผิดปกติกับสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตบางอย่าง
- F. ขาดความเข้าใจ ประสาทหลอน ไม่ตั้งสรรค์กับใคร ไม่ร่วมกลุ่ม บุคลิกภาพแยกตัวไม่เข้ากับใคร

ผมยังจำเหตุการณ์ที่ได้พบเด็กออทิสติกคนหนึ่งซึ่งเคยรู้จัก ผมนั่งอยู่บนม้านั่งไม้บันไดสูงซึ่งเขากำลังวิ่งลงมา เขาเข้ามาหาผม จับมือ เหลือบมองผมด้วยตาสีฟ้าคู่สวย และกระโดดนั่งบนตักผม จับแขนผมให้มากอดเขาไว้ เอนหลังมาพิงผม เขานั่งอยู่นาน หากเป็นเด็กอื่นคงจะเป็นเวลาที่อบอุ่นและอาจจะมีการสนทนาเล็ก ๆ น้อย ๆ เกี่ยวกับโรงเรียนหรือเรื่องอื่น ๆ แต่ผมกลับรู้สึกถึงความว่างเปล่า ความเบิกบานใจในตอนต้นเปลี่ยนเป็นความเศร้าต่อช่องว่างระหว่างเรา เด็กชายคนนี้จะเหือดตาลได้ง่ายจากเรื่องขี้ดใจเล็ก ๆ น้อย ๆ และจะกัดแขนหรือขาคนที่ทำให้เขาไม่พอใจ

เด็กดาวนี่ชินโดรมรักโลกและดำเนินชีวิตอยู่อย่างง่ายดาย ตรงข้ามกับเด็กออทิสติกกลุ่มที่ถอนตัวจากสังคมที่ยากจะกล่าวคำว่า “ได้” เป็นเรื่องยากที่เขาจะยอมรับตัวของเขาว่าเป็นส่วนหนึ่งของโลกใบนี้ เขาเรียกตัวเองว่า “คุณ” หรือ “จอห์น” เรารู้จักลักษณะเฉพาะนี้ว่าเป็นการกลับสรรพนาม (pronominal reversal) เป็นความยากลำบากสำหรับพวกเขาที่จะค้นพบประสบการณ์สำคัญของการรู้จักตนเองว่าคือ “ฉัน” คนอื่นและโลกต่างหากที่เรียกเราว่า

“คุณ” หรือ “จอห์น” ต้องมีความรู้สึกถึงความ เป็นตัวเราเท่านั้นจึงทำให้เรารู้สึกใน การเป็น “ฉัน” คนหนึ่งได้ เด็กออทิสติกจึง เป็นเด็กซึ่งมีปัญหาคารขอมรับโลกและ ยอมรับตนเอง

หนังสือของ Brono Bettelheim ชื่อ “ป้อมปราการที่ว่างเปล่า” สรุปความยาก ลำบากในการค้นหาการบำบัดที่ดีพอ เรา อาจโกรธเด็กซึ่งหันหลังให้กับคนอื่น ดู เหมือนสร้างป้อมปราการขวางโลกซึ่งซับซ้อนและเต็มไปด้วยปัญหา ไม่มีใครใจเย็น พอ การสร้างกำแพงของเด็กออทิสติกมัก ทำให้เราโกรธ อย่างไรก็ตาม หากมีใครสัก คนที่อยากจะทำลายกำแพงและพังประตู เข้าไป จะยิ่งผลักดันให้เด็กถอยห่างออกไป เราจะพบหนทางช่วยเด็กเมื่อเรายอมรับ โลกและผู้อื่น แต่ไม่ใช่เข้าหาเด็กแบบหัว ชนผ่า (approaching the child head-on)

มีความผิดปกติในพัฒนาการสำคัญ ของวัยเด็กซึ่งเห็นได้ชัดจากบุคลิกภาพพื้นฐาน (fundamental personality disturbances) การรับรู้และการตอบสนองที่ผิดปกติ (distorted perception and response) ออทิสติกแสดงลักษณะเฉพาะซึ่ง แตกต่างจากความผิดปกติลักษณะอื่น เช่น เด็กจิตเภท (schizophrenia) หรือโรคจิต (psychosis)

ไขว่คว้าอย่างลังเล; อัมพาตจากสมองบกพร่อง (Reaching out hesitantly; cerebral palsy)

หากเราลองสังเกตเด็กทารกที่คลอดมาแล้ว 2-3 เดือน จะเห็นเด็กพยายามหันศีรษะเข้าหาแม่ และพยายามจะ ควบคุมศีรษะ ซึ่งแตกต่างกับการเคลื่อนไหวแขนขาไปตาม สัญชาตญาณ และยังไม่ค่อยจะประสานกันนัก ในเดือนที่ 6 การควบคุมร่างกายส่วนล่างจะดีขึ้นจนสามารถนั่งได้ สุดท้ายจะนำมาสู่การยืนและเดินในวันเกิดครบ 1 ปี เราจะ สังเกตเห็นการเคลื่อนย้ายการควบคุมจากหัวลงมาสู่ลำตัว และแขนขา

การรู้จักรักษาสมดุลงนำเด็กเข้าสู่วัยเตาะแตะ เริ่มต้น ด้วยการยกตัวขึ้นด้วยเท้าเล็ก ๆ และขาที่อ่อนกลมกับมือ และแขนที่กางยืดออกในช่วงเวลาที่ศีรษะที่เกร็งรู้สึกมั่นคง เด็กเล็กจะเปี่ยมไปด้วยความสุขใจ ยังฝันและงุ่มง่าม มักชน โต๊ะและหกล้มอยู่เสมอ เด็กต้องการมีใครสักคน ส่วนใหญ่ จะเป็นแม่ คอยดูแลเขา

เด็กอัมพาตจากสมองบกพร่องจะมีลักษณะเหมือนเด็ก วัยเตาะแตะ เขาต้องใช้เวลาอย่างมากในการประสานอวัยวะ ร่างกายในการเคลื่อนไหว

ในเด็กอัมพาตจากสมองบกพร่อง เราจะพบความผิดปกติของพัฒนาการการเคลื่อนไหวระยะแรกของร่างกาย Cerebral palsy เป็นคำที่รวมอาการหลายอย่างเข้าด้วยกัน เช่น การเกร็งชัก แขนขาเกร็งจนไม่สามารถควบคุมแขนขา (Spasticity) กล้ามเนื้ออึดโนมตี (mascular spasm) ไม่ สามารถควบคุมร่างกายและใบหน้า (Athetosis) ภาวะ อวัยวะของร่างกายทำงานไม่สม่ำเสมอและไม่ประสานกัน (Ataxia) ภาวะการเกร็งและลักษณะการเคลื่อนไหวของ กล้ามเนื้ออึดโนมตีเกิดจากสมองถูกทำลายขณะคลอด มัก มีสาเหตุมาจากการขาดออกซิเจน ทำให้แบบแผนการ ควบคุมการเคลื่อนไหวถูกทำลายไป เด็กยังคงเติบโตต่อไป

แต่ไม่สามารถควบคุมร่างกาย อาการผิดปกติมีระดับต่าง ๆ กันตั้งแต่ระดับเล็กน้อยแทบไม่สังเกตเห็น เช่น มือหรือเท้ากระตุกเล็กน้อย ศีรษะเอียงผิดปกติ ส่วนระดับรุนแรงถึงขั้นเคลื่อนไหวเองไม่ได้ซึ่งต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา

เด็กและคนหนุ่มสาวซึ่งเป็นอัมพาตเพราะสมองบกพร่องหลายคนไม่มีปัญหาเรื่องสติปัญญาในการเรียนรู้ ซึ่งเราจะต้องรู้ การเอาใจใส่อย่างดีจะช่วยจัดการความขัดแย้งระหว่างกายที่ไม่สามารถตอบสนองใจได้ หลายคนประสบความสำเร็จโดยการจัดสภาวะแวดล้อมพิเศษในการให้การศึกษากับเด็กเหล่านี้ ในกรณีของเด็กซึ่งมีปัญหาด้านสติปัญญาจะต้องพยายามฝึกให้เขาควบคุมการเคลื่อนไหวด้วยการช่วยให้เขารับรู้การเคลื่อนไหวแขนขาของเขามากขึ้น

การได้ดูแลเด็กเหล่านี้ทำให้มีโอกาสได้สังเกตเห็นเขาหลับ อาการแข็งเกร็งและควบคุมแขนขาไม่ได้ในยามปกติ จะผ่อนคลายขณะที่เขานอนอยู่บนเตียงนอน ข้อต่าง ๆ แลดูยืดหยุ่น เป็นประสบการณ์ที่น่าสะเทือนใจเมื่อได้มองเข้าไปในตาของเด็กเมื่อเขาค่อย ๆ ตื่นขึ้น และเมื่อเขาเริ่มเคลื่อนไหวก็จะเห็นความไม่ยืดหยุ่นและภาวะต่าง ๆ กลับคืนมา สภาพที่เห็นทำให้มั่นใจว่า ในยามหลับความรู้สึกออกจากร่างไป และเมื่อตื่นขึ้นพลังที่กระตือรือร้นจะกลับเข้าสู่ร่างกาย คน ๆ หนึ่งซึ่งต้องตกอยู่ในสภาพเด็กหรือทารกตลอดไป ต้องได้รับการป้อนอาหารใส่ผ้าอ้อม พาไปหัดเดิน ถูกมองเหมือนเป็นเด็กเล็ก ๆ เพราะไม่รู้เรื่อง มีอารมณ์ที่ไม่สมวัย บางครั้งเสียใจ บางครั้งหัวเราะโดยไม่มีเหตุผล เหมือนเด็กวัยเตาะแตะไขว่คว้างานหรือผ้าปูโต๊ะ โดยไม่รู้ถึงผลที่จะเกิดขึ้น เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นจากแรงขับตามสัญชาตญาณ

เมื่อเราได้เห็นเด็กอัมพาตจากสมองบกพร่องและขณะเดียวกันก็เห็นเด็กปกติที่เคลื่อนไหววิ่งกระโดดได้อย่างอิสระหรือเด็กวัยเรียนที่มีความสุขกับการเคลื่อนไหวของตัวเองอยู่ข้าง ๆ เราจะเกิดความรู้สึกเมตตาไม่ใช่แค่สงสาร หากเขาได้รับการเอาใจใส่ด้วยความรัก ได้รับการบำบัดผ่านเพลง การเปล่งเสียง การเคลื่อนไหว การนวด ได้รับการยอมรับให้มีชีวิตสังคมอย่างปกติสุข เขาก็มีอนาคตที่ดีขึ้น ข้อจำกัดของภาวะร่างกายจะค่อย ๆ หดไป

ไม่คาดคิด เด็กไม่ม่: (Always the unexpected: the hyperactive child)

ผมพบเจมส์ครั้งแรกเมื่อเขาอายุ 7 ขวบ เด็กชายตัวเล็กซึ่งไม่เคยหยุดนิ่ง เขาต้องมีผู้ใหญ่คอยตามจับตลอดเวลา ตั้งแต่ช่วงเด็กเล็กเขาไม่เคยอยู่นิ่ง วิ่ง ปีนป่ายตลอดเวลา เขาชอบยั่วเย้ากวนโมโหเด็กคนอื่นด้วยคำพูดของเขา คำพูดซ้ำซาก รวดเร็ว ๆ ก้าวร้าวด้วยท่าทางและคำพูด ชอบทำเรื่องเสียดแทงอันตราย เช่น ขว้างก้อนหินหรือถือตะปูยาวเข้าหาผู้อื่น ทำทนายให้คนอื่นมาจับเขา มีการเคลื่อนไหวผิดปกติอย่างเห็นได้ชัด และมีประสาททกล้ามเนื้อใบหน้าบิดเบี้ยว เขามักพูดตลอดเวลา ในชั้นเรียนเขาจะสร้างความวุ่นวายด้วยการรบกวนบทเรียน มีปัญหาการนอน ต้องมีคนนั่งเฝ้านอกห้องเพื่อให้มั่นใจว่าเขาจะอยู่บนเตียง แต่บางครั้งเขาจะกลายเป็นคนละคน อบอุ่นเป็นมิตร และรู้จักคิด

ผมจำได้ครั้งหนึ่งเราเดินไปด้วยกันบนถนน มองเข้าไปในร้านค้าและเดินเข้าไปในร้านด้วยกัน ทันใดเขาก็สะบัดมือผมออกและมุดเข้าไปใต้ราวแขวนเสื้อ ผมจึงตามทันทีแปลกใจว่าเขาจะทำอะไร โชคดีที่เขาพบชั้นมันฝรั่งทอดซึ่งเขาเหลือบเห็นเข้า คุณจะไม่มีความรู้หรือว่าจะเกิดอะไรขึ้นอีก

ปกติเด็กวัย 2-3 ขวบซึ่งสติสำนึกก็ทำให้แม่มีงานเต็มมืออยู่แล้ว พวกเราคงเคยรู้จักพ่อแม่ซึ่งหมดแรงกับลูกชายตัวเล็กที่ทำขวดหมึกหกรดบนพรม หรือเด็กที่เกือบจะฆ่าตัวเองด้วยการเหยียบเข็มถักนิตติ้งเข้าไปในรูปลั๊กไฟ

เด็กที่กล่าวถึงข้างต้นเจ็บป่วยมาตั้งแต่เล็ก หลังจากป่วยเป็นโรคเยื่อหุ้มสมองอักเสบ ซึ่งเกิดจากการติดเชื้อจากไข่สูงจนทำลายสมอง ซึ่งอาจเกิดจากโรคอีสุกอีใสหรือหัด หรือจากการฉีดวัคซีนหรือฉีดภูมิคุ้มกันโรค วัคซีนป้องกันไอกรนก็เป็นสาเหตุหนึ่งของโรค เด็กที่ป่วยจากสมองถูกทำลายจากเยื่อหุ้มสมองอักเสบ จะผจญกับภาวะอ่อนแรงในหลาย ๆ ด้านซึ่งจะนำไปปัญหาอื่น ๆ ตามมาเป็นทวีคูณ

เด็กเหล่านี้มักมีปัญหาการนอน พวกเขาอาจโยกตัว ไม่ค่อยเข้าใจภาษาพูด พูดได้น้อยมากหรือพูดไม่ได้เลย อาจมีปัญหาออทิสติกหรือภาวะทางจิตด้วย การหัวเราะหรือการตอบสนองเกิดขึ้นทันทีทันใดโดยไม่คาดคิด ความคล่องแคล่วในการใช้มือจำกัดมาก ทำให้มีผลต่อการทานอาหารรวมทั้งการใช้มือเมื่อต้องการจะทำอะไร พวกเขาอาจจะมีอาการชัก

เล็กน้อยหรือรุนแรงจนยากต่อการดูแลหรือให้การศึกษา พ่อแม่มักจะสิ้นหวังและการส่งเด็กไปอยู่ประจำที่โรงเรียนพิเศษเป็นหนทางเดียวที่จะให้การศึกษาแก่เด็กกลุ่มนี้ได้

การที่สมองและระบบประสาทถูกทำลาย ทำให้เด็กเหล่านี้ไม่สามารถตอบสนองได้ดีและเหมาะสม เด็กไม่จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือให้รู้จักขั้นตอนและความสงบ

โรคลมชัก (Convulsive disorders)

แคโรล ยืนอยู่ใกล้ชิงช้าในสวนบ่ายฤดูร้อนวันหนึ่ง เธอเกิดความตึงเครียดขึ้นเมื่อเกิดความคิดไม่ตรงกันว่าตอนเย็นจะไปดูหนัง ละคร หรือไปเดินเล่น สุดท้ายครอบครัวก็เลือกไปดูหนัง ความหงุดหงิดของแคโรลจึงลดลงเมื่อทุกอย่างลงตัว แต่พอพี่ชายเห็นโฆษณาของหนังอีกเรื่องในหนังสือพิมพ์ ทุกคนก็เริ่มกลับมาถกเถียงกันใหม่ แคโรลรับไม่ได้ เธอมีอาการเหมือนถูกตีอย่างแรง และล้มชักลงกับพื้น

แคโรลป่วยเป็นโรคลมชักมาตั้งแต่เล็ก วันนั้นทุกคนรุมเข้ามาช่วยเธอ ลืมเรื่องแผนและหยุดการโต้เถียงลง พอรู้สึกตัวแคโรลก็สงบและหลับไป ความยุ่งเหยิงซึ่งเกิดจากความเครียดในวันนั้นกระทบทุกคน แต่หนักที่สุดคือคนที่ล้มลงไปกับพื้น เมื่อแคโรลรู้สึกดีขึ้น ทั้งครอบครัวไปดูหนังที่เลือกไว้แต่แรกและใช้เวลาช่วงเย็นกันอย่างสนุกสนาน

อีกรายหนึ่ง ริชาร์ด เป็นลมบ้าหมู (epileptic convulsion) นอนชักอยู่ที่พื้น เขาชักบ่อยมาก พูดแทบไม่ได้ ทำอะไรด้วยตัวเองได้น้อยมาก บางครั้งก้าวร้าวและทำร้ายคนอื่น มีคนเข้าไปนวดศีรษะ ขมับและคอของเขาด้วยโลชั่นซึ่งมีส่วนผสมของดอกโรสแมรี่และเรียกชื่อเขาเบา ๆ กลิ่นหอมที่ริชาร์ดสูดดม ช่วยให้เขาตื่นตัวและสติขึ้นขึ้น ไม่มี

นาที่ต่อมาเขาก็รู้สึกตัว ลืมตา และเริ่มเคลื่อนไหว น้ำมันสกัดจากดอกไม้้นำมาใช้ในสถานการณ์นี้ได้ดี

โรคลมชักเป็นความผิดปกติจากการหดเกร็งกล้ามเนื้อและต้องให้ยาตามระดับความรุนแรง การชักเล็กน้อย (Petit mal) หรือรุนแรง (Grand mal) หากเกิดกับเด็กที่กำลังโตและผู้ใหญ่ จะต้องรักษาทางการแพทย์เท่านั้น การเกร็งชักของเด็กไม่ว่าจะเกิดขึ้นกับเด็กที่เป็นโรคลมชักหรือไม่ก็ตาม เราต้องพิจารณาเป็นราย ๆ ไป ภาวะชักออกไปจากตัวเองชั่วคราว (Petit mal) จะต่างจากการชักอย่างรุนแรง (Grand mal) ซึ่งอาจเป็นอันตรายถึงชีวิตได้

ทั้งสองตัวอย่างข้างต้น (Petit and Grand mal) ไม่ได้กล่าวถึงการรักษา แต่ทั้งสองกรณีได้รับการรักษาจากแพทย์ กรณีแรกเกิดอาการไม่บ่อยนัก ส่วนกรณีที่ 2 เกิดอาการบ่อยและรุนแรง

การได้อยู่ในเหตุการณ์ทำให้สังเกตเห็นอะไรหลายอย่าง แคโรลมีอาการทางจิตหลังเป็นโรคลมชักซึ่งเกิดจากการฉีดยาในวัยเด็ก เธอมีอาการเครียดง่ายและคบคนยาก เอาแต่ใจและไม่นิ่ง เมื่อถูกขัดใจก็จะ

ก้าวร้าวขึ้นมา ช่างนอกอาจดูแข็งแต่จิตใจอ่อนไหว ยิ่งอ่อนไหวก็ยิ่งเครียดเพราะอยากให้ทุกอย่างได้ดั่งใจ เธอสามารถพูดและใช้มือได้ดี

กรณีของแคโรล สถานการณ์ที่ยุ่งยากทำให้เกิดการชักเป็นเรื่องที่คาดการณ์และหลีกเลี่ยงได้ เธอมีระบบร่างกายที่แข็งแรงและแน่นอนเกินกว่าจะยอมให้เรื่องเช่นนี้ผ่านเข้าไปได้ ขณะเดียวกันเธอก็ไม่รับรู้โลกรอบตัว ความพยายามต่อสู้เพื่อให้ได้ สร้างความเครียดขึ้น หลังการชัก จิตใจเธอสงบเหมือนท้องฟ้าที่โปร่งใส เด็กรู้สึกเหมือนกำลังฝันอยู่และพยายามตื่นขึ้นแต่ถูกเหวี่ยงข้ามไปข้ามมาระหว่างภาวะตื่นและหลับจากภาวะของโรค เราเห็นได้จากการเขย่าตัว เกร็ง การเปลี่ยนสีหน้า และอาการอื่น ๆ

กรณีที่สองเป็นการตื่นจากการหลับสนิท การเรียกความรู้สึกตัวกลับคืนสู่ร่างหลังจากช่วงที่ไม่รู้สึกตัว เป็นตัวอย่างที่น่าทึ่งและมหัศจรรย์ของสิ่งที่เกิดขึ้นหลังอาการชัก ความรู้สึกเริ่มกลับสู่ลมหายใจออกและเข้าและตื่นตัว แทนที่จะร่วมผสมโรงจนทำให้เกิดการชักเช่นตัวอย่างแรก เราต้องหลีกเลี่ยงสถานการณ์ดังกล่าวก่อนจะสายไป เด็กขาดสมดุลกับโลกระหว่างความรู้สึกและไม่รู้สึกตัว สิ่งท้าทายคือเรียนรู้นิสัยของเด็กที่มีปัญหาในการปรับตัว

ความรู้สึกไวผิดปกติ (Over-sensitivity)

ตรงข้ามกับเด็กที่ต้องออกแรงปรับเข้ากับร่างของตนและกับสิ่งรอบตัว ยังมีเด็กอีกลักษณะซึ่งมีความรู้สึกไวผิดปกติ

เด็กคนหนึ่งมาหาผมด้วยความตึงเครียด เขาบอกผมว่าขณะเขาเดินเล่นอยู่ข้างนอก เมื่อเขาเดินผ่านสถานที่หนึ่งเขารู้สึกทันทีว่าเขาต้องเปลี่ยนบางอย่าง หากไม่เปลี่ยนจะเกิดเรื่องร้ายแรงกับครอบครัวของเขา ผมรู้ว่าเขาไม่ได้บ้า แต่เขาพูดอย่างนั้นกับผมเพราะอะไร หากผมบอกให้เขาหยุดพูดเรื่องไร้สาระนั้น เขาต้องไม่พอใจมากที่ผมไม่เข้าใจความรู้สึกลึกซึ้งของเขา เพราะเขาเชื่อว่าเป็นเรื่องจริง สิ่งที่น่าแปลกคือสายตาสวยงามของเด็กที่เพ่งมองผมและผ่านผมไป เด็กชายคนนี้แ่และเครียดเกินวัย ความคิดและเรื่องราวของเขาจะลึกซึ้งสำหรับคนที่ไม่คุ้นเคย เด็กเหล่านี้จะดูปกติและน่าสนใจ แต่หลังจากพูดคุยด้วยไม่นานจะเริ่มคิดว่าสิ่งที่ได้ยินจริงหรือไม่

แอนเป็นเด็กหน้าตาดี บอบบางดูอ่อนวัย พูดไม่เก่ง ใสใจและระวังคนอื่นมากไป บ่อยครั้งที่ลักษณะเช่นนี้ทำให้เธอควบคุมตัวเองไม่ได้ ตื่นเต้น

เกินไปจนต้องหัวเราะและสั่นศีรษะไปมา คำว่าจับตัวคนอื่น จนต้องหยุดเธอ คุณจะค่อย ๆ สังเกตเห็นว่าเด็กที่ติดคุณมาจนนิสัยของเด็กเริ่มเปลี่ยนไป เพราะเขาจะเลียนแบบคุณทั้งวิธีกินและสิ่งที่คุณกิน เธอจะเฝ้ามองตามคุณอย่างจดจ่อและเพราะความใกล้ชิดมากเกินไปจะทำให้คุณเริ่มอึดอัด คุณเริ่มรู้สึก “ปล่อยให้ฉันอยู่คนเดียวเถอะ” แต่เธอจะขัดต่อความรู้สึกแบบนี้ และเมื่อไหร่ที่คุณเริ่มแสดงความรำคาญและทนไม่ได้ เธอก็จะหมดความรักและเริ่มมือคดกับคุณ

เด็กคนนี้และคนอื่น ๆ ที่เหมือนเธอจะกระตือรือร้น พวกเขามีสัมผัสพิเศษว่าคุณเป็นคนอย่างไร ถ้าคุณเหนื่อยและไม่อดทน พวกเขาทำให้ชีวิตคุณยุ่งยากอีก ไม่ค่อยมีคนชอบและอยากอยู่ใกล้พวกเขา ยิ่งซ้ำเติมให้พฤติกรรมนั้นแสดงออกรุนแรงขึ้นจนกลายเป็นเด็กเจ้าอารมณ์น่ากลัว และตามด้วยการเรียกร้องความสนใจอย่างแรง

เป็นเรื่องท้าทายที่จะดูแลเด็กเหล่านี้ พวกเขาต้องการความอบอุ่นที่ทำให้เขามั่นใจ ขณะเดียวกันเขาก็ทำให้คนอื่นไม่ชอบ พฤติกรรมของเขายั่วยุให้เกิดโมโหได้ง่ายมาก เพราะเราต้องการผลักให้เขาไม่มาอยู่กับเรา

จำเป็นที่จะต้องช่วยให้เขาเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ควบคุมความรู้สึกให้ได้ ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายเลย

เปราะบาง (Fragile x-syndrome)

ใน 10 ปีที่ผ่านมา เริ่มมีคำอธิบายอาการที่เรียกกันว่าโครโมโซมเพศหญิงอ่อนแอ (Fragile x-syndrome) อาการนี้ไม่ได้เกิดจากพันธุกรรมและความผิดปกติในการสร้างโครโมโซมเท่านั้น แต่คล้ายคลึงกับอาการดาวนซินโดรมด้วย โครโมโซมเพศหญิงที่อ่อนแออาจเกิดบริเวณช่องว่างที่ผิดปกติตรงปลายสุดของโครโมโซมเพศหญิงตัวสุดท้าย โรคนี้มักจะสับสนกับออทิสติกเพราะอาการหลักคือการสบตา ตอบไม่ตรงคำถาม และมีท่าทางการเดินและพูดคล้ายคลึงกัน ในปี ค.ศ. 1968 ดร. Lotte Sahimann ได้อธิบายสภาวะนี้ ก่อนที่เราจะรู้จักกันในชื่อโรคโครโมโซมเพศหญิงอ่อนแอ เธออ้างว่ามันเป็นกลุ่มอาการที่ “แสดงออกทุกอย่าง” พวกเขามีท่าทางขี้อายซึ่งไม่ได้เกิดจากอาการออทิสซึม แต่เพราะอ่อนไหวผิดปกติ (extreme sensitivity)

พวกเขาสามารถรับรู้ความสุขของคนอื่น ๆ มีความอบอุ่นและชอบช่วยเหลือ มักเบนความสนใจในตัวเองไป

ยังผู้อื่น มีเด็กคนหนึ่งซึ่งผมมักพบเขาอยู่ใกล้ ๆ หรือที่ประตู เมื่อผมกำลังคุยเรื่องส่วนตัวอยู่เสมอ ผมเห็นเขาเข้า เขาจะยิ้มอย่างอบอุ่นและทำท่าเขิน ๆ ผมไม่สามารถมองข้ามเขาไปได้ เขาสุภาพ จิตใจดี ชอบช่วยเหลือ เขาจำชื่อทุกคนได้ดีพอ ๆ กับรู้ว่าแต่ละคนเป็นอย่างไร

ความผิดปกติในการพูดหรือแสดงความรู้สึก (Aphasia)

เป็นเรื่องไม่ถูกต้องที่จะระบุความบกพร่องในการพูด แสดงความรู้สึก (Aphasia) และความบกพร่องในการอ่าน (Dyslexia) ว่าเป็นความผิดปกติของประสาทรับรู้ความรู้สึก (sensory disturbance) เพราะความผิดปกตินี้เกี่ยวข้องกับความสามารถในการได้ยินและพัฒนาการอีก 2 ขั้นตอนต่อการได้ยิน คือ การแยกเสียงไปสู่ภาษาและความหมาย ซึ่งเป็นพัฒนาการของเด็กในช่วงวัย 2 ถึง 3 ปี เด็กได้ยินเสียงพูดรอบ ๆ ตัว เขาไม่ได้พูดทันทีจนกระทั่งเกิดสิ่งมหัศจรรย์ขึ้นคือการได้ยินเสียงที่เขาได้ยินออกมา ซึ่งรวมความสามารถสองอย่างเข้าด้วยกันคือการได้ยินและการเปล่งเสียงที่ได้ยินออกมา เด็กบางคนหูได้ยินเสียงแต่ไม่สามารถเปล่งคำหรือไม่สามารถพูดออกมาได้ชัด ซึ่งทำให้เขาไม่สามารถเข้าใจภาษา เราเรียกภาวะนี้ว่า การสูญเสียความสามารถในการรับ (Receptive aphasia) ส่วนเด็กที่เข้าใจและตอบสนองต่อคำพูดได้แต่ไม่สามารถพูดให้รู้เรื่อง เราเรียกว่า การสูญเสียความสามารถในการพูดให้รู้เรื่อง (executive aphasia) บางครั้งมีความเข้าใจผิดระหว่าง aphasia กับเด็กออทิสซึมเมื่อเห็นเด็กมีอาการแยกตัวและสื่อสารไม่ได้ แต่เด็กกลุ่มนี้ไม่ใช่ออทิสติก แม้เขาจะสูญเสียพื้นฐานของการสื่อสารโดยใช้คำพูด ออทิสซึมอาจเป็นอาการที่ 2 หลังจากไม่สามารถสื่อสารได้ ถ้าเราย้อนไปถึงความเห็นในตอนต้นเกี่ยวกับพัฒนาการวัยเด็ก จะเห็นได้ชัดว่าเด็กกลุ่มนี้ไม่บรรลุขั้นตอนสำคัญที่สองของพัฒนาการวัยเด็กคือการ

พูด การเจริญเติบโตจากศีรษะลงมา และค่อย ๆ เข้าควบคุมร่างกายเป็นขั้นตอนที่นำไปสู่การเดิน การพูด และการคิด นี่คือความสำเร็จในช่วงแรก ของวัยเด็ก Aphasia เกิดจากความล้มเหลวของขั้นตอนที่ละเอียดอ่อนนี้ และไม่สามารถพัฒนาไปสู่ภาษาและการสื่อความหมาย ดังนั้นนอกจากใช้วิธีฝึกออกเสียงต่าง ๆ และฝึกภาษา การบำบัดรักษาด้วยการเคลื่อนไหว ยูริธมี (eurythmy) และยูริธมีบำบัด มีผลต่อระบบเคลื่อนไหวที่ละเอียดอ่อนของเด็ก

เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องวินิจฉัยให้ถูกต้องว่าเป็นความซับซ้อนของคนที่อยู่ในโลกของการสื่อสาร แต่กลับไม่สามารถสื่อสารได้ เหมือนอยู่ในประเทศซึ่งใช้ภาษาที่เราไม่เข้าใจ สำหรับคนที่พูดได้ ประสบการณ์นี้อาจเป็นเรื่องเล็กเมื่อเทียบกับประสบการณ์ของเด็ก Aphasia อุปสรรคในการสื่อสารของเด็ก Aphasia จะนำไปสู่ความคับข้องใจอย่างรุนแรง ความก้าวร้าวและพฤติกรรมที่ตามมา

ความผิดปกติในการอ่าน (Dyslexia)

ช่วงแรกของบทนี้ได้กล่าวถึงการอ่านและการเขียน ว่าเป็นรูปแบบของการสื่อสาร ซึ่งพัฒนามาจากภาษาพื้น ๆ

มาเป็นการแสดงความคิดเห็น ทำให้พัฒนาความสามารถทางภาษาได้เพิ่มขึ้นไปจากการได้ยิน การแยกแยะและการแปลความหมายคำ และนำไปสู่การสื่อสารในสังคมโลกซึ่งเราเป็นประชากรอยู่ เราอาจมีเพื่อนที่โตแล้วซึ่งมีปัญหาการอ่าน เขาจะหลีกเลี่ยงการอ่านเขียน การเขียนเป็นปัญหาใหญ่ แม้ปัจจุบันมีความเข้าใจปัญหานี้ดีขึ้นและสังคมไม่ดูถูกคนเหล่านี้ คนอ่านเขียนไม่ได้อีกต่อไป

ประสบการณ์ด้านจินตนาการของเด็กระหว่างช่วงพูดได้จนถึงช่วงเริ่มอ่านและเขียนต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงของการจินตนาการ จากการสร้างภาพไปสู่ตัวหนังสือซึ่งเป็นนามธรรม ดังนั้นวิธีการและอายุที่เหมาะสมที่เด็กคนนั้นจะเรียนอ่านและเขียนจึงเป็นเรื่องสำคัญมาก ต้องรับรู้ปัญหาของเด็กที่มีปัญหาในการอ่าน (Dyslexia) อย่างรวดเร็วและต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ การช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาการอ่านและการเรียนจะต้องเข้าถึงเด็กโดยใช้จินตนาการ เราใช้วิธีการนี้อยู่แล้วในหลักสูตรขั้นประถมต้นของการศึกษาวอลดอร์ฟ (Waldorf) หรือโรงเรียนของรูดอล์ฟ สไตเนอร์ (Rudolf Steiner) หลักสูตรนี้รู้ว่าเด็กมีความสามารถด้านจินตนาการจึงค่อย ๆ นำพวกเขาสู่การอ่านและการเขียนโดยใช้จินตนาการของเขา

ขยายสเปกตรัม (Widening the spectrum)

หากเราได้ขยายแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการปกติแล้วเราก็จะสามารถเริ่มต้นพูดถึงค่าเฉลี่ยของพัฒนาการเด็กได้ เราจะไม่พูดถึงเด็กปกติ หรือเด็กไม่ปกติ แต่เราจะพูดถึงเด็ก ๆ ปัจจุบันเราจะใช้วิธีการแบบองค์รวมสำหรับความแตกต่างหลากหลาย

พ่อ แม่ ครู และใครก็ตามที่ได้พบและสังเกตเห็นเด็กที่มีแนวโน้มต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้ว เด็กว่าเงิงน่ารัก เด็กแยกตัว เด็กเฉื่อยชา และเด็กความรู้สึกไวผิดปกติ เราจะสังเกตเห็นลักษณะละเอียดอ่อนเฉพาะเหล่านี้ได้ไม่ยาก

โดยเฉพาะเมื่อผู้ปกครองและครูใส่ใจในลักษณะนั้น ๆ และให้ความสนใจเป็นพิเศษ หัวข้อต่อไปที่จะกล่าวถึงในการศึกษาพัฒนาการวัยเด็ก คือ เด็กหัวโต หรือเด็กสมองบวมน้ำ (hydrocephalus) และเด็กหัวเล็ก หรือกะโหลกศีรษะเล็กกว่าปกติ (Microcephalic child)

เด็กหัวโต : the large-headed child

ผมเคยเข้าร่วมในการประชุมเรื่องเด็กครั้งหนึ่ง ประทานที่ประชุมไม่เคยพบเด็กชายมาก่อนจึงอนุญาตให้เด็กพูดคุยเล่าเรื่องของเขาอย่างอิสระ เด็กคนนั้นมองตัวเองว่าดีเยี่ยม เช่น เงียบ รู้จักคิด ชอบช่วยเหลือและเอาใจใส่ความต้องการของคนอื่น เขายังพูดถึงความสนใจต่าง ๆ ของเขาซึ่งโรงเรียนไม่ได้ช่วยสนับสนุน เขาไม่ได้รับโอกาสให้ทำอะไรด้วยตัวเองนัก ในภวะนั้นยากที่จะเพิ่มเติมข้อมูลอื่น เพราะคำพูดของเขาน่าเชื่อถือ มีเสน่ห์ และนำเสนอได้ดีเยี่ยม อ่อนโยนและเลือกคำพูดได้น่าคิด คนฟังเข้าใจได้หมดยกเว้นคนที่รู้จักเขาดีและคนที่อยู่ร่วมกับเขา เขาเป็นคนขี้โอวยวาย ห่างไกลจากความสงบและสันติ คนที่อยู่ด้วยอยากให้เขาอยู่ตามลำพังมากขึ้น เขาไม่เคยปล่อยให้คนอื่นได้อยู่เงียบ ๆ ความสนใจและสิ่งที่เขาอยากทำเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ สิ่งที่เขาประกาศว่าอยากพัฒนา เป็นเรื่องที่เขาไม่เคยพูดถึงมาก่อนเลย เรื่องขอความช่วยเหลือคนอื่น เขามักสร้างปัญหามากกว่าประโยชน์ กรณีเด็กชายคนนี้อาจจะมองว่า

เป็นเรื่องเล็กน้อย จะเป็นไรไปที่เด็กแต่งเติมเรื่องผิดไปจากความจริง คุณสามารถให้เด็กคนนั้นพูดถึงที่เขาต้องการ แต่ถ้าคุณต้องการช่วยเขา คุณจะต้องรู้ลักษณะที่แท้จริงของเขา

มีเด็กที่เราทราบว่าเป็นเด็กสมองบวมน้ำเรื้อรัง ตอนคลอดเขามีน้ำหนักศีรษะพอ ๆ กับน้ำหนักตัว ช่วงพัฒนาตัวอ่อนในครรภ์ซึ่งเรียกได้ว่าช่วงศีรษะโตคงอยู่กับเด็กตลอดช่วงพัฒนาการในครรภ์มารดาจนมาถึงวัยเด็กตอนต้น ศีรษะที่โตนี้เป็นปัจจัยกำหนดชีวิตของเด็ก และแม้จะมีการรักษาทางการแพทย์เพื่อลดน้ำในศีรษะและลดขนาดศีรษะลงแล้วก็ตาม แนวโน้มก็ยังคงอยู่

ศีรษะส่วนบนจะเหมือนตัวอ่อนในครรภ์ คือเห็นโตเด่นชัดบนใบหน้าซึ่งมีลักษณะกลม เด็กมีลำช้าในพัฒนาการ นั่ง ยืน และเดินช้ากว่าปกติ กระหม่อมเด็กเปิดอยู่นานกว่าปกติและเด็กมักจะติดแม่มาก จินตนาการเด่นเกินสติปัญญา จินตนาการที่มากเกินไปและความชอบในศิลปะทำให้พ่อฝันมากกว่าเข้าใจเหตุผล ขาดสมาธิจัดจ่อและมีปัญหาในการเรียนคณิตศาสตร์ ส่วนใหญ่เด็กจะมีนิสัยเฉื่อยชาและไม่ค่อยสนใจทำงาน

เด็กเริ่มพูดได้เร็วตั้งแต่เล็กและมีความสามารถทางศิลปะ ทำให้เด็กเหล่านี้ดูเหมือนฉลาดกว่าเด็กอื่น ทำให้เขาเปลี่ยนจากเด็กอ่อนโยนกลายเป็นคนโมโหง่าย ไม่อดทน และก้าวร้าวได้ถ้าเขาถูกโต้แย้งหรือทำทนาย

เด็กหัวเล็ก : The small-headed child

ถ้าเด็กหัวโตคล้ายกับผู้ชายที่นั่งสง่าอยู่บนรถม้าตลอดเส้นทางที่เต็มไปด้วยต้นไม้ มีคนขับรถม้าและคนรับ

ใช้ติดตามไปด้วย เด็กหัวเล็กจะเหมือนกับคนขับรถแข่งที่ขับอย่างเร่งรีบตลอดเส้นทางแข่งรถ แทนที่จะใส่ใจทำงานเด็กเหล่านี้จะเป็นช่างเครื่อง วุ่นอยู่แต่กับเครื่องยนต์

ในกรณีรุนแรงเด็กจะรู้สึกเหมือนขมับถูกบีบ เรียนไม่ก้าวหน้า เด็กจะตัวเล็ก หน้าซีดเขียวและແหลม หน้าผากต่ำ ร่องกะโหลกศีรษะปิดตั้งแต่แรกคลอด แขนขายาว มีมือใหญ่ทำให้มีฝีมือและชอบทางเครื่องยนต์ สนใจรายละเอียดปลีกย่อย ไม่เหมือนกับเด็กหัวโต พวกเขาออกแวกง่าย ไม่เป็นระเบียบและยุ่งอยู่กับสมบัติส่วนตัว ingsั้วันและเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารในโรงเรียน ยากที่จะทำให้เขาเรียนรู้จินตนาการและเข้าใจนามธรรม เพราะสิ่งนี้ต้องการจินตนาการเพื่อฝัน

การเล่นละครในโรงเรียนน่าสนใจที่ต้องกำกับตัวละคร 2 คน คนหนึ่งช่างฝันและอีกคนตัวเล็กสูงและแวกแวก ไม่ว่าผมจะทำอย่างไรที่ไม่สามารถทำให้เด็กชายหัวเล็กแสดงเป็นเจ้าชายได้สำเร็จ แม้จะแต่งตัวและใส่เครื่องประดับแล้ว เขาก็ยังคงเหมือนคนงานอยู่ดี เสื้อผ้าดูไม่เข้ากับตัว ท่าทางก็ไม่ไ้ นอกจากนี้เขายังชอบกำกับคนอื่นให้ทำอย่างโน้นอย่างนี้ และจะขัดเคืองเวลามีคนดื้อไม่ทำตาม การให้เขาแสดงได้สมบทบาทเหมือนเรื่องในนิยายที่ยากกลายเป็นเจ้าชายได้ ตรงข้ามกับคนช่างฝันหัวโตยากจะให้เขาเล่นละครเพราะเขาไม่สามารถเล่นต่อเนื่องไปตามบท แต่บนเวทีเขากลับดูเป็นธรรมชาติและไม่ต้องพูดสักคำ เขาสามารถสื่อถึงบุคลิกสำคัญตามบทได้

เด็กหัวโตจะคงลักษณะเฉพาะของเด็กเล็กโดยมีศีรษะที่กลม มือและแขนขานิ่มนุ่มนวล เด็กหัวเล็กจะแวกแวกตลอดเวลา เป็นคนแข็งทื่อและพอมแห้ง คนหนึ่งเดินแบบ

ยกศีรษะเอนหางไปข้างหลัง อีกคนเดินมีศีรษะนำไปก่อน
ยิ่งได้พิจารณาลักษณะเหล่านี้มากขึ้นยิ่ง دلใจเราให้พบ
ความลึกถลของลักษณะเฉพาะเหล่านี้ซึ่งปรากฏออกมา
แสดงความต่างของบุคลิกของมนุษย์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ภาวะ
ที่จิตใจต้องการถูกพัฒนาอย่างไม่รู้ตัวในช่วงเป็นตัวอ่อน
และวัยเด็กเล็ก เมื่อเวลาผ่านไปภาวะนั้นจะค่อย ๆ ปรากฏ
ชัดเจนขึ้นจนกลายเป็นของลักษณะเฉพาะของร่างกายและ
บุคลิกภาพของแต่ละคน ปรากฏการณ์นี้เห็นได้ชัดเจนใน
ความแตกต่างทางสรีระวิทยาและจิตวิทยาของเด็กหัวโต
และหัวเล็ก

สีสันทึหลากหลาย (Colours in the spectrum)

คนที่ไปเดินป็นเขาในช่วงบ่ายของปลายฤดูหนาว และ
หยุดยืนมองดูพระอาทิตย์ตก สีสันของท้องฟ้าช่วง
พระอาทิตย์ขึ้นจะมีสีเหลืองอ่อน ชมพู และเขียวอยู่เหนือ
สีน้ำเงินเข้ม แต่ขณะอาทิตย์ตกท้องฟ้าจะเป็นสีแดงและส้ม
เข้ม ใต้ลงมาบริเวณลาดเขาเป็นสีม่วงและคราม สายรุ้งที่
เขาเห็นในช่วงเที่ยงดูเหมือนเป็นการรวมตัวกันของสีทุกสี
ที่ปรากฏในช่วงพระอาทิตย์ขึ้นและตก เพื่อมาแต่งเติม
ท้องฟ้าให้เหมือนสรวงสวรรค์ทำให้สามารถมองเห็นราย
ละเอียดของพุ่มไม้เตี้ย ๆ และทุ่งหญ้า

ทั้งหมดในบทนี้ได้กล่าวถึงสีสันต่าง ๆ ของเด็ก เรา
พยายามจะค้นหามาตรฐาน หรือค่าเฉลี่ย แต่เมื่อเข้าไปใกล้ ๆ
เราจะมองเห็น “สิ่งที่เขาเป็น” เราพบระดับสีซึ่งต่างกันไป
ของเด็กแต่ละคน แต่ในความต่างก็มีความคล้ายคลึง เช่น
สีน้ำเงินและสีเขียว ช่วงแรกเด็กยังเป็นสีอ่อน ๆ แต่เมื่อเด็ก

ได้เผชิญสิ่งต่าง ๆ ทั้งดีและไม่ดี สีของเขาจะเข้มขึ้น บาง
คนมีชีวิตที่ลำบาก บางคนรับความจริง บางคนยังฝัน บางคน
เป็นศิลปิน

เราอาจสรุปได้ว่าเด็กที่เรากล่าวถึงมีสีที่ชัดเจน ทำให้
เห็นความต่างและความพิเศษของเขา ทำให้เขาต่างจากเด็ก
ที่มีพัฒนาการปกติ เราต้องไม่จำกัดความพิเศษของเขา แต่
เราพยายามช่วยให้เขาบรรลุเป้าหมายของชีวิต

เด็กทุกคนจะค่อย ๆ เติบโตออกจากอ้อมอกแม่ และ
ดำเนินชีวิตของเขาไปสู่เป้าหมายของชีวิตจนกระทั่งตาย
เขาไม่ได้เดินทางไปตามใจชอบ แต่ด้วยชะตาชีวิตจนปรากฏ
สีสันต่าง ๆ ขึ้น การศึกษาบำบัดมีเป้าหมายในการรับสีสัน
ของเด็กมา และพยายามนำเด็กจากสีสันซึ่งเคยอยู่ในที่
จำกัดให้เคลื่อนไปสู่ทะเลอันกว้างใหญ่ของสีสันอันหลาก
หลาย

จังหวัดและดนตรี
โดย ณาทร ชัยสุบรรณกนก

แนวคิด ในการจัดกิจกรรมจังหวะและดนตรี

ในความเชื่อของแนวทางมนุษยปรัชญานั้น เชื่อในเรื่องของภพชาติ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับพุทธศาสนามาก ในช่วงเวลาก่อนที่จะมาเกิดบนโลกนี้ เรามีชีวิตอยู่ในโลกแห่งจิตวิญญาณ จิตวิญญาณของเรานั้น ไม่มีขอบเขต ไม่มีร่างกาย และเมื่อถึงเวลาที่จะต้องลงมาจุติบนโลกนี้ เราจะมาเกิดกับครอบครัวหรือบุคคลที่เราได้เฝ้ามองและเลือกไว้

สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น ในช่วงของการจุติ ได้มีอะไรบางอย่างมากระทบใจ เกิดความลังเล สงสัย กับครอบครัว หรือบุคคลที่กำลังจะลงมาอยู่ด้วย ครูบางท่านให้ภาพของช่วงนี้ว่า เป็นเหมือนเด็ก กำลังก้าวลงมา แต่ความสงสัย ความไม่แน่ใจที่เกิดขึ้นทำให้เขา “ชักเท้ากลับ” จากการก้าวลงมานั้น การจุติเกิดขึ้น แต่จิตวิญญาณที่ลงมานั้น ไม่ได้ลงมาทั้งหมด ลงมาไม่เต็ม ไม่สมบูรณ์

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ จึงมีลักษณะเหมือนฝัน ๆ มีร่างกายอยู่บนโลก แต่จิตวิญญาณอยู่อีกที่หนึ่ง บางคนอาจรู้เรื่องบ้าง แต่จิตวิญญาณที่ลงมานั้น มาอย่างไม่เต็มตัว เขาจึงไม่ตระหนักรู้ใน แขนขาของตัวเอง โดยเฉพาะส่วนปลาย คือ มือ และ เท้า มือสามารถหยิบอาหารทานได้ แต่เขาจะไม่รู้ว่า มือสามารถทำอย่างอื่นได้อีก เขาอาจเดินลอย ๆ ไปไหนต่อไหน แต่จะไม่รู้ว่าเขากำลังยืนอยู่ที่ไหน

ฉะนั้น ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จึงเป็นไปในแนวทางของการช่วยเหลือเด็ก ๆ ให้ได้รู้เนื้อ รู้ตัว กับการอยู่บนโลกนี้ ทำงานกับมือ เท้า และ แขนขาเป็นส่วนใหญ่ และในการทำกิจกรรม เราจะร้องเพลงไปพร้อมกับให้เขาได้ใช้แขน ขา เมื่อทำกิจกรรมไปหลายครั้ง เด็ก ๆ จะค่อย ๆ เรียนรู้ และ วางใจครู จนสามารถร้องเพลงไปด้วยกันได้

การร้องเพลง เปล่งเสียงออกมา เป็นการนำสิ่งที่อัดอั้น อยู่ภายในตัวเขาออกมา เด็กออทิสติกหลายคนไม่สามารถ บอกได้ว่าเขารู้สึกอย่างไร แต่ไม่ใช่ไม่รู้รู้สึก นานวันเข้า ทุกสิ่งกดดัน ทับถมอยู่ในตัวไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งเขาต้อง กรีดร้องออกมาเสียงดัง เพื่อปลดปล่อยความกดดันเหล่านั้นบ้าง หลายคนไม่เข้าใจ มุ่งสอนให้เขาเก็บความรู้สึกต่าง ๆ ไม่ให้ระเบิดออกมา แต่ไม่ได้หาทางออกให้ว่า เขาควรจะทำอย่างไร แต่หากเด็กได้มีโอกาสปลดปล่อย ความรู้สึก ออกมาบ้าง ปลดปล่อยในรูปแบบที่เป็น “ความงาม” ก็จะทำให้อาการกรีดร้อง ลดลง

หัวใจสำคัญในการจัดกิจกรรมจังหวะ และดนตรี

การนำดนตรีมาสู่เด็ก ๆ เป็นเรื่องที่ไม่ยาก เพราะเด็กทุกคนมีดนตรีอยู่ในตัวอยู่แล้ว แต่ครูต้องไม่ “กลัว” ดนตรี

ก่อน ครูจะต้องก้าวข้ามความกลัวของตัวเอง กลัวผิด กลัวร้องไม่เพราะ กลัวเสียงเพี้ยน ฯลฯ จริง ๆ แล้ว เด็ก ๆ รับดนตรีจากครูเข้าไปในตัวเขา ไม่ได้รับเฉพาะเสียง แต่รับทุกสิ่งทุกอย่างที่มา กับเสียง เช่น ความเบิกบาน ความรัก ความอบอุ่น

ในการทำกิจกรรมดนตรีกับเด็ก อาจมีหลายปัจจัยที่ต้องคำนึงถึง เช่น บทเพลง เนื้อหาที่ใช้ เวลาที่เหมาะสม แต่ถ้าคิดมากเกินไป บางครั้งจะสูญเสียความเป็นดนตรีไป อยากให้คุณครูหยุดคิด แล้วเข้าไปร้องเพลงกับเด็ก ๆ ด้วยความเบิกบาน ให้เวลานี้เป็นเวลาที่เรา นำความสุขมาถึงพวกเขา เหมือนช่วงเวลาที่เรามีความสุข จนฮัมเพลงออกมา ถ้าคิดเพลงไม่ออก ให้ถามเด็ก ๆ ทีละคน ว่าอยากร้องเพลงอะไร แล้วทุกคนช่วยกันร้องไปด้วยกันก็ได้ เพลงที่เด็ก ๆ อยากร้อง อาจเป็นเพลงอะไรก็ได้ อาจเป็นเพลงที่ร้องกันใน

โรงเรียน หรือเป็นเพลงตามสมัยนิยม ก็ไม่เสียหายอะไร

เด็ก ๆ รักครูของเขา ถ้าเราสามารถนำให้บรรยากาศในการทำกิจกรรม เหมือนกับเป็นการทำเล่น ๆ เด็กจะรู้สึกผ่อนคลายไปด้วย เพียงแต่ครูจะต้องรู้ว่า เราไม่ได้ทำมันเล่น ๆ หากร้องเพลง เราจะร้องให้จบเพลง ผิดถูกไม่เป็นไร อารมณ์ขันจะช่วยได้ เมื่อครูทำผิด หรือร้องเพลงผิด เราสามารถบอกเด็ก ๆ ได้ว่า ครูผิดเอง อาจถามได้ว่า มีใครช่วยบอกแบบที่ถูกได้ไหม เด็ก ๆ จะรักคุณมากขึ้น ถ้าครูทำผิดบ้างก็ได้

ในการออกแบบกิจกรรม อาจคิดว่า ง่าย ๆ ว่า เราจะทำอะไร หรือจะร้องเพลงอะไร ให้เป็นลำดับ สามารถเลือกเพลงที่ใช้สำหรับเริ่มต้น และเพลงสำหรับการจบกิจกรรม แล้วใช้ไป ได้ทั้งปีการศึกษา เนื้อหา กิจกรรม ควรฝึกซ้อมให้แน่ใจ ขึ้นใจ เพราะเราจะได้

มุ่งความสนใจในการทำกิจกรรม ไปที่เด็ก ๆ ไม่มาพะวงกับเนื้อหา เนื้อเพลงต่าง ๆ และในการทำกิจกรรมนั้น บางครั้งเมื่อเริ่มต้นไป อาจมีความรู้สึก เหมือนกับว่า สิ่งที่เราเตรียมมา มันไม่เหมาะกับ วันนี้ของชั้นเรียนนี้ สักเท่าไร ขอให้เชื่อความรู้สึกของตัวเอง และหากคิดออก ก็ให้ทำไปตามความรู้สึกนั้น คือเปลี่ยนบทเรียนไปเป็นสิ่งที่คิดว่าใช่มากกว่าได้ทันที ฉะนั้น การทำกิจกรรมอะไรก็ตามกับเด็ก จะไม่มีข้อกำหนดตายตัว สามารถปรับเปลี่ยนไปได้ตลอดเวลา

การแต่งเพลงสำหรับการจัดกิจกรรมในห้องเรียนศิลปะสร้างสุข

เมื่อครูสังเกตเห็นปัญหาของเด็ก และอยากได้เพลงเข้ามาประกอบกับกิจกรรมที่ได้ออกแบบเอง เป็นเรื่องยากที่จะหาเพลงที่เหมาะสมมาได้ ฉะนั้น การแต่งเพลงขึ้นมาใหม่จึงเป็นทางเลือกหนึ่ง และหากเด็ก ๆ ได้ทราบว่า ครูของเขาได้แต่งเพลงให้กับเขา หรือชั้นเรียนของเขา เขาจะตั้งใจร้องเพลงบทนั้นมากกว่าบทอื่น ๆ และในเวลาที่ครูสอน ครูจะสอนอย่างมั่นใจมาก ๆ เพราะเป็นเพลงของคุณครูเอง เด็กก็ได้รับความมั่นใจนั้นด้วย เมื่อครูร้องเพลงอย่างชัดเจนมั่นใจ เด็กก็ได้รับพลังนั้น ๆ และจะร้องออกตอบออกมาอย่างเดียวกับที่ครูร้อง

ในการ แต่งเพลงภาษาไทย โดยคนไทย ไม่ใช่เรื่องยาก ขอให้เข้าใจธรรมชาติของเสียงภาษาไทย และไม่ฝืนธรรมชาตินั้น เสียงในภาษาไทย มาจากสระเช่นเดียวกับภาษาอื่น และเรายังมีวรรณยุกต์ มากำกับเสียงสูง ต่ำ ไล่ ซึ่งวรรณยุกต์นี้ เป็นสิ่งที่ภาษาทางตะวันตกไม่มี ชาวตะวันตกจึงไม่เข้าใจธรรมชาติของภาษาไทยสักเท่าไร (เช่นเดียวกับที่คนไทยไม่เข้าใจเรื่อง Tense ในภาษาอังกฤษ)

ขั้นแรก ขอให้ครูทุกท่าน ฝึกเป่าขลุ่ย รีคอร์ดเดอร์ (Recorder) เพื่อให้คุ้นเคยกับระดับเสียงต่าง ๆ ซึ่งก็คือ โน้ต โด เร มี ฟา ซอล ลา ที โด โดยที่การฝึกเป่านั้น ให้มีการฝึกเป่า 2 อย่าง คือ เป่า แบบฝึกหัด และ เป่าเป็นเพลงง่าย ๆ

แบบฝึกหัดที่ 1.1 เป่าตัวโน้ตเป็น บันไดเสียง

โด เร มี ฟา ซอล ลา ที โด*

(หมายเหตุ โด* คือโดสูง)

แบบฝึกหัดที่ 1.2 เป่าตัวโน้ต เป็นรูปแบบจังหวะที่ละโน้ต เป็นบันไดขึ้น และ ลง

โด โด โด ___ เร เร เร ___ มี มี มี ___ ฟา ฟา ฟา ___ ซอล ซอล ซอล ___ ลา ลา ลา ___ ที ที ที ___
โด* โด* โด* ___ ที ที ที ___ ลา ลา ลา ___ ซอล ซอล ซอล ___ ฟา ฟา ฟา ___ มี มี มี ___ เร เร เร ___
โด โด โด ___

แบบฝึกหัดที่ 2

โด เร มี ___ เร มี ฟา ___ มี ฟา ซอล ___ ฟา ซอล ลา ___ ซอล ลา ที ___ ลา ที โด* ___
ที โด* เร* โด* ___ โด* ___ ที ลา ___ ที ลา ซอล ___ ลา ซอล ฟา ___ ซอล
ฟา มี ___ ฟา มี เร ___ มี เร โด ___ โด โด โด

แบบฝึกหัดที่ 3 เป่าเพลง กลัวยาวดซี

กลัวยาวดซี โด เร มี

อร่อยดี มี ฟา ซอล

ฉันชอบกินทุกที ซอล ลา ซอล ฟา มี

กินแล้วตัวอ้วนพี มี ฟา มี เร โด

แบบฝึกหัดที่ 4 เป่าเพลง ยามเช้า

แสงตะวันฉาย ซอล มี ฟา ซอล ยามเช้าอันสดใส มี ฟา มี เร มี ___

พากิ่งไปไม่ต้องลมอุ่น ฟา โด เร มี ซอล มี เร ___ เร ___

และหยดน้ำค้าง ซอล มี ฟา ซอล เกาะ พร่าว พร่าง พราย มี ฟา มี เร มี ___

เติมความสดใส ให้ พื้น ดิน ฟา โด เร มี ซอล มี เร ___ โด ___

ฮู ___ ฮู ___ ฮู ___ ฮู ___ โด* ___ ที ___ ลา ___ ซอล ___

ฮู ___ ฮู ___ ฮู ___ ฮู ___ ลา ___ ซอล ___ ซอล ___ ลา ___ ที ___

ฮู ___ ฮู ___ ฮู ___ ฮู ___ โด* ___ ที ___ ลา ___ ซอล ___

เติมความสดใส ให้ พื้น ดิน ฟา โด เร มี ซอล มี เร ___ โด ___

เมื่อคุ้นเคย กับระดับเสียงแล้ว ให้เริ่มด้วยการคิดคำร้อง ที่เราอยากให้เด็กได้ร้อง อาจตั้งหัวข้อว่า เราจะแต่งเพลงเกี่ยวกับอะไรก่อน เช่น การแต่งเพลงที่เปิดกิจกรรม ทักทายเด็ก ๆ แล้วลองนึกดูว่า การมาพบกันที่โรงเรียน เด็ก ๆ ได้ผ่านอะไรมาบ้าง แนะนำว่าให้คิดถึงสิ่งที่สวยงาม เช่น ท้องฟ้า ต้นไม้ ใบหญ้า ไม่ใช่ การจราจรคับคั่ง รถติด การรีบร้อนพามาส่งของผู้ปกครอง

เมื่อคิดคำร้องแล้ว ให้ลองอ่านออกเสียงคำร้องนั้น โดยคำนึงถึงทิศทางของเสียงตามวรรณยุกต์ เช่น

“ท้องฟ้ากว้างใหญ่” คำว่าท้อง และ ฟ้า เป็นคำที่มีเสียงค่อนข้างสูง เหมือน ๆ กัน แต่คำว่า กว้าง ในการพูด จะมี ทางเสียงตกลงเล็กน้อย และคำว่า ใหญ่ จะมีระดับเสียงต่ำกว่าคำอื่น

ในการใส่ทำนองให้เพลงภาษาไทย เราไม่ควรฝืนธรรมชาติของทิศทางเสียง “ท้องฟ้ากว้างใหญ่” มีทิศทางเสียง อยู่กับที่ในตอนแรก แล้วค่อย ๆ ไต่ลงในตอนท้าย เราสามารถใส่ระดับเสียงได้หลายระดับ เช่น

โด โด ที ลา ซอล หรือ ลา ลา ซอล ฟา มี หรือ ซอล ซอล มี เร โด

แต่หากไปผิดทิศทางของเสียงเช่น ซอล ซอล ลา ที โด หรือ เร เร มี ฟา ซอล ซึ่งมีทิศทางของเสียงไปใน ทิศทางตรงข้ามกับเสียงพูด ทำให้การ ร้องไม่เป็นธรรมชาติ

ในขั้นตอนนี้ ขอให้ประโยคของ เพลง มีความยาวเท่าๆ กับลมหายใจ ของครู หายใจหนึ่งครั้ง ต่อการร้อง หนึ่งประโยค แต่หากได้มีโอกาสได้ ศึกษาต่อไป ก็จะทราบรายละเอียด อื่นๆ อีกมาก

ตัวอย่างเพลงสำหรับกิจกรรม

ในตอนเริ่มต้น ให้ครูสังเกตว่า ในกลุ่มนักเรียน มีความ พร้อมในการเรียนมากแค่ไหน ถ้ายังไม่พร้อมสามารถทำ กิจกรรม “ตบมือ” ก่อน

กิจกรรม ตบมือ 1

วิธีการ ยืนเป็นวงกลม แล้วตบมือส่งกันไปรอบวง

ขั้นที่ 1 ตบมือส่งไปทางหนึ่ง

ให้ครูสังเกตการตบมือของนักเรียน และขอให้ตบมือส่งให้ ได้คุณภาพของการรับ-ส่งที่ชัดเจน คือ ขอให้มองหน้า สบตา กันเล็กน้อย ไม่ใช่ตบมือไปทางหนึ่ง โบกินามองไปอีกทางหนึ่ง ลองทำซ้ำดูอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นที่ 2 ผู้ที่ตบมือ สามารถเลือกได้ว่า จะตบมือไปทางใด (แต่ยังไม่ข้ามคน)

ขั้นที่ 3 สามารถส่งการตบมือให้ใครก็ได้

ในขั้นตอนนี้ ขอให้ย้ำว่า ในการส่ง ผู้รับจะต้องรู้ตัวด้วยว่า เป็นการส่งถึงเขา และหากข้ามกันไปมาหลายๆ ครั้ง จะเกิด ความสับสนได้ ฉะนั้น จึงขอให้เมื่อส่งข้ามวงแล้ว ขอให้ส่งไป ด้านข้างก่อน 3 ครั้ง

กิจกรรม ตบมือ 2

วิธีการ ยืนเป็นวงกลม

ขั้นที่ 1 ครูทำให้ดู แล้วทำไปพร้อมกันทั้งหมด 4-5 ครั้งจน เริ่มชิน

กระโดด ตบมือเหนือศีรษะ พร้อมกับนับ 1

ยืน ตบมือด้านหน้า (ไม่กระโดด) พร้อมกับนับ 2

ยืน ตบมือ ด้านหลัง (ไม่กระโดด) พร้อมกับนับ 3

ระหว่าง จบจังหวะที่ 3 ต่อกับ จังหวะที่ 1 ของชุดต่อไป สามารถมีช่วงหยุดได้

ขั้นที่ 2 ทำคนละหนึ่งท่า จากขั้นที่ 1 ส่งต่อกันไป ทีละคน รอบวง

อิม ปอม เป

อิม ปอม เป กำ แล้ว แบน แบน แล้ว กำ อิม ปอม เป อิม ปอม เป อิม ปอม
 10 เป กำ แล้ว แบน แบน แล้ว กำ อิม ปอม เป

เวลาร้อง จับคู่ หันหน้าเข้าหากัน มือหนึ่งกำ อีกมือหนึ่งแบน แล้วทำสลับกัน ไปจนจบเพลง

เพลง อิมปอมเป

อิม ปอม เป กำแล้วแบน แบนแล้วกำ อิม ปอม เป อิม
 ปอม เป โด มี ซอล ซอล ลา ซอล ซอล ลา ซอล
 อิม ปอม เป อิม ปอม เป โด โด เร _____ เร เร มี _____
 อิม ปอม เป กำแล้วแบน แบนแล้วกำ โด มี ซอล ซอล ลา
 ซอล ซอล ลา ซอล
 อิม ปอม เป โด _ เร _ โด _____

วิธีการ ให้เด็ก ๆ นั่งเป็นวงกลม ร้องเพลง แล้วทำมือประกอบ

ขั้นที่ 1 ทำมือเดียว กำมือ แบนมือ สลับกัน จากนั้นให้สลับข้างแล้วทำแบบเดียวกัน

ขั้นที่ 2 ทำสองมือ เหมือนกัน กำมือ แบนมือ

ขั้นที่ 3 ทำสองมือไม่เหมือนกัน มือหนึ่งกำ อีกมือหนึ่งแบน

ชั้นที่ 4 จัดเด็กเป็นคู่ๆ นั่งหันหน้าเข้าหากัน คล้ายการเล่น ตบแผะ ทำเหมือนชั้นที่ 3 โดยให้มือที่กำ ไปแตะมือที่แบ ของคนตรงข้าม และมือที่แบ ก็ไปแตะกับมือที่กำ ของคนตรงข้าม

เพลง อิมปอมเป นี้ สามารถ นำไปประยุกต์เป็นท่าทางอื่นๆ ได้อีก เช่น เมื่อเด็ก นั่งหันหน้าไปทางคู่ของเขาในวงกลม ถ้าครูบอกให้ทุกคน “กลับหลังหัน” ทุกคนจะได้พบ คู่ใหม่ สามารถทำชั้นที่ 4 ได้อีกครั้ง กับคู่ใหม่ หรือ อาจ ให้ เด็กใช้ มือหนึ่งคว้า อีกมือหนึ่งหงาย มือที่คว้า จะใช้ตบมือที่หงายของเพื่อน ส่วนมือที่หงาย จะรับมือที่คว้าของเพื่อนที่ตบลงมา เป็นต้น

Fun mje alafia and Canoe song

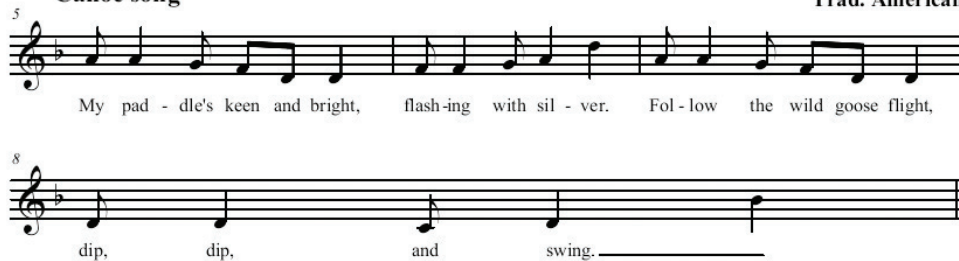
Fun mje alafia

trad. Yoruba

Canoe song

Trad. American

เพลง ฟุ่มเจ อาลาฟียา

ฟุ่มเจ อาลาฟียา อาเซ อาเซ ฟา ฟา___ โด เร เร โด ฟา ฟา___ โด เร โด
ฟุ่มเจ อาลาฟียา อาเซ อาเซ ฟา ฟา___ โด เร เร โด ลา ลา___ ซอล ฟา___

วิธีการ ใช้ร่างกายทำจังหวะ ไปตามซีพอร์จังหวะของ เพลง

1. ตบตัก
2. ตบมือ – ตบตัก (สลับกัน)
3. ตบมือ – ตบตัก – ตบพื้น – ตบตัก
4. ตบตัก – มือซ้ายแตะตะจุก มือขวาแตะหูซ้าย – ตบตัก – มือขวาแตะตะจุก มือซ้ายแตะหูขวา

- ข้อ 1-4 ทำอยู่ในท่านั่ง ไม่จำเป็นต้องทำทุกข้อภายใน ครั้งแรก ให้ค่อยๆ เพิ่มตามความเหมาะสมได้

- ในการทำตามข้อ 4 จะเกิดการไขว้แขนขึ้นด้านหน้า ซึ่งจะเป็นแบบเดียวกับรูปกากบาท ที่ให้ผลในเรื่อง การตระหนักรู้ในตัวตนของตัวเองมากขึ้น

- เมื่อทุกคนสามารถทำได้คล่อง หรือคุ้นเคยกับ กิจกรรมนี้แล้ว สามารถให้เด็กๆ ลองคิดท่าทางประกอบ เพลง แล้วทุกคนในวงจะทำตาม ทุกครั้งที่ทำ สามารถเปลี่ยนความคิดไปได้เรื่อยๆ ตามต้องการ

สำหรับในชั้นที่มีความซับซ้อนขึ้น เมื่อใช้กับเด็ก high function เด็กปกติ หรือผู้ใหญ่ หลังจากผ่านขั้นตอนของการ นั่งท่าแล้ว สามารถทำต่อไปอีก ในท่านั้น

5. ให้ย่ำเท้าเป็นซีพอร์จังหวะ ในขณะที่ร้องเพลง หรือ ถ้าต้องการให้มีการเคลื่อนไหวมากขึ้น ก็อาจได้เดิน เป็นวงกลมได้ (การเคลื่อนไหว จะทำให้มีความเข้าใจทุกอย่าง มากขึ้น)

6. ให้ตบมือตามทำนองเพลง ตอนแรก อาจร้องไปด้วย แต่เมื่อทำได้แล้ว ให้เด็ก ๆ ร้องอยู่ในใจ

7. เท้าย่ำเป็นซีพอร์จังหวะ พร้อมกับการตบมือไปตาม ทำนองเพลง

กบและปลา

กบ ตัว น้อย กระ- โดด ไป มา เมื่อ เจอ_ ปลา กระ- โดด ทัน ใด
ปลา ตัว น้อย ว่าย นำ เร็ว รั ว่าย ไป ทาง นี้ เจอ กบ ทัน ใด

⁹
เมื่อ เจอ ปลา กบ ก็ ตก ใจ กระ โดด ทัน ใด กระ โดด ไป กระ โดด มา
เมื่อ เจอ กบ ปลา สน ดี ใจ รีบ ว่าย เร็ว ไว_ ว่าย ไป ก็ ว่าย มา

ร้องเที่ยวที่ 1 สมมติให้มือหนึ่งเป็นกบ ทำท่ากระโดด เมื่อร้องถึงคำว่า "ตกใจ" ทำท่าตกใจ แล้วทำเป็นกบต่อไป

ร้องเที่ยวที่ 2 ให้อีกมือหนึ่งเป็นปลา เมื่อร้องถึงคำว่า "เจอกบทันใด" ให้มือแรกทำเป็นกบ พร้อมกับ อีกมือหนึ่งเป็นปลา

กิจกรรมชุด “กบ”

1. เพลงกบตัวน้อย

กบตัวน้อย กระโดดไปมา ฟา ซอล ลา__ โด เร ฟา ฟา
เมื่อเจอปลา กระโดดทันใด ฟา ซอล ลา__ซอล ลา โด* โด*
เมื่อเจอปลา กบก็ตกใจ เร* โด* ลา__ฟา ลา ฟา ซอล
กระโดดทันใด กระโดดไป กระโดดมา ฟา เร ฟา ซอล__ฟา เร ซอล_ ฟา เร ฟา
ปลาตัวน้อย ว่ายน้ำเร็วรี่ ฟา ซอล ลา__ เร ซอล ฟา ฟา
ว่ายไปทางนี้ เจอกบทันใด ฟา ซอล ซอล ลา__ซอล ลา โด โด
เมื่อเจอ กบ ปลาแสนดีใจ เร* โด* ลา__ฟา ลา ซอล ซอล
รีบว่ายเร็วไว ว่ายไปก็ว่ายมา ฟา เร ฟา ซอล__ฟา เร ซอล_ ฟา เร ฟา

วิธีการ ท่อนกบ: ใช้มือหนึ่ง วางคว่ำ บนพื้น ทำเป็น กบกระโดดไปตามเพลง ร้องถึงประโยคว่า “กบก็ตกใจ” ให้ ทำท่าตกใจ จากนั้น ให้ทำมือเป็นกบ ต่อจนจบท่อน

ท่อนปลา: ให้อีกมือหนึ่ง ทำเป็นปลาว่ายน้ำไปตาม เพลง เมื่อร้องถึงประโยค “เมื่อเจอ กบ” ให้มือที่เป็นกบเริ่ม กระโดดไปพร้อมกับที่ปลากำลังว่าย ทำต่อไปจนจบเพลง

- เมื่อทำได้ให้ลองเปลี่ยนมือที่เป็นกบ ไปเป็นปลา และ มือที่เป็นปลา ก็ไปเป็นกบ (สลับกัน)

- การทำท่าของเพลงนี้ เป็นการแยกประสาท ที่ สอง มือจะทำในสิ่งที่ต่างกัน ซึ่งมีความยากพอสมควร แม้แต่ผู้ใหญ่ ปกติ ก็ไม่สามารถทำได้ในครั้งเดียว ควรให้โอกาสเด็ก ๆ ได้ ทำหลาย ๆ ครั้ง

2. เพลงกบกระโดดลงน้ำ

กบ กระโดดลงน้ำ โด เร โด เร มี__
ว่ายนํ้า กระโดดขึ้นบก เร โด มี __ เร โด เร โด

วิธีการ นักเรียนนั่งเป็นวงกลม

ขั้นที่ 1 ยกมือซ้าย หายขึ้น ด้านซ้ายในระดับข้อศอก
กบ -- ใช้มือขวา วางลงบนมือเพื่อน ทางขวา
กระโดดลงน้ำ -- มือขวาที่เป็นกบ กระโดดลงมาที่พื้น
ข้างหน้า

ว่ายนํ้า -- มือที่เป็นกบขยับเหมือนว่ายนํ้า ไปทางซ้าย
กระโดดขึ้นบก -- มือที่เป็นกบ กระโดดขึ้นมาที่มือซ้าย
ของตัวเอง (บคของตัวเอง)
-ทำซ้ำจนเข้าใจทั้งกลุ่ม

ขั้นที่ 2 กบจะกระโดดไปที่ต่าง ๆ 4 แห่ง

บกหนึ่ง คือมือเพื่อนทางขวา

บกสอง คือตักขวา

บกสาม คือตักซ้าย

บกสี่ คือมือซ้ายของตัวเอง

-ครูเป็นผู้นำกิจกรรม ให้ทำซ้ำไปจนเด็ก ๆ เข้าใจ ไม่ง

-เด็กจะทำตามที่ครูนำ ไม่ต้องอธิบายด้วยคำพูด

-เมื่อได้แล้ว ให้ทำต่อไป เวลาท่อง ไม่ต้องมีคำว่า บก

แต่นับเป็น 1 - 2 - 3 - 4

3 . เพลงลอยกระทง

ทำต่อเนื่องจากกิจกรรม เพลง กบกระโดดลงน้ำ

1. ตบมือ 4 จังหวะ พร้อมกับร้องเพลง ลอยกระทง
มือเพื่อนทางขวา - ตักขวา - ตักซ้าย - มือซ้ายของ
ตัวเอง

2. ตบมือ 8 จังหวะ พร้อมกับร้องเพลง ลอยกระทง
มือเพื่อนทางขวา - ตักขวา - ตักซ้าย - มือซ้ายของ
ตัวเอง -

ตบมือด้านหน้า - ตัดนิ้ว - ตบมือ - ตบมือ

นกเล็กๆ

German song

นก เล็ก เล็ก ร้อง เพลง บน ต้น ไม้ ฟัง ซิ ฟัง ซิ ฟัง เสียง เพลง

5
จิบ จิบ จิบ จิบ จิบ จิบ จิบ จิบ จิบ จิบ จิบ จิบ จิบ จิบ

9
นก เล็ก เล็ก ร้อง เพลง บน ต้น ไม้ ฟัง ซิ ฟัง ซิ ฟัง เสียง เพลง

เวลาร้อง ให้เด็กเด็ก 2-3 คน เป็นนก ที่เหลือจับมือเป็นวงกลม ล้อมรอบ ร้องเพลง
ไป พร้อมกับเดินเป็นวงกลม คนที่เป็นนก ทำท่าบิน เมื่อร้องถึง บรรทัดที่ 2 ให้วงกลมหยุด
แล้วยกมือขึ้น เปิดออก นกบินออก บินเข้า ตามใจชอบ บรรทัดที่ 3 เอามือลง ปิดทางเข้าออก
แล้วร้องเพลง เดินเป็นวงกลมไปจนจบ นกจะต้องกลับเข้ามาก่อนที่ วงกลมจะปิดลง

เพลงนกเล็กๆ

นก เล็ก ๆ ร้องเพลงบนต้นไม้ โต___ มี ซอล โด* ลา โด* ลา ซอล
ฟังซิ ฟังซิ ฟังเสียงเพลง ฟา ซอล มี โด เร เร โด
จ๊ิบ ๆ จ๊ิบ ๆ จ๊ิบ จ๊ิบ ๆ จ๊ิบ ซอล ซอล ฟา ฟา มี ซอล มี เร _____
จ๊ิบ ๆ จ๊ิบ ๆ จ๊ิบ จ๊ิบ ๆ จ๊ิบ ซอล ซอล ฟา ฟา มี ซอล มี เร _____
นก เล็ก ๆ ร้องเพลงบนต้นไม้ โต___ มี ซอล โด* ลา โด* ลา ซอล
ฟังซิ ฟังซิ ฟังเสียงเพลง ฟา ซอล มี โด เร เร โด

วิธีการ เลือเด็กออกมาเป็นนกรตรงกลางวง เพื่อน ๆ จับมือกัน เหมือนเป็นกรง
ร้องเพลงพร้อม ๆ กับ กรง เคลื่อนที่ไปรอบ ๆ ในท่อนเสียงนกร้อง “จ๊ิบ ๆ ”
เพื่อน ๆ ที่เป็นกรงหยุดเคลื่อน ยกมือที่จับกันอยู่ขึ้นสูง เป็นการเปิดกรง นกที่
อยู่ตรงกลางสามารถบิน ออกไปด้านนอกได้ มีอิสระว่าจะ เข้า –ออก กรงกี่ครั้ง
ก็ได้ แต่ต้องกลับมาก่อนจะจบท่อนนี้ เมื่อถึงท่อนสุดท้ายที่เป็นเนื้อร้อง กรงจะ
ปิดลง และเคลื่อนที่ไปในทิศทางตรงข้าม กับการเคลื่อนในท่อนเริ่มต้น

การใช้ร่างกายกำลังหว่า:

รถไฟ ไม้โซ่รถเจ็ก

รถไฟ ย่ำเท้า

ไม้โซ่รถเจ็ก ตบตัก(ทีละข้าง สลับกัน)

มันทำด้วยเหล็ก ตบมือ

ฉีก ฉัก ฉีก ฉัก ตีด นิ้ว

รถเจ็ก ตีดนิ้ว

ไม้โซ่รถไฟ ตบมือ

มันทำด้วยไม้ ตบตัก

กုပ် กั๊บ กုပ် กั๊บ ย่ำเท้า

A blackboard with a wooden frame, containing Thai text. The text is centered on the blackboard. The wooden frame is made of light-colored wood with visible grain and knots. There are four black circular marks on the frame, one in each corner. The blackboard surface is dark and has some faint, light-colored smudges or marks. The text is in Thai script.

กิจกรรมสำหรับห้องศิลปะสร้างสุข
โดย เบ็คกี้ รัสเจอร์ฟอร์ด

เราทุกคนมีความต้องการพิเศษอยู่ในตัว เพราะว่าเราทุกคนกำลังทำงานอยู่กับขวานเหล็กของเรา (จากนิทานในหน้า 86) และความต้องการนี้ เราสามารถมองไปได้ในสามเรื่อง ซึ่งก็คือ ความคิด (thinking) ความรู้สึก (feeling) และเจตจำนงค์ (will , accomplishment and doing)

ความคิดของเราบางครั้งก็สับสน และถูกเบี่ยงเบนทำให้เกิดความไม่เข้าใจ และยากต่อการมองภาพรวมทั้งหมด หรือประเด็นหลัก ๆ ในเรื่องที่เราคิด เราทุกคนต่างต้องการช่วงเวลาที่ทบทวน พิจารณามากเป็นพิเศษในเรื่องความคิดของเรา

ความรู้สึก บางครั้งมันก็อาจตาโถมใส่เราอย่างมากมายเกินไป จนตัวเราไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งอาจจะเป็นความรู้สึกดี ๆ หรือความรู้สึกแย่ ๆ ที่เกิดขึ้นได้

ในด้านเจตจำนงค์ เราอาจจะพบกับข้อจำกัดทางกายภาพ เช่น บางท่านสามารถนั่งบนพื้นห้องอย่างสบายตลอดสองชั่วโมง แต่บางท่านอาจมีข้อจำกัดทางกายภาพก็อาจปวดเมื่อย เพราะไม่คุ้นเคยกับการนั่งบนพื้นนาน ๆ

ทั้งนี้ ความสามารถของมนุษย์ มีความแตกต่างกันหลากหลายระดับ เห็นได้ว่าเด็ก ๆ ของเราอาจมีความยากลำบากในการคิด และแสดงออกในเรื่องความรู้สึกของพวกเขา เราจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า โดยมาก ปัญหาเหล่านั้นมักจะรุนแรงเกินกว่าที่พวกเขาจะจัดการกับมันได้ ส่วนข้อจำกัดทางกายภาพ ก็ยังเป็นปัญหาใหญ่ของพวกเขา ที่จะลงมือทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

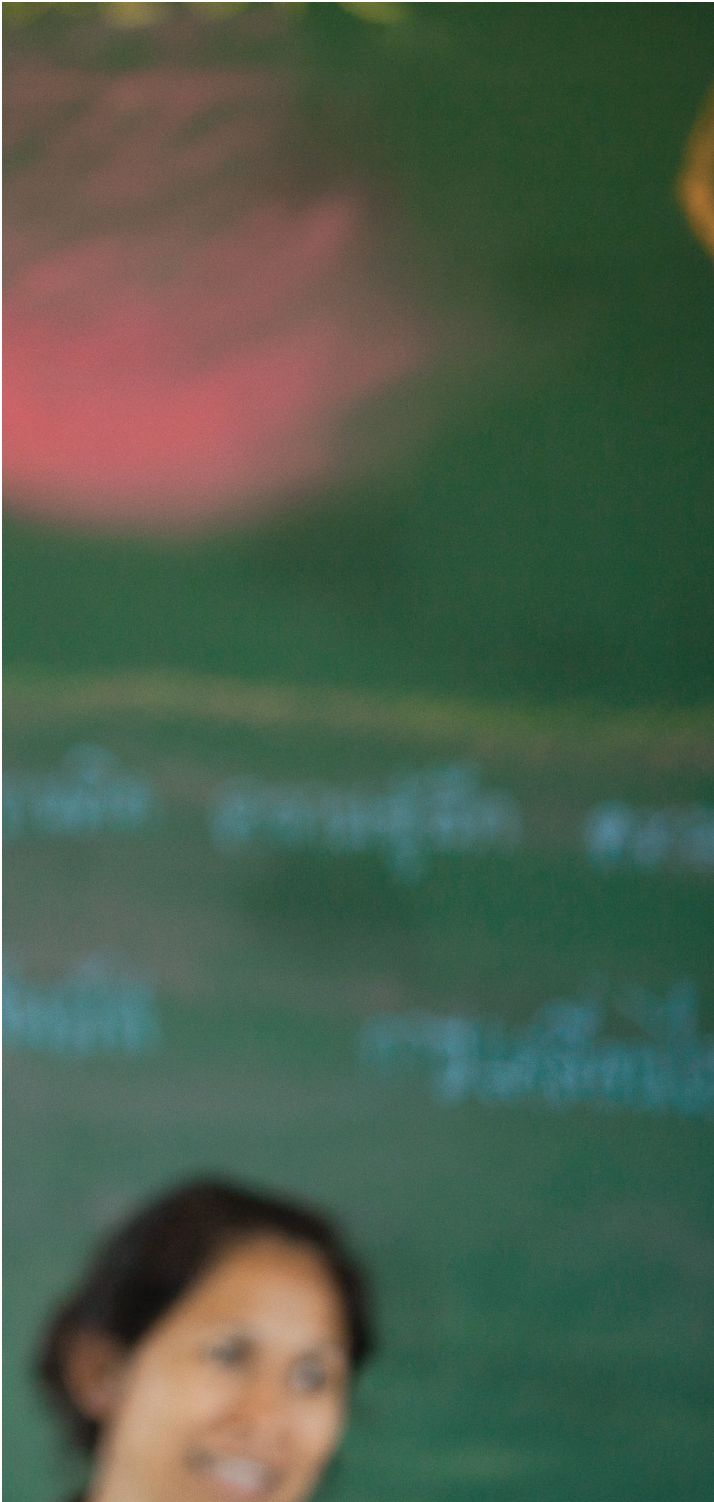
ทั้งสามอย่างนี้ล้วนสัมพันธ์กัน ความต้องการในด้านใดด้านหนึ่ง ก็จะส่งผลกระทบต่อด้านที่เหลือ การช่วยเหลือของเราต่อด้านใดด้านหนึ่ง จะช่วยให้ด้านอื่นของเด็กได้รับการพัฒนาไปด้วย เมื่อเด็กสามารถทำบางอย่างที่ก้าวข้ามผ่านข้อจำกัดทางกายภาพได้ เขาจะรู้สึกประสบความสำเร็จ และสามารถคิดได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น อาจเปรียบได้กับเราที่ไปปีนเขา เดินทางไกล หรือทำกิจกรรมที่คิดว่าตนเองไม่สามารถทำได้ แต่เมื่อได้ลอง และสามารถทำได้สำเร็จ จะเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ มั่นใจ และเชื่อมั่นว่า ตนเองสามารถทำได้ และจะรู้สึกว่าสามารถคิดได้กระจ่างยิ่งขึ้น

การเคลื่อนไหวตามจังหวะเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่ง ในหลาย ๆ สิ่ง ซึ่งจะสามารถกระตุ้นให้เกิดความคิด ความรู้สึกที่ดีขึ้นได้ เช่น หลังจากที่เรากลับมาจากพักกลางวัน เราจะมีความรู้สึกหลายอย่าง เช่น อิ่มเกินไป ง่วงนอน อึดอัด ไม่อยากทำอะไร แต่เมื่อเราทำกิจกรรมจังหวะ หรือกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหว มีความสัมพันธ์กับผู้อื่น จะทำให้เราตื่นและพร้อมทำกิจกรรมต่าง ๆ ต่อไปได้ดีขึ้น

จากคำถามที่ว่า เรารู้จักสิ่งต่าง ๆ บนโลกนี้ได้อย่างไร หรือ ทำอย่างไรเราจึงจะรู้สึกว่าเราอยู่บนโลกใบนี้ หากเปลี่ยนคำถามให้ใกล้ตัวเรามากขึ้น

เรารู้ได้อย่างไรว่าเราทุกคนนั่งกันอยู่ในวงกลม คำตอบนั้นก็คือ เรามองเห็น และได้ยินเสียง

เรารู้ได้อย่างไรว่าเรานั่งอยู่บนพื้น คำตอบคือ การสัมผัส

เพราะฉะนั้นเรียกได้ว่า เรารับรู้สิ่งต่างๆ บนโลกใบนี้ผ่านประสาทสัมผัสหรือผัสสะต่างๆ

ผัสสะที่เรารู้จักกันดี ก็คือ การมองเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น การรับรส และการสัมผัส

ในสามสิบปีที่ผ่านมา มีผัสสะอีกสองอย่างที่ได้รับการยอมรับจากวงการแพทย์กระแสหลัก และการศึกษาพิเศษทั่วโลก นั่นก็คือ ผัสสะการเคลื่อนไหว และ ผัสสะความสมดุล

ผัสสะการเคลื่อนไหว ไม่ใช่ความสามารถของกล้ามเนื้อในร่างกาย แต่เป็นความสามารถที่จะรับรู้ได้ว่าเรากำลังเคลื่อนที่ เช่น หากนั่งบนรถไฟขบวนหนึ่ง ซึ่งกำลังจอดนิ่งอยู่กับที่ และมีรถไฟอีกขบวนกำลังเคลื่อนที่อยู่ข้างๆ เราจะรู้สึกเหมือนกับว่ารถไฟขบวนที่เรานั่งอยู่กำลังเคลื่อนที่ไป แต่แท้จริงแล้ว ความรู้สึกทางด้านการเคลื่อนไหวของเรากำลังถูกหลอก เพราะเราไม่ได้เคลื่อนที่ไปไหน แต่ความรู้สึกของเราถูกหลอก ว่าเรากำลังเคลื่อนที่ไป

ผัสสะความสมดุล ในหูชั้นกลางของเรา มีอวัยวะชิ้นเล็กๆ รูปก้นหอยอยู่ มันทำหน้าที่รักษาความสมดุลในการทรงตัว หากมันถูกรบกวน จะทำให้เรารู้สึกอึดอัด วิงเวียน เช่น อาการเมารถ หรือ เมาเรือ นั่นเอง

ผัสสะสามอย่างที่สำคัญมากที่สุด ในการทำงานกับเด็กๆ ของเรา ก็คือ การสัมผัส (touch) การเคลื่อนไหว (movement) และความสมดุล (balance) เด็กจะแสดงอาการบางอย่างให้เราทราบว่า การรับรู้ของผัสสะด้านใดด้านหนึ่งของเขาถูกรบกวน

เช่น เด็กที่ชอบโยกตัว ก็คือเด็กที่กำลังพยายามหาผัสสะของความสมดุล หรือเด็กที่ชอบกระตุ้นตัวเองด้วยการสั่นมือ หรือนิ้ว ก็คือเด็กที่กำลังใช้พฤติกรรมเหล่านี้ เพื่อทำความเข้าใจกับสิ่งต่างๆ ที่เขาสัมผัสได้

สำหรับพวกเรา มันไม่ยากที่จะแยกแยะและจัดการกับสิ่งต่างๆ ที่เราสัมผัสได้ เราสามารถนั่งอยู่ และรู้สึกได้ถึงลมที่เข้ามาทางหน้าต่าง เรารู้สึกบนผิวหนัง และแยกแยะได้ว่านี่คือลม เด็กหลายๆ คนไม่สามารถแยกแยะได้ว่า ความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับผิวเขา มันเกิดขึ้นจากลม และการที่เขาไม่สามารถแยกแยะความรู้สึกเหล่านี้ ว่าเกิดขึ้นจากสิ่งใดได้ ทำให้พวกเขามีพฤติกรรมต่างๆ ที่เราเห็น เขาอาจจะอ่อนไหวมากในผัสสะสัมผัส จนแม้แต่ลมที่พัดผ่านผิวหนังของเขา อาจจะทำให้เขารู้สึกไม่สบายผิว ระคายเคืองได้ และเขาเองก็ไม่สามารถจะบอกเราได้ว่าช่วยปิดหน้าต่างหน่อย สิ่งที่เขาทำได้ อาจจะเป็นการเข้าไปเขย่าตัวคนอื่น

พวกเขาเองในฐานะครู ควรจะต้องพัฒนาทักษะในการสังเกตของเราเองให้มากขึ้นเรื่อยๆ การสังเกตดูว่าเด็กของเราเขามีการรับรู้ทางผัสสะอย่างไร เพื่อจะเข้าใจ พฤติกรรมของเขา เพราะเขาไม่สามารถแยกแยะสิ่งที่เขาสัมผัสได้ในระดับของความรู้สึก เขาอาจจะแสดงออกมาด้วยความกลัว ความกังวลใจ ความโกรธ ความเจ็บปวดทางกาย เรารู้ว่าเมื่อเราสูญเสียความสมดุลในการทรงตัว บางครั้งเราจึงรู้สึกเวียนหัว ไม่สบาย จะอาเจียน เราอาจจะเห็นเด็กเริ่มมีพฤติกรรมก้าวร้าว แยกตัวออกจากกลุ่ม หรือพฤติกรรมที่แสดงออกมากกว่าปกติ อย่างคนที่ยกตัวก็ทำเพื่อกระตุ้นความสมดุลของเขา เพื่อให้เขาสามารถจดจ่ออยู่ได้ และเรารู้ว่าเมื่อเด็กไม่สามารถแยกแยะการรับรู้สิ่งต่างๆ ได้ดีพอ พวกเขาจะมีอาการป่วย ทั้งทางความคิด ความรู้สึก และทางการกระทำ

เราสามารถช่วยเด็ก ๆ เหล่านี้ได้ด้วย การฝึกให้เขารับรู้สิ่งต่างๆ อย่างเป็นระบบ ด้วยแบบฝึกหัดทางการรับรู้ที่ได้รับการออกแบบมาอย่างเป็นระเบียบ

กิจกรรมที่ 1 ส่องดูกับครู อุปกรณ์ ถุงแก้ว

เป็นสิ่งที่สำคัญมากต่อผู้ทำงานทางการศึกษาบำบัด ถุงแก้วเป็นสิ่งที่ใช้กระตุ้นประสาทสัมผัสได้หลายด้าน เช่น มีเสียงให้ ฟัง มีน้ำหนัก ซึ่งการรับรู้ถึงน้ำหนัก (ว่าหนัก) จะดีต่อเด็กที่มีประสาททางการรับรู้ถูกรบกวน ซึ่งคุณครูสามารถไปซื้อข้าวถุงละกิโล แล้วเอามาใส่ในถุงผ้าดี ๆ ก็ได้ ถุงแก้วแบบหนัก และถุงแก้วที่หนักนี้ จะสามารถช่วยเด็กที่กำลังจะมีอารมณ์โกรธ หงุดหงิด หรือเกรี้ยวกราดได้ โดยให้เอาไปวางไว้บนตักของพวกเขา ความหนักของถุงแก้วนี้จะทำให้เขารู้สึกว่าพวกเขา “อยู่” ในร่างกายของตัวเองอีกครั้งหนึ่ง และรู้สึกสงบลงได้ หรือมีใครมีเด็กที่ไม่สามารถนั่งนิ่ง ๆ ได้ จะต้องเลื้อยตัวตลอดเวลา ให้เราใช้ถุงแก้วหนัก ๆ มาวางบนพื้น และเวลาที่เขานั่งบนเก้าอี้ ให้เขาเอาเท้าวางไว้บนสิ่งนั้น

ถุงถั่วเป็นสิ่งที่ทำง่ายมาก และสามารถนำมาใช้ในกิจกรรมได้หลากหลายมากในห้องเรียน โดยเราไม่จำเป็นต้องทำเป็นรูปสี่เหลี่ยมเท่านั้น อาจจะทำเป็นวงกลม หรือรูปพระจันทร์ ดวงดาว ก็ได้ สิ่งที่สำคัญมากก็คือวัสดุที่จะนำมาใช้ ให้ใช้เป็นผ้าฝ้าย พยายามหลีกเลี่ยงผ้าที่ทำจากเส้นใยสังเคราะห์

วิธีการ ให้ครูและเด็ก ยืนหันหน้าเข้าหากัน ส่งถุงถั่วไปตามเพลง เป็นจังหวะซ้ำ ๆ

เริ่มต้น ถุงถั่ว อยู่ในมือซ้ายของครู

- (1) -- ส่งให้มือขวาของครู
- (2) -- ส่งให้มือซ้ายของเด็ก
- (3) -- ส่งไปที่มือขวา
- (4) (ของเด็กเอง) -- ส่งไปที่มือซ้ายของครู (1)

เด็ก

- 4-----3
1-----2

ครู

เราใช้ผัสสะ การมองเห็น การฟัง การเคลื่อนไหว ในการทำการรับส่งถุงนี้ ให้ใช้เพลง หรือบทกลอนประกอบ การทำกิจกรรมนี้เสมอ โดยผู้ร่วมกิจกรรมจะต้องคอยรักษาจังหวะการส่งให้ดี สำหรับเด็กออทิสติก มันเป็นเรื่องยากมากที่จะส่งของให้กับใครคนหนึ่ง การเล่นโยนลูกบอลกับพวกเขา เป็นสิ่งที่แทบจะเป็นไปไม่ได้ เมื่อเราส่งอะไรให้พวกเขา พวกเขาแทบจะไม่ส่งคืนให้กับเราเลย เพราะเวลาที่เขาได้รับถุงถั่วแล้วนี้ เขาสามารถสัมผัสสิ่งนั้นได้หลายทาง ไม่ว่าจะเป็นทางฟัง การดม หรือการสัมผัส ดังนั้นเขาจึงชอบที่จะเก็บมันไว้ การเล่นส่งถุงถั่ว เป็นกิจกรรมที่พัฒนา

ตัวพวกเขาได้ดี เพราะจะเป็นการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่ง และผู้รับ และ ยังเป็นกิจกรรมที่มีความสนุกมากอีกด้วย เมื่อเรานำจังหวะเข้ามา ในกิจกรรมนี้ โดยเฉพาะการใช้ บทเพลงกับเด็กออทิสติก เราจะสามารถ เชิญชวน เขา ให้มาสร้างความสัมพันธ์กับเราได้ง่ายขึ้น

เมื่อเรามีการเอาถุงถั่วไปไว้ข้างหลังครูในบางจังหวะ มันจะเป็นการก้าวที่ยิ่งใหญ่ สำหรับเด็กออทิสติก หรือเด็กที่มีการพัฒนาช้ามาก ๆ เพราะเขายังจะต้องเรียนรู้ความจริงที่ว่า บางครั้งการที่เขามองไม่เห็นบางสิ่ง มันไม่ได้แปลว่าสิ่งนั้นไม่ได้มีอยู่จริง นั่นคือเหตุผลที่เราสามารถเล่น “จ๊ะเอ๋” กับเด็กเล็ก ๆ ได้ เพราะว่าเด็ก เพิ่งจะเริ่มเข้าใจว่า แม้จะไม่เห็นของบางอย่าง แต่สิ่งนั้นก็ยังมีอยู่ตรงนั้น แต่สำหรับเด็กออทิสติก หรือเด็กที่พัฒนาการช้า เขาจะยังต้องคิด ไตร่ตรองว่าสิ่งนี้เกิดขึ้นได้อย่างไร มันมีอยู่จริงหรือไม่ เขาไม่สามารถเข้าใจมันได้ด้วยตนเอง แต่เราสามารถช่วยให้เขาเข้าใจได้ ด้วยการลงมือทำกิจกรรมเช่นนี้

กิจกรรมที่ 2 สมองแก้ว ด้วยตัวเอง

วิธีการ ให้เด็กยืนในวงกลมที่ อยู่บนพื้น (อาจใช้ ฐูลาฐูป วางไว้บนพื้นก็ได้) แล้วทำตามครูที่ยืนอยู่ข้างนอกวง ส่งถุงแก้ว สลับมือ ซ้าย ขวา ประกอบเพลงหรือบทกลอน 4 จังหวะ

จังหวะที่ 1 ส่ง ด้านหน้า

จังหวะที่ 2 ส่ง ด้านบน (เหนือศีรษะ)

จังหวะที่ 3 ส่ง ด้านหน้า

จังหวะที่ 4 ส่ง ด้านหลัง

กิจกรรมนี้ ต้องใช้ผัสสะการดู การเคลื่อนไหว การทำเลียนแบบ ซึ่งการทำกรเลียนแบบนี้เป็นสิ่งที่ยากมากแล้วสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษหลายๆ คน เราจะสามารถสังเกตเด็กที่มีปัญหาทางด้านการสัมผัส เป็นเพราะผัสสะถูกรบกวนได้ เช่น เขาจะเป็นคนที่ชอบมายืนติดกับเรามากเกินไป หรือเป็นคนที่มึนลักษณะก้าวร้าว เมื่อเดินผ่านกัน ก็มีอาการเงี้ยวมือขึ้น ขอให้เรามองเด็กเหล่านี้ให้ดีๆ แล้วเขามีปัญหาในการรับรู้ทางการสัมผัสหรือไม่ เขาอาจจะกลัวมากว่าจะมีใครมาสัมผัสเขา เขาจึงเลือกที่จะลงมือก่อน ดังนั้นอย่าตัดสินเร็วเกินไปว่าเด็กคนไหนมีพฤติกรรมอะไรที่จะต้อง

แก้ไข แต่ให้ลองไตร่ตรองดูว่าอะไรเป็นสิ่งที่ซ่อนอยู่ภายใต้พฤติกรรมเหล่านั้น มันเกิดขึ้นจากอะไร? เด็กทุก ๆ คนที่เราทำงานอยู่ด้วยนี้ ล้วนมีการรับรู้ที่ถูกรบกวน ในระดับที่แตกต่างกันไป พวกเขาไม่แน่ใจว่าขอบเขตของตัวเองอยู่ที่ไหน ดังนั้นการยืนอยู่ภายในฐูลาฐูป เป็นการให้ขอบเขตกับเขา ถึงแม้จะเป็นเพียงสิ่งที่รับรู้ได้จากการมองเห็น ว่ามีเส้นวงกลมล้อมรอบเขาอยู่บนพื้น แต่มันก็เป็นสิ่งที่จะช่วยเด็ก ๆ ได้มาก ในกรที่จะเข้าใจว่าขอบเขตของเขาอยู่ที่ใด เรามีวิธีสังเกตได้ง่าย ๆ ว่าเด็กที่มีปัญหาการรับรู้ถูกรบกวน โดยการลองเอา วงกลมฐูลาฐูป มา สวมลงบนตัวของเขา เขาก็มีอาการหวาดผว เพราะเขาไม่ทราบว่าจะขอบเขตของตัวเองมีอยู่เท่าใด ดังนั้นเมื่อเราพบเด็กที่มีอาการต่าง ๆ เหล่านี้ เราจะควรทำกิจกรรมเพื่อช่วยพวกเขาให้ได้ค่อย ๆ เริ่มเรียนรู้ถึงการรับรู้ทางสัมผัสอย่างเป็นระเบียบขั้นตอน

กิจกรรมที่ 3 กลิ้งลูกบอลนับ

วิธีการ กลิ้งลูกบอลไปตามอวัยวะต่างๆ บนร่างกาย โดยให้ผลัดกันกำหนด

กิจกรรมนี้ สามารถใช้อะไรก็ได้ แต่ถ้าสามารถใช้ลูกบอลผ้า ที่เด็ก ๆ ทำเองในวิชา หัตถกรรม จะทำให้กิจกรรมนี้พิเศษมากขึ้น

แบบฝึกหัดนี้จะช่วยพัฒนาการรับรู้ทางการสัมผัส สอนเรื่องพื้นที่ของร่างกาย ด้านซ้าย ขวา โดยเด็กได้ทำกิจกรรมนี้ไปพร้อม ๆ กับการพูดว่ากำลังลูบลูกบอลนี้ไปยังอวัยวะใด เช่น หูซ้าย ไหล่ขวา เอว สะดือ เป็นต้น

บางวันอาจมีช่วงที่ไม่รู้จะทำอะไรกับเด็กในห้องดี คุณครูอาจจะสอนสิ่งที่ได้เตรียมตัวมาอย่างดีจบแล้ว แต่ก็ยังมีเวลาเหลืออยู่ แบบฝึกหัดเช่นนี้ สามารถนำมาใช้เพื่อช่วยแก้ปัญหาทางการรับรู้ของเด็ก ๆ

กิจกรรมที่ 4 ม้วนตัวด้วยผ้าห่ม

วิธีการ นำผ้าห่มที่เตรียมไว้ มาปูบนพื้น ให้เด็กนอนลงด้านหนึ่ง แล้วดลบชายผ้าด้านนั้นให้มาอยู่บนตัวเด็ก จากนั้นค่อย ๆ จับเขากลับไปบนผ้า อย่างนุ่มนวล

กิจกรรมนี้ ต้องทำด้วยความระมัดระวัง ต้องมั่นใจว่าเด็กรู้สึกสบายดี ในกิจกรรมนี้ เราได้ใช้ผัสสะทางการสัมผัส การเคลื่อนไหว และความสมดุล ในลักษณะที่เป็นระเบียบ ตามลำดับขั้นตอน และเด็ก

สามารถคาดเดาล่วงหน้าได้ ทำให้เขาไม่กลัว และตระหนักตกใจ เด็กที่ถูกห่อเอาไว้ทั้งตัวก็จะเริ่มเรียนรู้ผัสสะการเคลื่อนไหว และ ความสมดุล เด็กจะรู้สึกผ่อนคลาย หากเราได้ร้องเพลงไปด้วยขณะที่เรากำลังห่อตัวเด็ก

เมื่อห่อตัวเด็กแล้ว สามารถแทรกกิจกรรมการเรียนรู้ได้โดยการเขียน รูปทรงบางอย่างลงบนตัวเด็ก แล้วให้เด็ก ๆ คิด ทายกันว่า มันเป็นรูปทรงอะไร สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม หรือวงกลม เราจะเห็นได้ว่ามันมีหลากหลายวิธีที่จะสอนเด็ก ๆ เรื่องรูปทรง หรือตัวหนังสือ นอกเหนือจากการให้เด็ก ๆ นั่งเรียนอยู่กับที่ในห้องเรียน และเรายังสามารถให้เด็กคนอื่น ๆ มาร่วมกิจกรรม และมาเล่นทำขนมปัง หรือพิซซ่า ซึ่งมันเป็นกิจกรรมที่มีความสนุกสนานมาก และยิ่งช่วยให้เด็กออกทิสติกมีทักษะทางสังคมมากขึ้นด้วย

ในตอนจบกิจกรรม ให้เขาได้เป็นคนพาตัวเองออกมาจากผ้าห่ม

กิจกรรมที่ 5 เดินบนแผ่นกระดาษ

วิธีการตามขั้นตอนดังนี้

> เริ่มเดินไปข้างหน้า

ด้วยกิจกรรมง่าย ๆ นี้ อาจเป็นเรื่องยากสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพียงเรื่องการเดินบนแผ่นกระดาษ ก็เป็นเรื่องที่ทำให้ท้อใจเลยทีเดียว เด็กบางคนก็จะทำอย่างรวดเร็วมาก ให้เราบอกเขาว่า ให้เดินแบบธรรมชาติ ไม่ต้องรีบเดิน

> ลองเดินถอยหลัง

> เดินที่ละก้าว สลับกับการตบมือ 1 ครั้ง

การใส่จังหวะเข้าไปในกิจกรรม จะทำให้เขามีความตระหนักรู้มากขึ้น และความตระหนักรู้ในการเคลื่อนไหวก็จะทำให้เขาพัฒนาไปได้ดีขึ้น บางครั้งเราสามารถใส่การพูดเข้าไปได้

> เดินที่ละก้าว ไปด้วยคำพูดทีละคำ

กิจกรรมนี้ ไม่จำเป็นต้องทำกับบทกวี แต่ให้เด็กได้ตระหนักรู้ถึงคำต่างๆ ที่พูดออกมา ซึ่งมันจะยากกว่าการเดินกับจังหวะ และเราสามารถใส่แบบฝึกหัดนี้ กับการสะกดคำ ก็ได้ โดยให้เดินไปกับตัวอักษรที่เปล่งเสียงออกมา

เราได้ใช้สัมผัสในด้านเคลื่อนไหว สมดุล การมอง การฟัง และการสัมผัส นี่เป็นการรับรู้ถึงสัมผัสต่างๆ ที่ถูกจัดขึ้นอย่างเป็นระเบียบ เหมาะกับเด็กที่มักจะมีควมวุ่นวายอยู่รอบ ๆ ตัวเขา

กิจกรรมที่ 6 การยึบบนไม้กระดก

วิธีการ นำหมอนมาวางที่พื้น ให้เด็กยืนโยกตัวบนไม้กระดานที่วางไว้ด้านบน ให้เล่นเหมือนกับการเล่นไม้กระดก ควรให้มีเพลงประกอบด้วย

เราทราบดีว่าผัสสะความสมดุลนั้น ไม่ใช่ความสามารถในการหาสมดุลบนแผ่นไม้ แต่เป็นความสามารถในการยืนตรงอยู่ และนั่งได้ นอกจากนี้ ยังสามารถใช้กิจกรรมนี้ในการสอนเรื่องอื่นๆ อีกได้ เช่น เรื่องเลขคณิต เป็นต้น

มีกิจกรรมอีกหลากหลายมากที่เราจะสามารถสร้างขึ้น มาได้ ขอให้เรานิ่งถึงผัสสะ 3 อย่าง ที่เราจะพัฒนาเด็กของเรา นั่นก็คือการสัมผัส(touch) ความสมดุล(balance) และการเคลื่อนไหว (movement) ถ้าเราทำกิจกรรมเรื่องการเคลื่อนไหวกับเด็กในตอนเช้า แม้เพียงสิบนาที ก็สร้างความต่างของการเรียนรู้ได้ทั้งวัน พวกเขาจะสามารถจดจ่อกับสิ่งต่างๆ ได้ดีมากขึ้น กิจกรรมเหล่านี้ไม่ใช่กิจกรรมพิเศษที่จะต้องทำเพียงอาทิตย์ละครั้ง หรือสองครั้ง ในห้องกิจกรรมพิเศษ แต่ให้ปรับใช้กิจกรรมเหล่านี้ในห้องเรียนในทุกๆ วัน เพราะเรารู้ว่าการเคลื่อนไหวนั้น สร้างความสนุกสนานได้ เมื่อเราเองรู้สึกหุดหู่ สิ่งที่ดีที่สุดที่จะจัดการกับความหุดหู่ นั่นก็คือการออกไปเดินเล่น มันจะทำให้เราได้รู้สึกได้ถึงกรรมีชีวิตที่ดี

กิจกรรมที่แนะนำมาทั้งหมดนี้ ควรจะทำไปพร้อมกับดนตรี บทเพลง หรือบทกวี เพื่อเป็นการนำเอาศิลปะเข้ามาอยู่ในกิจกรรมที่ทำกับเด็ก ๆ เพราะว่าศิลปะเป็นกิจกรรมอันเป็นแก่นของมนุษย์ไม่ใช่เฉพาะสำหรับคนที่มีความพรสวรรค์เท่านั้น แต่เป็นของทุกคน นี่คือนี่สิ่งที่เราทุกคนจะต้องเรียนรู้ได้ เพราะว่าเรามักจะคิดว่าตนเองไม่ใช่ศิลปิน หรือต้องเป็นนักวาดผู้ยิ่งใหญ่ที่มีมือชื่อเสียงเท่านั้นจึงจะเป็นศิลปินที่แท้จริง แท้จริงแล้ว เราเป็นศิลปินทุกคน และครูสำหรับการศึกษาพิเศษนี้ ถือเป็นศิลปินเฉพาะทางโดย เป็นศิลปินด้านความสัมพันธ์ เพราะเรารู้ว่ากับเด็กคนหนึ่ง เราจะสามารถทำกิจกรรมหนึ่งกับเขาได้วันนี้ แต่วันต่อไปอาจจะไม่สามารถทำได้ สิ่งหนึ่งที่เด็ก ๆ สอนเรา ก็คือการรู้จักมีความคิดสร้างสรรค์ ในทุก ๆ ขณะ พวกเขาได้ให้โอกาสพวกเขาในการเป็นศิลปินกับพวกเขา เราสามารถทำให้ความสัมพันธ์ของเราอยู่กับเด็กน่าเบื่อ ซ้ำซาก หรือเราอาจจะทำให้มันเป็นช่วงที่มีชีวิตชีวาได้ เมื่อทุก ๆ วัน เรามีโอกาสเป็นศิลปิน ที่สร้างสรรค์ศิลปะกับเด็ก ๆ ของเรา

ถาม-ตอบ กับครูเบ็คกี้

ถาม เวลาที่คุณครูเห็นพฤติกรรมของเด็กบางอย่างเช่น บางทีเด็กนั่งโยกตัว คุณครูมักจะเคยชินกับการพยายามหยุดพฤติกรรมนั้นของเด็ก แต่จริงแล้วเราควรทำเช่นไร

ตอบ เราได้เรียนรู้ร่วมกันแล้วว่าการที่เด็กนั่งโยกตัวนั้นเป็นเพราะเขาพยายามเรียนรู้เรื่องผัสสะทางด้านความสมดุล และพฤติกรรมโยกตัวนี้จะทำให้เขาจดจ่อได้ดีขึ้น แต่หลาย ๆ ครั้งพฤติกรรมนี้ได้กลายเป็นความเคยชิน และไม่ได้ช่วยให้เขาจดจ่อได้อีกต่อไป ดังนั้นจึงมีสองวิธีที่จะช่วยเขาได้ อย่างแรกก็คือ ในตอนเช้า ให้เราทำกิจกรรมที่让孩子ได้มีโอกาสโยกตัวให้พอใจ ก่อนที่จะเริ่มต้นการสอน บางครั้งอาจจะมียุติเด็กที่ต้องไปเล่น

ชิงช้า ก่อนที่จะเริ่มเรียน หรืออย่างกิจกรรมที่เราทำไป อย่างเช่นการเล่น ยีนบนกระดาน ก็จะช่วยเขาได้มาก อีกวิธีหนึ่งก็คือการเปลี่ยนกิจกรรม เมื่อเราเห็นว่าเด็กเริ่มจะโยกตัว ให้หา กิจกรรมใหม่ให้เขาทำ เช่น ให้เขาช่วย ไปหยิบของ ออกไปเดินเก็บดอกไม้มา ให้ห้องเรียน หรือเอาขยะไปทิ้ง

ถาม มีเด็กออทิสติกคนหนึ่งที่มีความสนใจจดจ่อกับการชมโทรทัศน์ หรือรายการวิทยุ โดยจะคอยจดรายละเอียดทุกอย่าง ทั้งลำดับเวลา รายชื่อที่ร่วมรายการ คุณครูสงสัยว่า พฤติกรรมเช่นนี้ได้สร้างผลดีกับเด็กในแง่ใดบ้างหรือไม่ เราควรจะกังวลกับ พฤติกรรมนี้หรือไม่ และคุณครูควรจะทำอย่างไร

ตอบ ควรจะเอาโทรทัศน์ออกไป หรือ พยายามหากิจกรรมให้เขาทำ เพื่อที่จะสร้างเสริมทักษะทางสังคมให้มากขึ้น ถ้าเขาชอบเขียนเรื่องที่เกิดขึ้น ในโทรทัศน์ เขาสามารถที่จะนำสิ่งที่ เขาเขียนนั้นมาเล่าให้เพื่อน ๆ ใน ห้องเรียนฟังได้หรือไม่ หรือเราอาจจะ เอาสิ่งที่เขาเขียนนั้น มาใช้ทดสอบการ สะกดคำของเขาได้หรือไม่ เราต้อง เข้าใจว่าการหมกมุ่นในการเขียนของ

เขา เป็นสิ่งที่ช่วยให้เขาทำความเข้าใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นบนโลก ใบนี้อาจขึ้น และคุณครูควรพยายามสร้างสมดุลให้เขา ด้วยการนำเขาไปสู่ธรรมชาติให้มากขึ้น

การดูแลเด็กจำนวนถึง 40 คน ต่อครูเพียง 2 คนใน หอพัก ครูย่อมต้องการตัวช่วย เพื่อที่จะให้เด็ก ๆ มีอะไรทำ แต่มันเป็นปัญหาที่เราทราบกันดีว่า โทรทัศน์นั้นไม่มีผล กระทบกับเด็กออทิสติก หรือแม้กระทั่งกับเด็กปกติ ที่ไม่ อ่อนไหวมากเท่าเด็กออทิสติกก็ตาม การรับข้อมูลจาก การชมโทรทัศน์ หรือเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ อาจจะทำให้เกิดมีสิ่งที่ดีตกอยู่ในความคิด ในหัว ของเด็ก และสิ่ง นั้นก็จะวนเวียนไปมาอยู่ในใจของเด็กซ้ำแล้วซ้ำเล่า และ สำหรับบางคน โดยเฉพาะกับเด็กออทิสติก ปรากฏการณ์ นี้ อาจจะเป็นสิ่งที่รุนแรงมาก จนทำให้มันเป็นการยาก สำหรับเด็กที่จะรับรู้และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ หรืออาจกล่าว อย่างรุนแรงได้ว่าการรับข้อมูลจากเครื่องมือเหล่านี้เป็น ประสบการณ์การรับรู้ที่เป็นพิษ สิ่งที่เป็นพิษนี้หมายถึงสิ่งที่ เมื่อเรารับเข้าไปสู่ร่างกายของเราแล้ว เราจะไม่สามารถ แยก หรือย่อยมันออก แล้วค่อย ๆ ซึมซับมันไปได้ ซึ่งเรา สามารถรับสิ่งที่ เป็นพิษนี้ทางการรับรู้ทางอื่นนอกเหนือไป

จากการกินได้เช่นกัน และสำหรับพวกเขา เราสามารถรับสิ่งที่เป็ นพิษนี้แล้ว ย่อมมันได้ แต่สำหรับเด็กออทิสติกแล้ว เขาไม่มี ความสามารถที่จะทำได้ ดังนั้นในโลกแห่ง อุดมคติ มันจะดีมากที่จะให้เด็ก ๆ ได้ อยู่กับธรรมชาติ ได้สัมผัสธรรมชาติเข้าสู่ตัว เขา เช่นการได้ฟังดนตรีสด เป็นต้น แต่หาก หลีกเลียงไม่ได้ที่จะให้เด็ก ๆ รับชม โทรทัศน์ หรือวิทยุ ก็ขอให้เราเพิ่มกิจกรรม อื่น ๆ ที่ให้เด็กได้สัมผัสกับธรรมชาติ หรือ กิจกรรมทางศิลปะ อย่างเช่นการวาดภาพ หรือกิจกรรมเสริมสร้างการสัมผัสอื่น ๆ ที่ ไม่มีกฎ หรือข้อบังคับมากมาย ปัญหา นี้เป็นปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นทั่วโลกกับเด็กที่ อ่อนไหวเหล่านี้ และมันยิ่งเลวร้ายขึ้นอีก ตรงที่เด็ก ๆ จะเสพยาติการรับชมสิ่งเหล่านี้ด้วย

ถาม เราจะจัดการกับเด็กที่ไม่ทราบขอบเขต อย่างเช่น เวลาตกเพื่อนก็จะตบที่ตัวเพื่อนแรง ๆ

ตอบ นั่นหมายถึงว่า เขากำลังเสาะหาสัมผัสต่าง ๆ เขากำลังมองหาประสบการณ์การสัมผัสที่เข้มข้นรุนแรง เพื่อที่จะได้เข้าไปถึงขอบเขตของตนเอง ดังนั้นแบบฝึกหัด อย่างที่เราทำ ที่เกี่ยวกับการรับรู้ทางการสัมผัส จะสำคัญ ต่อเขามาก เขายังดูเหมือนจะเสาะหาประสบการณ์ของการ ถูก “กด” ด้วยแรง และดูเหมือนว่า ถ้าจะทำกิจกรรมถ่วง ถ่วงกับเขา จะต้องใช้การกด หรือสัมผัสอย่างรุนแรง ในการทำ กิจกรรมต่าง ๆ ให้เราหาแบบฝึกหัดที่เขาจะทำสิ่งเหล่านั้น ได้โดยให้เป็นกิจกรรมที่เป็นขั้นตอน มีระเบียบชัดเจน และ คาดเดาได้ เราควรจะให้กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจวัตรของเขา ที่เขาจะได้ทำทุกวัน ได้มีส่วนร่วม โดยเฉพาะตามข้อต่อ ต่าง ๆ ให้กดให้เขารู้สึก และเขาจะได้รับประโยชน์อย่างมาก จากการใช้ถ่วงถ่วงหนัก ๆ ที่เราพูดถึง และเราจะต้องจำไว้ว่า เขาเป็นคนที่ไม่แน่ใจว่าขอบเขตของตัวเองอยู่ตรงไหน เมื่อเราเข้าใจสิ่งนั้นเกี่ยวกับตัวเขา เราจะสามารถจัด กิจกรรม แบบฝึกหัดให้เขาได้ดี

ถาม นอกจากนี้ เด็กคนเดียวกันนี้ชอบตีถึงแก้มมาก โดยจะมาเป็นเวลา บางครั้งก็หมุนเปิดด้วย เขาจะตี อย่าง มีจังหวะ แล้วนับ หนึ่งถึงสิบ แล้วจะเอามาตาม

ตอบ เขาเป็นคนที่พยายามรวมการรับรู้ต่าง ๆ หลาย ๆ ด้านเข้าด้วยกัน ซึ่งเขาจะได้รับรู้ได้หลายทางจากการตีถึง แก้ม ต้องระวังเรื่องการดมแก้ม เพราะมันอันตรายมาก แต่ จากพฤติกรรมนี้ เราเห็นได้ว่า เขามีอุปสรรคอย่างมากใน การรับเข้า และ ย่อยประสบการณ์ในโลกใบนี้ ดังนั้นเขาจึง กำหนด กฎ หรือวิธีการของเขา เพื่อสร้างการรับรู้ในแบบ

ของเขาเอง ดังนั้น เราในฐานะครู จึงควรสร้างกิจกรรมให้เขาได้รับรู้ว่ามีระบบ เป็นขั้นตอนให้เขาเมื่ออยู่ในห้องเรียนเช่น อาจให้เขาตีโต๊ะให้เป็นจังหวะ หรือเอาเท้าตบกับพื้นอย่างเป็นจังหวะ โดยโยงกิจกรรมเหล่านี้ให้ดำเนินไปอย่างมีศิลปะ อย่างเช่นให้ทำประกอบการเล่านิทาน

ไม่จำเป็นว่า พฤติกรรมกระตุ้นการรับรู้ของเด็กเหล่านี้ควรจะต้องหมดไป หากพฤติกรรมนั้นไม่ได้รับกวนผู้อื่น มันจะน่าสนใจมากสำหรับเรา ในฐานะครู เพราะสิ่งนี้ได้ทำให้เราได้ทราบว่าการรับรู้แบบใดที่เด็กคนนั้นกำลังมองหาอยู่ ดังนั้น หากเราสังเกตได้ว่าเด็กคนนี้กำลังเสาะหากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้จังหวะ และเสียง เราก็สามารถสร้างกิจกรรมที่ตอบสนองสิ่งที่เด็กต้องการนี้โดยรวมมันเข้ากับการเรียนการสอนในห้องเรียนที่สามารถเชื่อมโยงเขาให้เข้ากับเด็กคนอื่นในห้องเรียนได้ในรูปแบบทางศิลปะ และเมื่อเราทำเช่นนี้ เด็กจะเลิกพฤติกรรมที่เขาชอบทำอยู่ (ในกรณีนี้ คือการตีตักแก๊ส) แต่เราได้เรียนรู้ที่จะนำสิ่งที่เราสังเกตได้จากเด็ก มาสร้างเป็นกิจกรรมที่จะช่วยบำบัดเด็กได้ และเมื่อเวลาผ่านไป เด็กอาจจะตีตักแก๊สน้อยลง หรืออาจจะไม่ก็ได้ แต่หากมีพฤติกรรมที่สร้างปัญหา เช่น ทำให้เกิดอันตราย หรือไป

รบกวนผู้อื่นได้ เราจะต้องเรียนรู้จากการสังเกตว่า เราจะหากิจกรรมใดให้เขาทำแทน จึงจะเหมาะสมกับเขา และทำให้เขาได้พัฒนาทักษะทางสังคม มีความเป็นศิลปะมากขึ้น มีอิสระมากขึ้น และเป็นส่วนหนึ่งกับชีวิตเด็ก และการมีการสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้น ดังนั้นเราทุกคนจะต้องใช้วิจารณญาณ การสังเกต และความคิดสร้างสรรค์เพื่อช่วยเด็ก ๆ เหล่านี้

ถาม อยากให้ทางคุณครู เล่าถึงการจัดการเรียนการสอนแคมป์ฮิลล์(Camphill) ให้พวกเราฟัง

ตอบโดยคุณญาณโรงเรียนของเราเป็นโรงเรียนประจำ แต่ก็มีเด็กไปกลับด้วย โรงเรียนถูกสร้างขึ้นในลักษณะการอยู่ร่วมกันแบบชุมชน มีคนเข้ามาอยู่ร่วมกันในวิทยาเขต เพราะด้วยแนวคิดหนึ่งของโรงเรียน ก็คือการสร้างชุมชนของผู้คนที่อาศัยอยู่ร่วมกัน มีการเฉลิมฉลองเทศกาลร่วมกัน มีสังคมร่วมกัน เพื่อให้เด็กที่อยู่ในโรงเรียนนี้สามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้ด้วย ดังนั้นครูหลาย ๆ คน นักบำบัดหลาย ๆ คน เจ้าหน้าที่ธุรการหลาย ๆ คนของโรงเรียนก็อาศัยอยู่ในพื้นที่ของโรงเรียน โดยมีบ้านหลังเล็กใหญ่ ซึ่งพวกเขาก็อยู่ร่วมกับครอบครัวของตัวเอง แต่ในบ้านแต่ละหลัง จะมี

เด็กที่มีความต้องการพิเศษอาศัยอยู่ด้วย ตั้งแต่สามถึงเก้าคน นอกจากนี้ยังมีอาสาสมัคร หรือเด็กฝึกงานที่มาอาศัยอยู่เป็นระยะยาว เช่นหนึ่งปี ภายในบ้านแต่ละบ้าน เขาจะพยายามอยู่กันแบบครอบครัว โดยการใช้ชีวิตร่วมกัน พวกเขาโชคดีมากที่มีโอกาสทำเช่นนี้ กับเด็กจำนวนน้อยๆ ไม่ได้อยู่เป็นจำนวนมากอย่างสามสิบ สี่สิบคน ทำให้มีลักษณะเหมือนกับครอบครัวใหญ่ๆ ครอบครัวหนึ่ง สิ่งที่สำคัญสำหรับการอยู่ในลักษณะนี้ คือคนที่มีความทุ่มเท และสามารถที่จะแบ่งปัน เปิดชีวิตส่วนตัวให้กับผู้อื่น

ตอบโดยคุณเบกกี ปกติแล้วในสหรัฐอเมริกา โรงเรียนจะมีการแบ่งกลุ่มอย่างชัดเจนสำหรับเด็กที่มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างกัน โดยจะให้เด็กออทิสติกอยู่รวมกัน เด็กดาวน์ซินโดรมอยู่รวมกัน แต่โรงเรียนของคุณเบกกีนั้น มีการแบ่งกลุ่มตามช่วงอายุของเด็ก เขามีโรงเรียนที่เริ่มตั้งแต่อายุ 3 ปี ไปจนถึงจบมัธยมปลาย มีหลักสูตรสามปีสำหรับวัยรุ่น จนถึงอายุ 21 และในห้องเรียนแต่ละห้อง จะมีเด็กที่มีลักษณะแตกต่างกัน ความสามารถแตกต่างกัน เราใช้การศึกษาแนว วอลดอร์ฟ และเป็นโรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแห่งเดียวในอเมริกาที่ใช้หลักสูตรนี้ (มีโรงเรียนอื่นที่ใช้ด้วยแต่ไม่เต็มรูปแบบ) เขาแบ่งเด็กตาม

ช่วงอายุ เนื่องจากในเด็กแต่ละคนนั้น แม้ว่าพวกเขาจะมีความสามารถแตกต่างกัน แต่พวกเขาก็ต้องการเนื้อหาที่เหมาะสมกับช่วงอายุนั้น ๆ ของเขา อย่างเช่นเด็กอายุ 12 ปี ในชั้นป.6 เป็นช่วงที่เริ่มจะเข้าสู่ความเป็นวัยรุ่น เมื่อทุกอย่างทั้งในร่างกาย และภายนอกร่างกายกำลังเปลี่ยนแปลง เขาจะได้รับประโยชน์อย่างมากในการเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับความเจริญทางอารยธรรมที่ถูกปกครองด้วยกฎระเบียบ อย่างเช่น เรื่องของอารยธรรมโรมัน อีกสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นเมื่อเราแบ่งกลุ่มเด็กตามอายุ ก็คือเด็ก ๆ จะได้สังคมที่หลากหลายและน่าสนใจมาก ได้ให้โอกาสเด็กในการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในกลุ่ม ซึ่งอาจจะไม่เกิดขึ้น หากไม่ได้อยู่ร่วมกันในลักษณะนี้ เช่น เด็กออทิสติกอาจจะมีโอกาสได้ช่วยเหลือเด็กที่มีความผิดปกติทางสมอง ซึ่งสิ่งนี้จะไม่เกิดขึ้นในห้องที่มีแต่เด็กออทิสติก นอกจากนี้ ในโรงเรียนยังมีกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสภานักเรียน ชมรม มินิงานเต้นรำ เช่นเดียวกับโรงเรียนสำหรับเด็กปกติ

A blackboard with a wooden frame, containing text in Thai. The text is centered on the blackboard. The wooden frame is made of light-colored wood with visible grain and knots. There are four black circular marks on the frame, one in each corner. The blackboard surface is dark and has some faint, light-colored smudges or marks.

ดนตรี เพื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
โดย สเตฟาน คูเนอร์

ดนตรี คืออะไร

คำถามนี้เป็นคำถามง่าย ๆ แต่ให้คำตอบ หรือคำจำกัดความได้ยากทีเดียว บางท่านก็บอกว่า ดนตรีเป็นเสียงที่เกิดขึ้นมาอย่างมีระเบียบแบบแผน มีจังหวะ มีระดับเสียงต่าง ๆ บ้างก็นิยามว่า ดนตรีคือภาษาสากลที่ใช้สื่อสารกันได้ทั่วโลก ดนตรีคือชีวิต คำตอบเหล่านี้ ล้วนเป็นคำตอบที่ทุกคนต่างคุ้นเคยกันดี หากทว่าคำตอบเหล่านี้ อาจดูคับแคบไปสักนิด หากจะยึดติดอยู่กับ “เสียง” หากเช่นนั้น คนหูหนวกที่ไม่สามารถได้ยินเสียงอะไร คงไม่สามารถรู้จักดนตรีได้ตลอดชีวิต ในโลกของ ดนตรีร่วมสมัย ได้มีคีตกวี นักประพันธ์เพลงท่านหนึ่ง ชื่อว่า จอห์น เคจ (John Cage, 1912-1992) ได้ประพันธ์เพลงที่ชื่อว่า ความเงียบ (The Silent 4'33'') มีความยาว 4 นาที 33 วินาที โดย ผู้แสดง มีหน้าที่เพียงนั่งเงียบ ๆ หน้าเครื่องดนตรี จนครบตามเวลาที่กำหนดเท่านั้น บทประพันธ์ชิ้นนี้ ผู้ประพันธ์มีแนวคิดที่ว่า ความเงียบก็เป็นส่วนหนึ่งของดนตรีเช่นเดียวกับเสียงต่าง ๆ และเสียงทุกเสียงที่เกิดขึ้นในห้วงเวลานั้น

ถือเป็นดนตรีของบทประพันธ์ในเวลา นั้น ฉะนั้น ไม่ว่าจะแสดงในสถานที่ใด อาจเป็นในหอแสดงดนตรี ซึ่งจะมีความเงียบ เสียงหายใจของผู้ชม เสียงไอ จาม เสียงเครื่องปรับอากาศ หรือในสวนสาธารณะที่เต็มไปด้วยเสียงจากธรรมชาติ เช่นเสียงนกร้อง เสียงลมพัด หรือกลางสี่แยกในเมืองอันวุ่นวาย ที่เต็มไปด้วยเสียงเครื่องยนต์ จากรถบนถนน เสียงแตร เสียงคนเดิน เสียงคนคุยกัน ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดก็ตาม ดนตรีที่ออกมา จะเป็นดนตรีที่ไม่สามารถแสดงซ้ำให้เหมือนเดิมได้ ไม่ว่าจะเล่นบทเพลงนี้กี่ครั้ง ดนตรีที่ได้ก็จะไม่เหมือนกันเลย ในการแสดงเพลงบทนี้ อย่างน้อยต้องมี ผู้แสดง และ ผู้ฟัง เสมือนเป็นผู้ให้ และผู้รับ ดนตรีที่เกิดขึ้นจะเป็นเหมือนกับการชักชวนจากผู้แสดง ให้ผู้รับได้รับฟังเสียงต่าง ๆ รอบตัว ในช่วงเวลาที่กำหนด

ในการทำดนตรีบำบัดนั้น ครูควรเปิดใจให้กว้าง ไม่ยึดติดอยู่เพียงว่า ดนตรีจะต้องมีระดับเสียง มีจังหวะ แต่ดนตรีเป็นสิ่งเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เสมือนเป็นสะพานที่เชื่อมให้

คนสองคน สามารถสื่อสารถึงกันได้
ในความเป็นครู เราจะต้องฟัง หรือ
พิจารณาว่า นักเรียนต้องการอะไร ซึ่ง
บางครั้ง เราก็มีนักเรียนที่ไม่สามารถ
พูดได้ หรือไม่สามารถอธิบายสิ่งที่เขา
รู้สึกออกมาให้เราเข้าใจได้ บางคนอาจ
หูหนวก หรือตาบอด ดนตรีจะเป็นสิ่ง
ที่เชื่อมโยงเรากับเด็ก ๆ เหล่านั้น

เครื่องดนตรี

เมื่อครูไม่ยึดติดเพียงว่า ดนตรี
ต้องเป็นเสียง เป็นเพลง เครื่องดนตรี
ที่จะใช้ จึงสามารถเป็นอะไรก็ได้ อาจ
ใช้เครื่องดนตรีจริงๆ หรืออาจเป็น
ของเล่น ต่าง ๆ ที่เราสามารถนำมาใช้
เชื่อมโยงกับเด็ก ๆ ได้ บางครั้ง เรา
สามารถใช้ร่างกายของเราทำให้เกิด
ดนตรีขึ้นได้ เช่น การตบมือ ตบตัก ย่ำ
เท้า ตีตื้น ฝึวงปาก หรือ ร้องเพลง
อาจใช้สิ่งที่ทำได้ในห้องถิ่น เช่น ท่อน
ไม้ ลูกบอลหวายนขนาดต่างๆ (ลูก
ตะกร้อ) เครื่องดนตรีในห้องถิ่น ของ
เล่นพื้นบ้าน

ครูสเทพานกับแนวคิดในการ จัดกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กที่มี ความต้องการพิเศษ

สำหรับเด็กที่มีความต้องการ
พิเศษนั้น ถ้าเรามองเขาในเชิง สติ
ปัญญา ตามแบบของระบบการศึกษา
ในปัจจุบัน เราแทบจะมองไม่เห็น
อนาคตของเด็กเหล่านี้เลย แต่ถ้าเรา
มองเขา ถึงความเป็นมนุษย์ในแบบที่
รูดอล์ฟ สไตน์เนอร์ได้แนะนำไว้ มอง
ให้ถึงตัวตนด้านใน เราจะสามารถค้น
พบแนวทางในการที่จะพัฒนาต่อไป
ได้ ฉะนั้น การศึกษาในเรื่องพัฒนาการ
ของเด็กแต่ละช่วงวัยอย่างละเอียด
จึงเป็นสิ่งจำเป็นมาก เพื่อให้เข้าใจว่า

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีความต้องการอะไรมากกว่า หรือน้อยกว่าเด็กปกติอย่างไร การเรียนรู้ทฤษฎีต่าง ๆ ควรทำควบคู่ไปกับการลงมือปฏิบัติจริงในการสอนนักเรียน เพื่อทดสอบความเข้าใจ และฝึกฝนเทคนิคการสอนใน ลักษณะต่าง ๆ ของตัวครู

ดนตรี เป็นศิลปะแขนงหนึ่ง ซึ่งหมายความว่า เป็น ความงามที่เราจะสามารถสัมผัสได้ในความงามนั้น บาง คนอาจเห็นว่างาม บางคนอาจเห็นว่า ไม่งาม ฉะนั้น จึงจะ ไม่มีการตัดสินว่าสิ่งที่เรานั้นถูก หรือผิด สามสิ่งที่ไม่ มีใครสามารถบังคับกะเกณฑ์ให้เป็นไปตามต้องการได้ ก็คือ ความเป็นเพื่อน ความรัก และดนตรี

จากตอนที่ทำดนตรีบำบัดกับเด็กนั้น ได้นำกระเป่าใบ ใหญ่ออกมา และแสดงท่าทางที่ทำให้เด็ก ๆ สนใจ และ สงสัยว่าในกระเป่าใบนี้มีอะไรอยู่ เด็ก ๆ ตื่นเต้นมาก ให้ ความสนใจ ปนเปื้อนกับความสงสัย ปัจจุบันนี้เราให้ข้อมูล กับเด็กด้วยคำพูดมากเกินไป ทำให้ขาดความลึกซึ้ง ขาด

ความฝัน และจินตนาการ คุณครูทุกคนควรจะมีกระเป่ากัน คนละใบ เพื่อสร้างความสงสัยโดยไม่ต้อง “พูด” เราไม่ควร จะไปให้ข้อมูลที่ซับซ้อนมากเกินไป เพราะข้อมูลที่ซับซ้อน มากเกินไปนั้นจะทำให้เหนื่อย ให้เราใช้จินตนาการและ ข้อมูลสลับกันไปอย่างสมดุลกับดนตรี ดนตรีที่เกิดขึ้นใน กิจกรรมที่ทำนั้น ไม่ใช่เพลงฮิต หรือเพลงของใครคนใดคน หนึ่ง แต่เป็นเพลงที่เกิดขึ้นจากพวกเขาในเวลานั้น เวลาที่ ครูสุเทพานเล่นดนตรีกับเด็ก จะเห็นได้ว่าบางครั้งเด็กจะรู้ ว่าเพลง จบ แล้ว และรู้ว่าจะหยุดเมื่อใด จะเริ่มเมื่อใด การ ที่เด็กทำได้ไม่เท่าเพื่อน อย่าพยายามให้เขาทำได้เหมือน คนอื่น เพราะมันจะเหมือนเป็นการลงโทษอย่างหนึ่ง ให้ พยายามเข้าใจความแตกต่างของเขา

การสังเกตเด็ก ๆ นั้น เป็นสิ่งที่สำคัญ และต้องใช้พลังอย่างมากสำหรับครู ทำให้ครูรู้สึกเหนื่อยล้า แต่ก็เป็นสิ่งจำเป็น ที่ครูจะต้องมีสติกับการทำงานกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเสมอ ครูต้องฟังว่า นักเรียนต้องการอะไร การเชื่อมต่อ เกิดขึ้นอยู่ทุกขณะ อาจใช้คำถามท้าทายเด็ก ๆ เช่น วันนี้มือของคุณเป็นอย่างไร (How are your hands?) หรือ วันนี้มือของคุณรู้สึกอย่างไร (How do your hands feel like today?) คนเราจะไม่ค่อยนึกถึงมือของตัวเอง แต่เมื่อได้ยินคำถามเหล่านี้ คนจะตระหนักและสนใจในมือของตัวเองมากขึ้น ใส่ใจว่ามือของพวกเขา รู้สึกอย่างไร และ จะตระหนักได้ว่า ตัวพวกเขาเองรู้สึกอย่างไร นอกจากนั้น คำถามนี้ ยังมีความหมายไปในทางเชิงชวนให้เขาได้ลงมือทำสิ่งต่าง ๆ อีกด้วย สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น การท้าทายกับส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเด็ก แทนตัวเด็กตรง ๆ จะทำให้เด็กรู้สึกว่า ไม่ใช่ตัวเขาที่ต้องตอบ ตาก็ไม่ต้องจ้องมองกัน ลดความกังวลใจไปได้มาก แต่กับบางคนที่มีลักษณะการเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ด้วยเท้า สำรวจโลกด้วยเท้า ถ้าครูสังเกตเห็น สามารถใช้คำถามว่า วันนี้เท้าของคุณเป็นอย่างไร (How are your feet?) ก็ได้ เชื่อว่า ในโรงเรียนเพชรบุรีปัญญานุกูลนี้ มีเด็กที่เชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ด้วยเท้า ไม่ต่ำกว่า 10 -20 คนแน่ ๆ

เด็ก ๆ แอสเพอร์เกอร์ที่เข้ารับการบำบัดทุก ๆ คนล้วนรักนักบำบัด แต่เด็ก ๆ มักจะบอกเขว่านักดนตรีบำบัด ระบายพวกเขามากเกินไป นั่นก็เพราะว่านักบำบัด ได้พยายามพาพวกเขาออกจากเทคโนโลยีที่เขาใจจดใจจ่ออยู่ และพวกเขาก็รู้ตัว และก็ไม่อยากออกไปจากโลกเล็ก ๆ ของพวกเขา พวกเขาอยากกลับไปอยู่ในโลกที่มีแต่พวกเขา เขาบอกคุณสเตฟานว่าคุณสเตฟานทำให้เขามีความสุข ทำให้เขาหัวเราะ แต่อย่ามารบกวนเขาเลย ขอให้เขาได้อยู่ในโลกของพวกเขาต่อไปเถิด เขาไม่ชอบการทำดนตรีบำบัดของคุณสเตฟานเลย แต่ก็อยากกลับมาอีก เราจะเห็นว่าเด็กกำลังมีความคิดสองข้อที่ขัดแย้งกันอยู่ในตัวพวกเขา ถึงแม้บางครั้งพวกเขาจะมีท่าที่บึ้งตึง แต่ในใจเขากลับเรียกร้องให้คุณสเตฟานเล่นดนตรีกับพวกเขา มีครั้งหนึ่งมีเด็กผู้ชายคนหนึ่ง ได้บอกกับคุณสเตฟานว่า เขาชอบที่เขาได้เล่นดนตรีโดยที่ไม่ได้ “โปรแกรม” ไว้ก่อน (หมายถึงการเล่นอิมโพรไวส์เซชั่น) เขาบอกว่าเป็นครั้งแรกที่เขาชอบเล่นแบบไม่ได้ตั้งโปรแกรมไว้ เด็กคนนี้รู้สึกตื่นเต้นมาก บางครั้งเขาก็ดร้องด้วยเสียงสูงมากเพราะเขามีความสุขจริง ๆ

ดนตรีบำบัดจึงขอให้เรียนรู้ภาษาของหัวใจนี้จากเด็ก เพื่อที่เราจะได้ช่วยเหลือเด็กได้อย่างดี และสามารถเข้าใจความหมายที่แท้จริง ที่อาจจะไม่ใช่สิ่งที่เด็กแสดงออกในขณะนั้น โดยให้ศึกษาจากการเคลื่อนไหวดนตรี การทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยให้เราเชื่อมั่นในใจของเราเองด้วย แต่อย่าทำตามที่เด็กคาดไว้ทุกอย่าง ขอให้เว้นระยะห่างไว้หนึ่งก้าวเสมอ การทำให้เด็กมีความสุขนั้นไม่ยากเลย แต่ถ้าเราทำแค่นี้ หลังจากนั้นสามครั้งเขาจะจำได้ และทราบว่าจะเกิดอะไรขึ้น ทำให้ไม่ตั้งใจจดจ่ออีกต่อไป เราจะต้องมีสิ่งใหม่ๆ ทุกครั้ง และทำตามภาษาใจ นอกจากนี้ ขอให้เราให้ความสำคัญกับมืออยู่เสมอ เพราะทุกสิ่งที่เราทำด้วยมือ จะส่งผลในอนาคต นั่นคือเหตุผลว่าทำไมภาษามือจะโกหกยากกว่า เพราะสารจะส่งมาจากใจมากกว่า เราคิดว่าเราทุกคนควรจะเรียนภาษามือด้วยซ้ำ

การที่ครูจะสื่อสารกับเด็กแอสเพอร์เกอร์ ต้องจริงใจมาก เพราะเด็กเหล่านี้จะสามารถ สัมผัสความรู้สึกของครูได้ทันที วิธีที่แสดงว่าเราจริงใจก็คือเราจะต้องเชื่อมโยงหัวใจเรากับหัวใจเขาให้จงได้

แม้ครูหรือนักบำบัด จะพาเด็กออกจากโลกของเขามาสูโลกภายนอก เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา และมีความมั่นใจเสมอว่า กิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเคลื่อนไหว ดนตรี เป็นสิ่งที่ดี และเด็กจะได้รับผลดีในอนาคต จากกิจกรรมเหล่านี้ ความช่างสังเกต ความอดทน ความคิดสร้างสรรค์ทุกขณะที่ทำงานกับเด็ก จึงเป็นสิ่งสำคัญ การเรียนรู้ภาษาของใจ เพื่อให้ครูสามารถเข้าใจภาษาและความหมายที่แท้จริง จากสิ่งที่เด็กแสดงออก เป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง การทำการบำบัด ไม่เน้นถึงการทำให้เด็กมีความสุข แต่เน้นถึงขั้นตอน และการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรม ที่จะนำไปสู่ความแปลกใหม่ ให้เด็กต้องหยุดคิด สังเกต และทำความเข้าใจอย่างซ้่าๆ

การเป็นครูนี้จึงไม่ใช่เรื่องง่าย การเปิดใจก็ไม่ใช่เรื่องง่าย แต่จำเป็นต้องทำ เพื่อที่จะให้เด็กยอมรับเรา และเด็ก ๆ เป็นอนาคต เราจะต้องสอนจากอนาคต ไม่ใช่จากอดีต ซึ่งเป็นสิ่งที่เราผ่านมาแล้ว แต่อนาคตเป็นจุดที่เด็กกำลังจะมุ่งไปสู่ต่างหาก

ตัวอย่างกิจกรรมดนตรี สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

กิจกรรมกลอง Indian drum

วิธีการแบบที่ 1 ให้เด็ก ๆ นั่งเป็นวงกลม ครูนำกลองไปให้เด็กดีทีละคน (ใช้มือตี)

กลองจะเป็นสิ่งเชื่อมโยงระหว่างครูกับเด็ก ครูจะสามารถสังเกตได้ว่า เขาตีกลองที่ครูนำมาอย่างไร บางคนชอบ บางคนไม่ชอบ การตอบสนองของเด็กแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน

สำหรับเด็กที่มีการพัฒนาตนมาได้น้อย (Low Function) ที่มีอาการ เหม่อลอย มาก ๆ เหมือนไม่รับรู้เรื่องราวอะไร แค่เพียงการยกมือขึ้นมาแตะ สัมผัสกับกลอง ก็ถือว่ามีความหมายมากแล้ว แสดงว่า มีบางส่วนในตัวของเขา ที่ร่วมไปกับกิจกรรมในกลุ่ม

ส่วนในเด็กกลุ่มปานกลางไปจนถึงเด็กพัฒนาตนเองมาได้มาก (high function) สามารถยกมือขึ้นตีกลอง สังเกตดูว่า คุณภาพเสียงการตีเป็นอย่างไร ครูสามารถตีกลองไปกับเขาได้ คล้ายเป็นการเชิญชวน ให้เสียงกลองโต้ตอบกันไปมา การตีกลองให้ได้เสียงกังวานชัด คือเมื่อใช้มือตีไปที่หนังกลองแล้ว จะต้องปล่อยมือออกทันที หากมือไม่ปล่อยออก มือจะจับหนังกลองไม่ให้สั่น ทำให้ได้เสียง “บอด” ในกรณีนี้ ครูสามารถแสดงวิธีการตีให้ได้เสียงที่กังวาน เมื่อเด็กได้ยินเสียงที่ต่างกัน เขาจะสังเกตกันว่า ครูตีกลองอย่างไร ขอให้ครูใจเย็นๆ ให้ความเด็กได้ทดลองการตีแบบต่างๆ ถ้าตีสลับกับครู ครูอาจใช้วิธีการเล่นแบบต่างๆ เช่น ใช้นิ้วตี ใช้

นิ้วตี ใช้มืออุ้งที่หนังกลอง ทีละอย่างให้เขาทำตาม สุดท้ายอาจกลับมาที่การใช้มือตี ครูอาจตีให้เขาดู และตอนปล่อยมือออก ให้ปล่อยมือออกไปไกลมากๆ (แบบ over acting ซึ่งจะ让孩子สังเกตได้ง่ายขึ้น) แล้วให้เด็กทำตาม จนกระทั่ง รู้สึกว่าเขาทำได้ดีแล้ว ก็ให้หนังกลองผ่านไปยังคนต่อไป

กิจกรรมตีกลองนี้ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ครูสามารถสังเกตเด็กได้ในหลายๆ มุม เช่น เขานั่งรอให้กลองมาตามลำดับจนถึงตัวเขาได้หรือไม่ มีความสนใจขณะที่เพื่อนๆ คนก่อนหน้าตีกลองมากแค่ไหน เมื่อกลองมาถึง สามารถควบคุมอาการตื่นเต้นไว้ได้หรือไม่ เมื่อได้ตีแล้ว เด็กเป็นอย่างไร โดยมากแล้ว กิจกรรมนี้สามารถช่วยพัฒนา เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มาก ปกติ พวกเขาจะถูกมองไปในทางที่ว่า เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ บางคนช่วยตัวเองแทบไม่ได้ เรียนหนังสือก็ไม่ได้แบบเด็กปกติ โตขึ้นอนาคตก็แทบไม่มีทางจะทำอาชีพอะไรได้ การถูกมอง ถูกตัดสินโดยไม่ได้ให้โอกาสในการทดสอบ หรือเรียนรู้ที่จะทำหลายๆ อย่าง ทำให้อนาคตของเขาดูมืดมน ความรู้สึกเหล่านี้ เป็นสิ่งที่สังคมยื่นให้เขาตั้งแต่แรก เด็กเติบโตขึ้นภายใต้ความคิดเหล่านี้ตลอดเวลา เหมือนกับเป็นการถูกกดตรึงอย่างด้อยค่าไว้ที่สถานะเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยไม่มีทางออก การตีกลองเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ให้โอกาสเขาได้ระบายสิ่งที่อัดอั้นอยู่ในตัวออกมา เมื่อเขาสามารถตีได้คุณภาพเสียงกังวานมีพลัง เขาจะเกิดความภาคภูมิใจที่

เขาสามารถทำได้ (จะมีกี่ครั้งในชีวิตของเด็กเหล่านี้ ที่จะได้ มีความรู้สึกแบบนี้) สีหน้าของเขาจะ เต็มไปด้วยความภาคภูมิใจ การนั่งก็จะนั่งตัวตรงขึ้นอย่างสง่างาม กิจกรรมนี้ มีความหมายกับตัวตนด้านในของเด็กอย่างมากมาย การปล่อยมือออกหลังจากที่มีอ้อมสัมผัสหน้ากลอง เพื่อให้ได้ คุณภาพเสียงกังวานนั้น เป็นเช่นเดียวกับ การปล่อยวางลง เพื่อสิ่งดี ๆ ที่จะตามมานั่นเอง

ข้อแนะนำ - ในการทำกิจกรรมกับเด็ก การให้เด็กเรียนรู้ด้วยการทำตาม ได้ผลดีกว่า การที่เขาทำตามที่ครูบอก ด้วยคำพูด

วิธีการ แบบที่ 2 เด็กนั่งเป็นวงกลม ใช้กลองกลิ้งส่งไปถึงคนที่ต้องการ

กิจกรรมนี้ เป็นกิจกรรมที่โยงโยคนที่อยู่ในวงกลมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การกลิ้งกลองไปข้างหน้าตามความตั้งใจที่มั่นคง บวกกับแรงส่งที่พอดีกับระยะทาง กลองจะไปถึงยังผู้ที่เราตั้งใจให้อย่างดี แต่หากมีความลังเลเกิดขึ้น ทิศทางที่ส่งออกไปไม่แน่นอน แรงที่ส่งกลองไปก็ไม่มั่นคง กลอง (ซึ่งเป็นทรงกลม) ก็จะมีลักษณะเดียวกับอาการของผู้ส่ง คือองแน่นส่ายไปมา บางทีอาจเลี้ยวไปทางอื่น บางทีอาจล้มลงเลยทีเดียว บางคนอาจได้รับหลายครั้ง บางคนอาจไม่ได้เลย สิ่งที่เกิดขึ้นในวงกลม จะเป็นภาพสะท้อน

อยู่ด้านในตัวเด็กว่า ในการทำสิ่งต่าง ๆ บางที มันก็ไม่เป็นไปตามที่เราคิดเสมอไป ในการทำกิจกรรมกับเด็ก ครูไม่ต้องพูดสรุปประเด็นให้เด็กทราบ ให้ภาพที่เขาได้รับนี้ สะท้อนอยู่ในใจ ครูเพียงคอยสังเกต และเก็บข้อมูลของนักเรียนแต่ละคนไว้ การสรุปประเด็นให้เด็กทราบ จะเหมือนกับการทำลาย ความศักดิ์สิทธิ์ในผลของกิจกรรมเหล่านี้ไป เวลาที่ทำกิจกรรมนี้กับเด็กออกทิสติก อาจดูเหมือนว่าเด็กไม่ตั้งใจแต่จริง ๆ มันเกิดผลกับเขาอย่างมาก ในหัวใจเด็กได้ ตามกลองไปจนกว่ากลองจะถึงจุดหมาย เด็กสนใจจดจ่ออยู่กับกลองไปตามเส้นทางที่กลองไป

กิจกรรมลูกระนาดเสียงเดี่ยว (Single Tone Xylophone and Single Tone Metalphone)

วิธีการ ผู้เข้าร่วมนั่งเป็นวงกลม ครูนำลูกระนาดเหล็กเข้ามา เล่นโดยการใช้นิ้วตีที่ลูกระนาดให้ได้เสียงกังวาน เป็นตัวอย่าง แล้วถือนำไปสู่ผู้เข้าร่วม ให้ทำตามทีละคน

กิจกรรมนี้ใช้วิธีการเล่นเหมือนกิจกรรม ตีกลอง Indian Drum แต่การเล่นจะยากขึ้น ที่ต้องใช้แรงจากนิ้วตีให้เกิดเสียง ไม่ได้ใช้ทั้งมือตีแบบกลอง และเช่นกัน การตีให้ได้คุณภาพเสียงกังวาน เมื่อใช้นิ้วตีลงไปแล้ว จะต้องปล่อยออกทันที

เมื่อสามารถตีลูกระนาดเหล็กได้เสียงกังวานแล้ว ขั้นต่อไปคือการใช้ลูกระนาดไม้ ซึ่งมีความยากขึ้นอีกขั้นหนึ่ง แต่ใช้วิธีการเดียวกัน

กิจกรรมนี้ไม่ได้ให้ผลดีกับเฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษเท่านั้น แต่ยังสามารถใช้กับผู้ป่วยที่มีอาการซึมเศร้า ไม่สามารถปล่อยวางอดีต หรือความทรงจำได้ ใช้กับเด็กที่เจ้าคิดเจ้าแค้น ไม่ยอมปล่อยอะไรให้ผ่านไปง่ายๆ ผู้เข้าร่วมกิจกรรม จะเรียนรู้อย่างรวดเร็วว่าจะต้องปล่อยวางจากการฟัง การเคลื่อนไหว และการเข้าหาเครื่องดนตรีของตัวเอง ค่อยๆ เรียนรู้ที่จะเชื่อมโยงตนเองกับเครื่องดนตรี

กิจกรรม ท่อไม้ (Wooden Tube)

ท่อไม้ มีลักษณะ เป็นท่อนไม้ มีรูกลวง ตรงกลาง เหมือนท่อน้ำทั่วไป มีความยาวหลายขนาดแตกต่างกันไป แต่เส้นผ่าศูนย์กลางของทุกชิ้นจะเท่ากัน

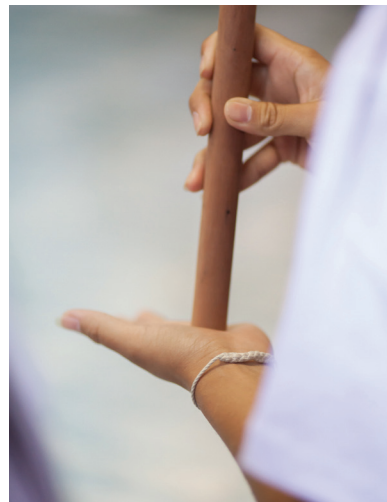
ในการทำกิจกรรมครั้งแรก ไม่มีใครทราบว่า ท่อไม้สามารถเป็นเครื่องดนตรีได้ ครูแนะนำให้เรารู้จักกับท่อไม้โดยไม่ต้องพูดอธิบายอะไร แต่ให้ทุกคน หยิบมันไว้คนละหนึ่งชิ้น จากนั้น ใช้น้ำมันธรรมชาติจากดอกไม้ ทาลงไปบนผิวของท่อนั้น น้ำมันจะช่วยให้เนื้อไม้ไม่แห้งเกินไป ช่วยรักษาเนื้อไม้ให้มีความคงทนมากขึ้น นอกจากนั้น ยังเป็นช่วงเวลา ให้ทุกคนได้สัมผัส ทำความรู้จักกับเครื่องดนตรีใหม่นี้ ด้วยการสัมผัสด้วยมือ เด็กบางคนจะเชื่อมโยงกับสิ่งต่างๆ ด้วยการสัมผัส ได้ดีกว่าการมองเห็น หรือการได้ยินเสียง (ให้ทบทวนเรื่อง sense ต่างๆ) ในการทำกิจกรรมกับเด็ก อาจให้เด็ก ๆ ได้ดมกลิ่น น้ำมันนี้ก่อน การดม จะทำให้เด็ก ๆ รู้จักที่จะฟังมากขึ้น และยังทำให้จดจำอะไรได้มากขึ้นอีกด้วย

ส่วนนำเสนอ ในช่วงเริ่มทำกิจกรรม เด็ก ๆ อาจยังไม่ค่อยสนใจครูนัก ครูสามารถนำกิจกรรมด้วยการใช้ท่อไม้นี้เพื่อ ทดสอบ และเรียกความสนใจจากผู้ร่วมกิจกรรม เป็นช่วงนำเสนอ เช่น ชูท่อไม้ขึ้น วางท่อไม้บนไหล่ วางบนศีรษะ เอามาส่งดู ฯลฯ ในช่วงนี้ ครูจะสามารถสังเกตได้ว่า ผู้ร่วมกิจกรรม ทำตามครูบ้างหรือยัง ความยาวของส่วนนำนี้ ขึ้นอยู่กับว่า ครูได้รับความสนใจจากทั้งกลุ่มหรือยัง ในขณะเดียวกัน ครูจะสามารถเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผู้เข้าร่วมได้ด้วย เช่น ตอนที่ให้เอาท่อไม้มาส่งเป็นกลิ้งนั้น เราจะรู้ได้ทันทีว่า คนไหน ถนัดตาข้างไหน (การทำความรู้จักรักกับผู้เข้าร่วมกิจกรรม หรือเด็ก ๆ นั้น บางครั้งการได้รู้ถึงด้านที่มีความถนัด ของอวัยวะต่างๆ ก็มีความสำคัญ เช่น ตา หู มือ ขา บางครั้ง มีบางคนที่มีความถนัดอยู่ด้านขวา หรือด้านซ้ายเพียงด้านเดียว แต่บางคนก็คละไป เช่น ถนัดตาขวา แต่ฟังด้วยหูข้างซ้าย ถนัดมือซ้าย แต่ขาจะถนัดขาขวา เรื่องนี้เป็นเรื่องที่คุณครูควรจะมี เช่น เรื่องของดวงตา เพราะเราจะต้องรู้ว่า เขามองเราหรือไม่มอง

วิธีการที่ 1 ใช้ท่อไม้เคาะที่มือให้เกิดเสียงคล้ายหยดน้ำ มี 4 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ครูเคาะท่อไม้ที่มีมือไปเรื่อย ๆ จนทุกคนเคาะตาม ครูให้สัญญาณด้วยท่าทางการเคาะพิเศษ ให้ทุกคนหยุดพร้อมกัน ทำซ้ำอีกครั้ง(หรืออีกหลายครั้ง) จนทุกคนหยุดได้พร้อมกัน

ขั้นตอนนี้ สามารถทำต่อจากส่วนนำเสนอดีทันที เป็นขั้นตอนการรวมความสนใจของทุกคนให้เป็นหนึ่งเดียว เมื่อผู้เข้าร่วมสามารถหยุดเล่นได้ตามท่าทางของครู ทุกคน นั้นหมายถึงว่า ทุกคนให้ความสนใจมาที่ผู้นำกิจกรรมเป็นอย่างดีแล้ว ก็จะสามารถทำต่อในขั้นตอนต่อไป

ขั้นที่ 2.1 เคาะท่อไม้ที่มีมือ เป็นเสียงหยดน้ำทีละคน ส่งต่อกันไปทั้งวง

เมื่อเคาะท่อไม้ที่มีมือทีละคน ส่งต่อกันไป เสียงที่ได้จะดังคล้ายหยดน้ำขนาดต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากความยาวที่ไม่เท่ากันของท่อไม้นั้นเอง นอกจากนั้น จังหวะการส่งไปรอบวงของแต่ละคนก็จะแตกต่างกัน บางคนตื่นเต้นมาก เมื่อจะถึงตาของเขา ทำให้การเคาะมีจังหวะลนลานไปด้วย ส่วนคนที่ไม่รู้สึกลึ่ดเต้นอะไร ก็มีมีจังหวะการส่งที่เนือมนั่นคง มันสำคัญมากที่คุณครูจะต้องสังเกตการตอบสนองของเด็ก ๆ ตลอดเวลา

เกมนี้หลักสำคัญในการเล่นคือการต้องตามการเคลื่อนไหวของเสียง หากมีวงนั่งคิดว่าถึงตาเรา

แล้ว จะเกิดการชะงัก และเสียงไม่ลื่นไหล

ขั้นตอนนี้ อาจทำซ้ำได้หลายรอบ จนผู้เข้าร่วมคลายความตื่นเต้น คลายจังหวะที่ลนลานลง แต่ครูไม่ต้องเอ่ยอธิบายสิ่งเหล่านี้ออกมา แต่ควรชี้แนะให้ทุกคนได้ฟังเสียงหยดน้ำขนาดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในจังหวะเฉพาะของแต่ละคน และเมื่อได้นำมาต่อกันในวงกลม เราจะได้บทเพลงหยดน้ำที่ไพเราะมากที่สุด และยังเป็นดนตรีที่เราได้ช่วยกันสร้างขึ้นในวันนี้อีกด้วย เกมนี้เมื่อใช้เล่นกับเด็ก ๆ ใส่การเคลื่อนไหวเข้าไป จะทำให้เด็กเกิดความมั่นใจ ให้เวลาเด็กได้เล่น อย่าให้กลัว หรือรู้สึกว่าการทำผิด โดยตอนแรกให้เล่นเป็นวงกลมก่อน แล้วค่อย ๆ เริ่มส่งไปในทิศทางอื่นบ้าง (ขั้นต่อไป)

ขั้นที่ 2.2 เคาะท่อไม้ที่มีมือส่งต่อกัน แบบไม่ต้องส่งแค่ว่าใคร ๆ สามารถส่งให้ใครก็ได้ที่ต้องการ ด้วยการชี้ท่าทางเป็นหลัก

การสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญในกิจกรรมนี้ เวลาเราส่งไปให้ใคร ก็ต้องแน่ใจว่าคนรับ ให้ความสนใจในการรับด้วย ขอแนะนำว่า ให้ฝึกกิจกรรมนี้ทุกวัน เพื่อให้เคยชิน และมีสติ ไม่ตกใจ เมื่อมาถึงตาของเรา เมื่อเล่นได้ดีขึ้น ก็จะสร้างพลังให้กลุ่มได้มาก ในประเทศไทยมีการแสดงความรู้สึกกันน้อย ด้วยวัฒนธรรมของเราเอง เราถูกสอนให้เก็บความรู้สึกไว้ภายใน ตั้งแต่เล็ก เช่น ถ้าดีใจ ก็ไม่ควรแสดงความดีใจมากเกินไป หรือเวลาโกรธใคร ก็ต้องเก็บความรู้สึกไว้ การฝึกกิจกรรมนี้จะทำให้เราสามารถแสดงออกได้มากขึ้น ชัดเจนมากขึ้น เหมือนเวลาทำงานกับเด็ก เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะต้องการพลังงานเป็นสองเท่าจากเรา เราจะต้องแสดงออกให้ชัดเจน บางครั้งอาจเหมือนจะเกินจริง (over acting) เขาจึงจะเข้าใจ โดยเฉพาะเด็กออทิสติกที่พวกเขาไม่สามารถสื่อสาร ส่ง

ข้อความผ่านกล้ามเนื้อออกมาให้เรารับรู้ หรือเข้าใจได้ สิ่งนี้จึงเป็นสิ่งที่ เขารอคอย ให้เราสอนเขา ให้รู้จักแสดงออก แบบต่าง ๆ ซึ่งกิจกรรมนี้จะช่วยทำให้เขารู้จักการแสดงออก มากขึ้น

ขั้นที่ 3 เคาะท่อไม้ที่มีมือ ส่งเสียงหยดน้ำไปรอบวง แต่ ให้ผู้เข้าร่วมหลับตา

ขั้นตอนนี้ เป็นการนำให้ผู้เข้าร่วมได้ เข้าสู่การ “ฟัง” อย่างแท้จริง ไม่ใช่เพียงการได้ยินผ่านหูไปเท่านั้น การหลับตา เป็นการลดการรับรู้ของตัวเองลง เมื่อ sense การมองเห็นหายไป ทำให้ได้มุ่งไปใน การฟังมากขึ้น การส่งเสียง หยดน้ำต่อกันไป อาจไม่ราบรื่นนัก อาจมีบางคนที่ไม่ทราบว่า ถึงเวลาที่จะต้องเล่นแล้ว เพราะไม่แน่ใจ ไม่ได้ยินเสียง ชัดเจนพอ ก็เลยจะเกิดความงึมงายขึ้นมา นอกจากนั้น การนำพาให้ทุกคนได้ฝึกฝน “การฟัง” อย่างจริงจัง ก็ควรจะตัดเสียงรบกวนที่ไม่มีประโยชน์อะไรออกไป เช่น เสียง แอร์ หรือเสียงจากเครื่องใช้ไฟฟ้าอื่นๆ (มีงานวิจัยชัดเจน ว่า การได้รับเสียงรบกวนมาก ๆ ทำให้เกิดอาการความดัน โลหิตสูงได้)

ขั้นที่ 4 การใช้ท่อไม้ ทำเสียงหยดน้ำเป็นรูปแบบจังหวะ กับร่างกาย ส่งต่อกัน สามารถใช้ท่อไม้ทำเสียงหยดน้ำ ที่ส่วนอื่นของร่างกายเพื่อให้เกิดชุดจังหวะขึ้น เช่น

- ชุด 3 จังหวะ 1 เข่าขวา -- 2 เข่าซ้าย -- 3 มือ (ส่งต่อไปทางซ้าย) หรือ
1 มือ -- 2 เข่าซ้าย -- 3 เข่าขวา (ส่งต่อไปทางขวา)
- ชุด 4 จังหวะ 1 มือ -- 2 เข่าขวา -- 3 มือ -- 4 เข่าซ้าย (ส่งต่อไปทางซ้าย) หรือ
1 มือ -- 2 เข่าซ้าย -- 3 มือ -- 4 เข่าขวา (ส่งต่อไปทางขวา)
- ชุด 5 จังหวะ 1 มือ -- 2 เข่าขวา -- 3 มือ -- 4 เข่าซ้าย -- 5 มือ (ส่งต่อไปทางซ้าย) หรือ
1 มือ -- 2 เข่าซ้าย -- 3 มือ -- 4 เข่าขวา -- 5 มือ (ส่งต่อไปทางขวา)

ข้อแนะนำในขั้นตอนนี้ คือ ให้คิดถึงทิศทางในการเคาะ จากขวาไปซ้าย หรือจากซ้ายไปขวา จะ ทำให้ผู้เข้าร่วมทำตามได้ง่ายขึ้น

กิจกรรมนี้ เป็นกิจกรรมที่เรียบง่าย ต้องใช้การประสานส่วนต่างๆ ของร่างกาย การคิด และการเคลื่อนไหวที่ดี จึงจะสามารถทำได้ถูกต้อง แต่เหมาะจะใช้เป็นกิจกรรมเปลี่ยนอิริยาบถ จากการนั่งนิ่งๆ ในชั้นตอนที่แล้ว ให้ทำค่อนข้างเร็ว ผิดบ้าง ถูกบ้างไม่เป็นไร

อนึ่ง กิจกรรมตามขั้นตอนทั้งหมดนี้ไม่จำเป็นต้องทำทุกขั้นตอนภายในครั้งเดียว แต่ให้ครูพิจารณาถึงผู้เข้าร่วมเป็นหลัก บางครั้งเมื่อสอน หรือนำกิจกรรมไป เนื้อหาอาจมากเกินไปสำหรับผู้เรียน และเขาอาจไม่สามารถบอกกับผู้สอนได้ว่า มากเกินไป เรียนต่อไม่ไหว ซึ่งให้สังเกตจากอาการของผู้เข้าร่วมเป็นหลัก ถ้าหากเขาทำต่อไม่ไหว ให้เปลี่ยนกิจกรรมไปก่อน

วิธีการที่ 2 ใช้ท่อไม้เป่า

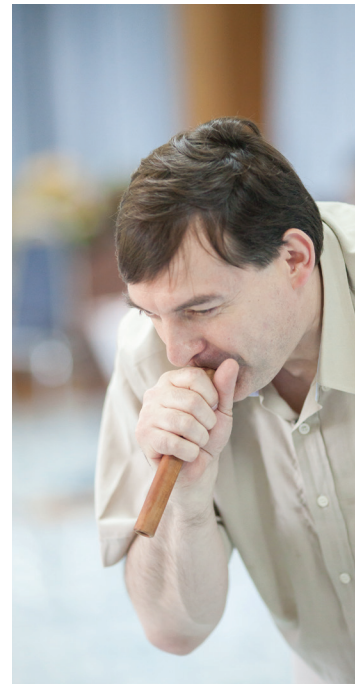
การเป่าท่อไม้นี้ ควรเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องมาจากวิธีการที่ 1 เมื่อผู้เข้าร่วมมีความคุ้นเคยกับท่อไม้แล้วในระดับหนึ่ง

วิธีการ ครูเป่าให้ดู แล้วให้ทุกคนฝึกตาม

เทคนิคในการเป่าท่อไม้นี้ เป็นเช่นเดียวกับการเป่าแตรชนิดต่างๆ คือ ไม่ใช่เพียงเป่าลมผ่านท่อไปเหมือนเป่าขลุ่ย แต่ ริมฝีปากจะต้องประกบ

ปิด แล้วเป่าลมผ่านออกมาจนเกิดเสียง ริมฝีปากจะสั่น เหมือนที่เด็กๆ เล่นกัน และเมื่อใช้วิธีการนี้เป่าลงในท่อไม้ จะทำให้เกิดการสั่นของริมฝีปากกับท่อไม้ ได้เป็นเสียงออกมา

กิจกรรมนี้ ให้ผลดีกับระบบย่อยอาหารของเรามาก เมื่อผู้ที่มีปัญหากับระบบย่อยอาหารไปพบแพทย์ จะได้รับคำถามแรกคือ การขบถ่ายของคุณเป็นอย่างไร ถ้าเราเป็นครู เราก็ควรจะรู้ว่าระบบการขบถ่ายของเด็กของเราเป็นอย่างไร ตอนนั้นเขาเสียน้ำย่อยเกินไปหรือไม่ ที่จริงจากแบบฝึกหัดทดลองที่กล่าวถึงไปแล้วนั้น ก็สามารถบอกได้เช่นกันว่าแต่ละคนมีระบบการขบถ่ายอย่างไร โดยพิจารณาจากลักษณะการเคลื่อนไหวส่วนในการเป่าท่อไม้นี้ หากเราสามารถเป่าได้ สร้างแรงดันได้ นั่นหมายถึงว่าเราหายใจได้ลึก และทั่วถึง ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีมากกับช่วงท้อง และระบบขบถ่ายของเรา สำหรับเด็ก ออทิสติกบางคน เมื่อตื่นตื่นมากจะมีอาการท้องไส้ปั่นป่วน บางครั้งปัญหาของการย่อยอาหารนั้น ซึ่งไม่ได้เป็นปัญหาจากภายนอก แต่เกิดจากปัญหาของความกังวลภายในที่คนๆ นั้นไม่สามารถหายใจได้อย่างปกติ ทำให้ส่งผลต่อระบบการย่อยและขบถ่าย

เมื่อได้ฝึกกันไปสักพักหนึ่ง ให้เป้าที่ละคนต่อกันไป โดยให้แต่ละคนเป้าเพียงครั้งเดียว ในตอนนี้ จะมีทั้งคนที่เป้าได้ และคนที่เป้าไม่ได้ ให้ผ่านไปโดยไม่ต้องมีท่าทีใด ๆ คนเขาไม่จำเป็นต้องสมบูรณ์แบบ ทำผิดบ้างก็ได้ แล้วเด็ก ๆ จะรักคุณ

กิจกรรมนี้ ช่วยในเรื่องการตัดสินใจ ทำหรือไม่ทำ ใช่หรือไม่ใช่ ในโลกของคนตรี เราสามารถเปลี่ยนบรรยากาศได้ตลอดเวลา ขอให้สังเกต และเรียนรู้จากเด็ก หรือผู้เข้าร่วมกิจกรรมตลอดเวลา

กิจกรรมตีฆ้อง (Gong)

แนวทางของมนุษย์ปรัชญานั้น มีจุดเริ่มต้นมาจากประเทศแถบยุโรป ฆ้องที่นำมาใช้ในการบำบัดนั้น เป็นฆ้องที่ทำขึ้นเพื่อเลียนเสียงระฆังโบสถ์ ที่ให้คุณภาพเสียงทุ้มกังวาน เมื่อฟังแล้วจะรู้สึกได้ถึงความอบอุ่นศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งในประเทศไทยเอง เราก็มีฆ้องที่ใช้กันแพร่หลายทั่วไป มีทั้งที่ใช้ในวัด และที่ใช้ในงานรื่นเริงต่าง ๆ เช่นวงกลองยาวในงานประเพณีการแต่งงาน มีฆ้องที่ทำขึ้นหลายขนาด วัสดุที่ใช้ทำ ก็มีความหนาแตกต่างกัน ให้เสียงแตกต่างกัน ฉะนั้นการเลือกฆ้องมาใช้ในการบำบัด ควรจะเลือกชิ้นที่ให้คุณภาพเสียงที่เหมาะสม

ฆ้องที่ครูนำมาให้เรารู้จัก มี 2 แบบ คือฆ้องไทย และฆ้องจีน ทั้งสองให้คุณภาพเสียงไปในทางตรงข้ามกัน

ฆ้องไทย เป็นฆ้องที่ให้คุณภาพเสียงแบบเดียวกับที่ใช้ทางยุโรป คือเสียงทุ้ม กังวาน เมื่อได้ฟังเสียงอย่างจริงจัง เหมือนกับเสียงนั้นจะมีความศักดิ์สิทธิ์ และสามารถดั่งสะท้อนเข้าลึกไปถึงจิตวิญญาณเลยทีเดียว

วิธีการ ครูตีให้ดู จากนั้น จึงนำฆ้องให้ผู้เข้าร่วมตีทีละคน

ในการตีฆ้อง (คนเดียว) นั้น แขนที่ถือฆ้องจะแกว่งไปด้วย การแกว่งฆ้องให้ยืนกางขาเล็กน้อย ควรจะต้องแกว่งโดยให้นึกถึงความสมดุลสองด้าน โดยมีตัวของเราอยู่ตรงกลางแกว่งช้า ๆ อย่างเป็นธรรมชาติ เมื่อรู้สึกสมดุลดีแล้ว ให้เริ่มตี จังหวะในการตีที่ดี คือจังหวะที่ฆ้องเริ่มแกว่ง “ขากลับ” มือที่ใช้ตี มีทิศทางเดียวกับแขนที่แกว่งฆ้อง หากเราตีฆ้องในจังหวะแกว่ง “ขาไป” เหมือนกับเอาไม้ตีมาปะทะกับฆ้อง เสียงที่ได้จะเป็นเสียงแบบ ปะทะ เช่นเดียวกัน ซึ่งจะไม่ให้คุณภาพเสียงที่ควรจะเป็น แต่หากเราตีในการแกว่ง “ขากลับ” จะได้เสียงที่มีคุณภาพอย่างดี

การแกว่งซ้องซ่า ๆ ให้ได้สมดุลกับร่างกายตัวเอง เป็นเช่นเดียวกับการฝึกสมาธิ และการตีซ้องในจังหวะที่ถูกต้อง เป็นการฝึก ตา และมือ ให้ทำงานได้สอดคล้องประสานกันได้ดีขึ้น

ส่วนการนำซ้องไปให้ผู้อื่น หรือเด็กดีนั้น จังหวะของคนดี และคนแหว่งจะต้องไปด้วยกัน ใจต้องไปด้วยกัน ครูจะเป็นผู้แกว่งซ้องให้เด็กดี โดยจังหวะการแกว่งที่ช้า จะคอยคุมไม่ให้เด็ก เร่งการตีได้ เด็กออกทิสติก หลายคน พอครูให้ทำอะไรบางอย่าง ก็จะมีอาการแบบ “วิ่งเข้าใส่” จะทำทันที โดยไม่รออะไร ซึ่งถ้าทำกิจกรรมนี้ จังหวะการแกว่งซ้องของครู จะเป็นตัวควบคุมการตีของเด็กไว้ เพราะในการตีผิดจังหวะ ก็จะได้เสียงที่ไม่เพราะ ไม่เป็นเสียงดนตรี เขาจะเรียนรู้ผ่านการเคลื่อนไหว และการฟัง

ซ้องจีน

ซ้องจีน เป็นซ้องที่บางกว่าซ้องไทยมาก ให้เสียงแหลมมากกว่า ไม้ตี ก็มีลักษณะเล็ก และบางกว่าไม้ตีซ้องไทย หัวไม้เป็นเหมือนสำลีพันไว้ คุมน้ำหนักเบา ไม่น่าจะสร้างเสียงอะไรใหญ่โตได้

วิธีการ ครูทำให้อู

ใช้ไม้ตี ค่อย ๆ รัวเบาที่ซ้อง รัวไปเรื่อย ๆ เสียงจะดังขึ้น เมื่อการรัวนั้น ทำให้ซ้องทั้งใบสั่นสะเทือน

ซ้องนี้ให้เสียงที่ยาวมาก เสียงที่ได้เหมือนเราโยนหินไปในน้ำ เสียงก้องกังวานไปรอบ ๆ เป็นเครื่องดนตรีที่อัศจรรย์มาก เพราะเล่นด้วยการใช้การเคลื่อนไหวเพียงเล็กน้อยแต่สร้างเสียงที่ใหญ่มาก เราสามารถสร้างเสียงที่เบามาก ไปจนถึงเสียงที่ดังมาก เครื่องดนตรีนี้ค่อนข้างเบา แต่ก็ให้เสียงที่พุ่งออกมาข้างนอก

เครื่องดนตรีนี้ใช้กับเด็กผู้หญิงหลายคนที่เป็น อนอเร็กเซีย (Anorexia) บูลิเมีย (Bulimia) ทั้งสอง เป็นโรคในกลุ่มของอาการผิดปกติในการกินอาหาร (โรคกลัวความอ้วน) มักมีความเศร้า ความโกรธ อยู่ในตัวมาก ซึ่ง โรค อนอเร็กเซีย นี้ มักเกิดจากเหตุผลบางอย่าง เช่น การถูกทำร้าย คนไข้โรคนี้มารับการบำบัด เคยพูดถึงตัวเองว่า เมื่อความโกรธคุกรุ่นอยู่ภายใน และเขาต้องการจะให้มันพ้นไป เขาจึงต้องกรีดที่ผิวหนัง หรือทำร้ายตนเองเพื่อให้ได้รู้สึกว่าเขาหลุดพ้นออกมาได้อีกครั้ง ในตอนช่วงแรกของโรค เขาจะเริ่ม กรีดผิวหนัง ที่อยู่ใต้ร่มผ้า ในที่ ๆ คนอื่นมองไม่เห็น แต่เมื่อเวลาผ่านไป เขาจะทำจนเกิดมีแผลนับร้อย ๆ แห่งบนร่างกาย ในประเทศไทยยังมีไม่มาก แต่เชื่อว่าจะมีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

ซ้องจีนนี้ น่าสนใจตรงที่เราสามารถควบคุมเสียงของมันได้ เราสามารถทำให้เสียงค่อย ๆ ดังขึ้นได้ แต่ในขณะที่เดียวกัน เราก็ค่อย ๆ ทำให้เสียงเบาลงได้ด้วย หากเปรียบกับความโกรธแล้ว มันเป็นอารมณ์ที่อันตรายมากเมื่อเกิดขึ้นเพราะมันจะค่อย ๆ ใหญ่ขึ้น มากขึ้น แต่หากเราสามารถจัดการให้มันค่อย ๆ เบาลง ย้อนกลับมาได้ ก็คงจะดีกว่า

เสียงร้องจินนี้จะสัมพันธ์กับความรู้สึก
ของผู้รับการบำบัด หากเราเล่นเครื่อง
ดนตรีนี้ จินเสียงใหญ่ และค่อยๆ ไล่
ให้เสียงเบาลง ความรู้สึกของผู้บำบัด
จะค่อยๆ ถูกผ่อน จากหนัก ให้เป็น
เบาได้ด้วย

กิจกรรม ลูกบอลไม้ (Wooden Ball)

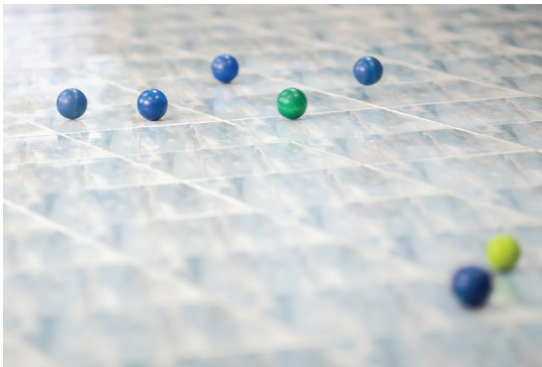
วิธีการ ที่ 1 กลิ้งลูกบอลไม้ภายใน
พื้นที่วงกลมที่นั่งกันอยู่ เริ่มจากการ
กลิ้งเพียงลูกเดียว แล้วค่อยๆ เพิ่ม
จำนวนลูกบอลขึ้นเรื่อยๆ จนมี
ลูกบอลกระจายเต็มพื้นที่ ตอนท้าย
ครูค่อยๆ เก็บลูกบอล ทีละลูก จน
กระทั่งหมด

กิจกรรมนี้ ครูจะมีโอกาสเก็บ
ข้อมูล และสังเกตเด็กๆ ได้มาก เช่น
เด็กจับลูกบอลด้วยมือข้างไหน (คือ
เขาด้านข้างนั้น) จับลูกบอลอย่างไร
(ใช้มือเดียว หรือสองมือ นำมือข้างที่
ถนัดข้ามฝั่งไปจับลูกบอลจากอีกด้าน
ได้หรือไม่ หรือ ถ้าลูกมาด้านซ้าย ใช้
มือซ้ายจับได้หรือไม่ เป็นต้น) ในตอน
ที่กลิ้งลูกบอลลูกเดียว เขาให้ความ
สนใจ มองตามมันไปหรือไม่ เวลาที่มี
ลูกบอลหลาย ๆ ลูกในวง เขา
แสดงออกอย่างไร ถ้าครูสังเกตดี ๆ จะ
ได้รับข้อมูลมากมายเลยทีเดียว

บรรยากาศในวงกลม จะค่อยๆ เปลี่ยนไป จากที่ค่อนข้างสงบ มีลูกบอลกลิ้งเพียงลูกเดียว แต่เมื่อลูกบอลเพิ่มมากขึ้น ผู้เข้าร่วมทุกคน จะมีความตื่นเต้นเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จนเหมือนทุกอย่างวุ่นวายไปหมด จากนั้น บรรยากาศจะค่อยๆ คลายลงอย่างช้าๆ เมื่อครูค่อยๆ เก็บลูกบอลกลับที่ละลูก

กิจกรรมนี้สะท้อนลักษณะของ

เด็กออกทีละทีได้ดี คือ เมื่อมีมากเกินไป ไม่รู้ว่าเอาอันไหน หรือจะทำอย่างไร พอทำผิดครั้งหนึ่ง จะรู้สึกว่าจะเกิดอะไรแย่ๆ ก็เป็นไปได้ แต่ถ้ามีเพียงหนึ่งลูกก็จะชัดเจนว่าจะไปทางไหน

วิธีการที่ 2 ทุกคนหยิบลูกบอลไม้คนละ 1 ลูก แล้วกลิ้งไปให้ได้อยู่ตรงกลางมากที่สุด

กิจกรรมนี้ เป็นกิจกรรมที่ต้องหาจุดกึ่งกลาง หรือจุดศูนย์กลาง ซึ่ง

จำเป็นมากสำหรับเด็กบางคน เป็นกิจกรรมที่จะทำได้ดีขึ้นเมื่อผ่านการทำซ้ำหลายๆ ครั้ง ความจริงก็คือ ไม่มีใครสามารถส่งลูกบอลไปที่จุดนั้นได้จริงๆ ด้วยความตั้งใจ มีแต่ได้ใกล้เคียงเท่านั้น เป็นภาพที่สามารถประทับใจของเด็กๆ ทุกอย่าง ไม่จำเป็นต้องสมบูรณ์แบบเสมอไป

วิธีการที่ 3 เกมทำความสะอาด (Cleaning game) ทำต่อจากวิธีการที่ 2 เมื่อลูกบอลกระจายอยู่บนพื้น ครูเริ่มด้วยลูกบอลลูกเดียว ให้กลิ้งไปกระทบลูกอื่นๆ จนกระทั่งไม่มีลูกบอลเหลืออยู่ในวงเลย ครูอาจตั้งเป้าหมายไว้ในตอนแรก ว่าถ้าใครได้ลูกบอลจำนวนมากที่สุด จะได้รับรางวัล...เครื่องซักผ้า !!! (ครูล้อเล่น)

จากเป้าหมายที่ครูตั้งไว้ ทุกคนจะพยายามเก็บลูกบอลให้ได้มากที่สุด แต่ว่า เมื่อลูกบอลมาถึงเรา แล้วเราเก็บไว้ก็จะไม่มีลูกบอลไปกระทบลูกอื่นๆ ที่ยังเหลืออยู่กลางวง ฉะนั้น ก็ควรจะต้องกลิ้งให้ลูกบอลออกไป เพื่อจะได้มีลูกบอลเข้ามามากขึ้น นั่นคือ ยังต้องการ หรืออยากได้มากเท่าไร ก็ต้องยิ่งส่งออกไปมากเช่นกัน

ในตอนจบเกมนี้ เมื่อได้คนที่มียูกบอลมากที่สุด นั่นหมายถึง คนที่นั่งฝั่งตรงข้าม ก็เป็นผู้ที่ให้มากที่สุดเช่นด้วย

วิธีการที่ 4 ใช้ลูกบอลไขว้างไว้ตรงจุดกึ่งกลาง ใช้ลูกบอลไม้ธรรมดากลิ้งไปกระทบ และถ้าลูกบอลไขว้ ไปตกที่คนใด คนนั้นจะต้องออกมาร้องเพลง หรือแสดงอะไรบางอย่างก็ได้

เมื่อผู้เข้าร่วมส่งลูกบอลออกไป
กระทบ ลูกบอลไข้ ลูกบอลไข้ก็จะกลิ้งไป
ตามแรงที่มากกระทบ แต่เนื่องจากมันไม่ได้
เป็นทรงกลมเหมือนลูกบอลทั่วไป การ
กลิ้งของมันจึงไม่มีทิศทางที่แน่นอน ไม่
สามารถกำหนดได้ ฉะนั้น ผู้เข้าร่วมทุกคน
จะพยายามเก็บลูกบอลไว้ เพื่อป้องกันตัว
ในยามที่ลูกบอลไข้มาใกล้ตัว

กิจกรรมนี้ นำความสนุกตื่นเต้นมาสู่ผู้
เข้าร่วมอย่างมาก และแน่นอน ในฐานะที่
เราเป็นครู เราจะสามารถสังเกต ผู้เข้าร่วม
ได้มาก บางคนกลัวมาก ก็จะเก็บลูกบอล
ไว้หลายลูก บางคนก็ มีน้ำใจมาก พอคน
ที่นั่งใกล้ๆ จะโดนลูกบอลไข้ ก็ยอมเอา
ลูกบอลที่ตัวเองเก็บไว้ออกมาช่วย

ในการทำกิจกรรมกับเด็กที่มีความ
ต้องการพิเศษ ขอให้ครูพิจารณาให้ดี ใน
วิธีที่ 3 และ 4 อาจจะซับซ้อนเกินไป
สำหรับเขา

ถาม- ตอบ กับครูสเตฟาน

ถาม หากเจอเด็กที่ low function คละอยู่ในกลุ่มเด็ก ๆ ที่มีความสามารถไม่เท่ากัน สเตฟานจะแนะนำให้คุณครูทำกิจกรรมอย่างไร

ตอบ ให้ทำกิจกรรมดนตรี (musical activity) กับพวกเขา คุณครูจะพบหนทางของตนเอง อะไรก็ได้ที่เกี่ยวข้องกับร่างกาย การเคลื่อนไหว ไม่ว่าจะภายนอก หรือภายในตัวเด็กจะไปกระตุ้นพวกเขา และเด็ก ๆ low function อาจจะทำไม่ได้ในทันที แต่จะเริ่มทำได้ 3 วันหลังจากนั้น

หลาย ๆ ครั้งคุณครูต้องการการตอบรับจากเด็กทันที หากเด็ก ๆ ไม่ตอบรับทันที คุณครูจะคิดว่ามีความผิดพลาดเกิดขึ้น หรือเป็นสิ่งที่ไม่ดีจริงๆ แล้ว เด็ก low function นั้น ไม่ได้หมายถึงความสามารถต่ำ แต่หมายถึงเด็ก ๆ จะมีการตอบรับที่ช้ากว่าเด็กทั่วไปเท่านั้น นอกจากนี้ อาจมีการทำกิจกรรมตัวต่อตัวกับเด็กเสริมนอกเหนือจากการทำกิจกรรมกลุ่มด้วยเป็นกรณี ๆ ไป สิ่งพิเศษของดนตรีก็

คือ การที่มันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายนอก แต่สามารถเชื่อมโยงได้ถึงข้างในของแต่ละคนได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมากต่อโลกของเด็กออทิสติก

ดนตรีจะต้องประกอบไปด้วย เครื่องดนตรี และจิตวิญญาณของผู้เล่นเสมอ ๆ ขอให้ทุกคนเชื่อมั่นในการใช้ดนตรี ไม่ว่าจะเป็นการอิมเพลง เคลื่อนไหว ขับร้อง เช่นเดียวกับกับการใช้ข่าวของต่าง ๆ

ถาม เวลาที่เหมาะสมกับการทำกิจกรรมกับเด็ก ๆ ควรใช้เวลาานเท่าไร

ตอบ ตั้งแต่ 45-90 นาที แต่ก็แล้ว แต่ ถ้ากิจกรรมนั้น ๆ น่าสนใจ เด็กก็ จะไม่เบื่อ โดยเราต้องรู้จักปรับอารมณ์ บรรยากาศของห้องเรียนให้น่าสนใจ และอาจทำให้ยาวถึง 90 นาทีได้ อยู่ที่ การเตรียมตัว ความสามารถในการ ยืดหยุ่น และความสามารถในการ ควบคุมบรรยากาศของห้องเรียน หรือ ปรับตัวก่อนที่เด็กจะเริ่มหมดความ สนใจ

ถาม หากไม่สามารถเล่นดนตรีให้เป็นเพลงได้ จะทำอย่างไร

ตอบ การเล่นดนตรีที่ สเตฟานทำเป็นตัวอย่าง ไม่มี ขึ้นไหนเป็นเพลงเลย สเตฟานไม่สามารถเล่นซ้ำได้ เพียง แต่เล่นให้ได้จังหวะไหลไป โดยบางครั้งอาจทำให้เข้ากับ จังหวะของเด็ก หากเด็กได้ร่วมเล่นด้วย การใช้ดนตรีในการทำกิจกรรมกับเด็กนั้น ก็ไม่จำเป็นต้องเล่นให้เป็นเพลงเลย ให้ใช้การคิดสด เพราะนี่ไม่ใช่การสอนให้เด็กเล่น ดนตรีเป็น เพลง แต่เป็นการบำบัด ด้วยดนตรี จึงไม่จำเป็นต้องเล่น ดนตรีเป็นเพลง แต่เราต้องเรียนรู้วิธีการใช้เครื่องดนตรีให้ เป็น

การค้นสด หรือคิดสดนั้น เป็นการสร้างเสียงให้เข้ากับ การเคลื่อนไหว ไหลไปตามธรรมชาติ และจะใช้เข้าถึงเด็ก ได้ดี ในประเทศไทยนั้น อาจจะเป็นปัญหาเล็กน้อย เพราะ หลังจากที่ทำการเล่นแบบคิดสดไปพักหนึ่งแล้ว เพลงจะฟัง ดูมีสำเนียงอีสาน ซึ่งเป็นเพราะลักษณะของดนตรีอีสานนั้น มีอยู่ในสายเลือดของเรามาก เราจะต้องพยายามหลุดออก จากจังหวะแบบนี้และเล่นแบบอิสระให้ได้

จริงๆ เราทุกคนมีดนตรีในตนเองอยู่แล้ว อย่างดนตรี ที่คุณสเตฟานเล่นออกมาในเวลานั้น ๆ เกิดจากอารมณ์ ตอนนั้น ๆ เพลงเหล่านั้นไม่ใช่เพลงอีสาน หรือเยอรมัน หรือของชาติใดชาติหนึ่ง แต่เขาปรับเพลงให้เป็นบรรยากาศ ที่เหมาะสม

Rumi's poem

Don't go back to sleep.
The breeze at dawn has secrets to tell you.
Don't go back to sleep.

You must ask for what you really want.
Don't go back to sleep.

People are going back and forth across the doorsill
where the two worlds touch.

The door is round and open.
Don't go back to sleep.

สายลมแห่งรุ่งอรุณ มีความลับจะกล่าวกับเธอ
อย่ากลับไปสู่นิทรา

ขอในสิ่งที่เธอมีความปรารถนา
อย่ากลับไปสู่นิทรา

สองโลกมีคนผ่านไปมา

ผ่านโค้งประตูที่มีคนรอรับเธอ
อย่ากลับไปสู่นิทรา

ความหมายที่พิเศษ จากเด็กที่มีความต้องการพิเศษ บนแนวทางมนุษยปรัชญา

ดร. ญาณ คริสโตเฟอร์ เกอชเชล

“ กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ในป่าใหญ่แห่งหนึ่ง มีชายตัดฟืนยากจนคนหนึ่งอาศัยกับครอบครัว ทุก ๆ เช้า เขาจะตื่นขึ้นมาลึบขวานเล่มเก่า ๆ ของเขา และเดินออกจากบ้านไปตัดฟืนด้วยความหวัง แต่ด้วยขวานเหล็กเล่มเก่าของเขาทำให้เขาต้องทำงานหนักมากขึ้น ๆ แต่ก็ได้ฟืนกลับมาแค่เพียงน้อยนิด ต่างจากเพื่อนบ้านของเขาที่มีขวานเหล็กใหม่เอี่ยม คมกริบ ทำให้เขาได้ฟืนกลับมาเป็นจำนวนมาก ชายตัดฟืนก็ไม่เคยย่อท้อ ยังคงตั้งหน้าตั้งตาทำงานหนักตั้งแต่เช้าจรดเย็นเป็นอย่างนี้ทุกวัน

อยู่มาวันหนึ่ง ชายตัดฟืนได้เข้าไปตัดฟืนเหมือนเช่นทุกวัน แต่วันนี้เขาเลือกที่จะตัดต้นไม้ใหญ่ริมแม่น้ำ ด้วยขวานเหล็กเก่า ๆ ของเขาไม่สามารถตัดไม้ใหญ่เนื้อแข็งได้ ขวานเหล็กจึงกระเด็นหลุดมือของเขา ตกลงไปในแม่น้ำที่ลึก และเชี่ยวกราก จนไม่สามารถลงไปงมหาขวานได้ แต่เขาก็พยายามหากิ่งไม้เพื่อควานหาขวานเหล็กของเขาขึ้นมา ถึงกระนั้นก็ไม่เจอขวานเหล็กของเขา

ชายตัดฟืนผู้นั้นไม่สามารถกลับบ้านโดยไร้ขวานคู่กาย เขาจึงเริ่มอธิษฐานกับต้นไม้ใหญ่ ทันใดนั้น เทพารักษ์ได้ปรากฏกายออกมา ชายตัดฟืนจึงเล่าเรื่องราวทั้งหมดให้เทพารักษ์ฟัง และขอร้องให้ท่านช่วยหาขวานของเขา เทพารักษ์จึงเริ่มโบกมือ และมีขวานทอง ทอแสงอร่ามอันอบอุ่นปรากฏขึ้น ชายตัดฟืนมองขวานทองอย่างชื่นชม แต่กลับกล่าวกับเทพารักษ์ไปว่า ขวานของเขา นั้นเป็นเพียงขวานเหล็กเก่า ๆ หาใช้ขวานทองเล่มนี้ไม่

เทพารักษ์จึงโบกมืออีกครั้ง และในคราวนี้ได้ปรากฏขวานเงิน เงางามราวกระจกขึ้น แต่ชายตัดฟืนก็ยังคงยืนยันตามความจริงดั้งเดิม จนในที่สุดเทพารักษ์ได้เสกขวานเหล็กเก่า ๆ ของเขาออกมา ชายตัดฟืนปิติดีใจ รีบกล่าวกับเทพารักษ์ว่า ขวานเหล็กเล่มนี้แหละ คือ ขวานคู่ใจของเขา

เทพารักษ์เห็นถึงความซื่อสัตย์ต่อขวานเหล็กของชายตัดฟืน จึงได้มอบขวานทอง และขวานเงินให้แก่เขา ชายตัดฟืนกลับมาบ้านพร้อมขวานทั้งสองเล่มด้วยความปิติ แม้เขาจะไม่เอ่ยถึงเรื่องนี้แก่ใคร แต่พวกชาวบ้านก็รับรู้ถึงสิ่งพิเศษที่เกิดขึ้นกับชายตัดฟืน จนเพื่อนบ้านของเขามาถามด้วยความสงสัย ชายตัดฟืนจึงเล่าเรื่องราวทั้งหมด และให้เพื่อนบ้านดูขวานทอง และขวานเงิน

เพื่อนบ้านนี้ก็อยากได้ขวานทอง และขวานเงินอย่างชายตัดฟืนบ้าง จึงเข้าไปในป่า ที่ต้นไม้ริมแม่น้ำตามที่ชายตัดฟืนเล่า และโยนขวานเหล็กใหม่เอี่ยมของเขา ลงไปในแม่น้ำ โดย

หวังว่าจะเกิดเหตุการณ์เช่นเดียวกับชายตัดฟัน แต่เมื่อเทพารักษ์ปรากฏกายขึ้น พร้อมชวนทอง และเอ่ยถามเขาว่า ชวนทองเล่มนี้ใช่ชวานของเจ้าหรือไม่ เพื่อนบ้านตอบโดยทันทีว่าใช่ เทพารักษ์จึงได้กล่าวกับเขาว่า ชวนทองเล่มนี้หาใช่ชวานของเจ้าไม่ เจ้าเองนั่นแหละที่ยืนชวานดี ๆ ที่ยังใช้การได้ดีอยู่ของเจ้าลงน้ำไป แล้วเทพารักษ์ก็หายตัวไป ทิ้งให้เพื่อนบ้านกลับบ้านไปมือเปล่า โดยสูญเสียชวานดี ๆ ที่เขาใช้ทำงานไป ”

นิทานเรื่องนี้แฝงสาระด้วยภูมิปัญญา ที่ซ่อนความหมายไว้หลายชั้น ขึ้นอยู่กับการตีความของแต่ละคน ผ่านการเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับแต่ละสถานการณ์ที่เกิดขึ้น อาจจะทำให้เราได้พบมุมมองใหม่ที่เคยละเลยไปได้ หากเราจะเชื่อมโยงนิทานชายตัดฟันนี้กับความเข้าใจในเด็กที่มีความต้องการพิเศษแล้ว เราอาจได้สาระที่แฝงอยู่ในนิทานดังที่ได้ลองแยกแยะไว้

ชวานเหล็ก

แท้จริงแล้ว เป็นชวานเล่มที่ใช้งานได้ดีที่สุด หากเรานึกถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เราทำงานด้วยว่า อะไรคือชวานเหล็กของเขา อะไรคือความสามารถ หรือศักยภาพในการทำงานต่าง ๆ อะไรที่เป็นอุปสรรค ความยากลำบาก เราทุกคนล้วนมีชวานเหล็กในตัว ซึ่งมีคุณภาพแตกต่างกันไปในแต่ละคน นั่นก็คือความสามารถทางกายภาพ การเคลื่อนไหว ภาษาและสติปัญญา

เด็กที่มีความต้องการพิเศษอาจถูกเปรียบได้กับชวานเหล็กเก่า ๆ ของชายตัดฟัน ที่ต้องหมั่นลับคมอยู่ทุกวัน ใช้งานอย่างทะนุถนอม และเข้าใจ แต่ผลงานที่ได้นั้น อาจมีเพียงน้อยนิด และไม่สวยสมบูรณ์แบบ เมื่อเทียบกับฟันที่ได้จากชวานใหม่ ๆ ของเพื่อนบ้าน

แต่เราลองมองจากสายตาของเทพารักษ์ดูว่า ชวานทองที่ซ่อนอยู่ในตัวเด็กที่มีความต้องการพิเศษซึ่งเราดูแลหรือทำงานด้วยนั้นเป็นอย่างไร?

ขวานทอง

คุณสมบัติของทองนั้น มีความบริสุทธิ์ ไม่มัวหมอง เปล่งแสงสว่างอันอบอุ่นตั้งพระอาทิตย์ เปรียบได้กับคุณธรรม ความมั่งคั่งในจิตใจที่ซ่อนอยู่ในตัวเด็ก ๆ ที่เราดูแล และทำงานอยู่ เมื่อเราค้นหาขวานทองในตัวของเขาได้แล้ว เราจะหาทางพัฒนาสิ่งเหล่านั้นได้อย่างไร

ไม่เพียงแต่เราที่จะพัฒนาการเรียนรู้และศักยภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่เขาได้ช่วยให้เราได้พัฒนาคุณธรรมในตัวของเขาเองอีกทางหนึ่งด้วย นั่นก็คือ ขวานเงินที่เด็ก ๆ ที่มีความต้องการพิเศษ สะท้อนให้เราได้เห็นตัวตนของเขา

ขวานเงิน

เงินมีคุณลักษณะเงาวาว สามารถสะท้อนสิ่งต่าง ๆ ได้ดี ไม่ต่างอะไรกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเหล่านี้ที่สะท้อนให้เราเห็นตัวตนของเขา เมื่อเราได้สัมผัส หรือใกล้ชิดกับเด็ก ๆ เราต้องใช้ความพยายาม ความอดทน ในการทำความเข้าใจ และเรียนรู้พวกเขา ซึ่งทำให้เราได้พัฒนาศักยภาพในตัวของเขาเองไปด้วย

เหมือนอย่างชายตัดฟันที่เพียรพยายามตัดฟันจากขวานเหล็กเก่า ๆ ได้ฟันเพียงน้อยนิด ผิดกับเพื่อนบ้านของเขาที่ใช้ขวานด้ามใหม่ตัดฟัน ได้จำนวนมาก ได้ฟันที่มีรอยตัดคมสวยงาม ใคร ๆ ต่างมองว่า เพื่อนบ้านของเขาเป็นคนตัดฟันที่เก่ง แต่หากพิจารณาลึกลงไป เราจะเห็นว่า แท้จริงแล้วชายตัดฟันต่างหากเล่า ที่ทำงานมากกว่า หนักกว่า ถึงแม้ความสำเร็จที่ปรากฏขึ้นจากภายนอกจะดูน้อยนิด แต่สิ่งที่เกิดขึ้นภายในตัวของเขาได้ถูกพัฒนาขึ้นทีละเล็กทีละน้อยจากการทำงาน ไม่ว่าจะด้วยความซื่อสัตย์ ขยัน มุ่งมั่น ตั้งใจ อดทน ซึ่งคุณธรรมในตัวเขาไม่ใช่สิ่งที่สร้างได้ภายในระยะเวลาอันสั้น หากแต่ต้องผ่านความยากลำบาก และล้มสลับประสบการณ์มาเป็นเวลายาวนาน

อะไรคือขวานเหล็ก ขวานทอง ขวานเงิน ในตัวเด็กที่มีความต้องการพิเศษของคุณ?

หากเราจะมองเด็กที่มีความต้องการพิเศษสักหนึ่งคน อย่าเพียงแค่มองว่า เด็กคนนี้จะทำอะไรได้หรือไม่ได้บ้าง หรืออะไรที่เป็นอุปสรรคของเขาเท่านั้น แต่ควรมองลึกลงไปว่า อะไรคือสิ่งที่เด็กคนนี้ต้องการจะสอนเรา เขาทำให้เราเห็นว่า ตัวตนของเราเป็นอย่างไร

เด็กทุกคนที่เราทำงานอยู่ด้วย จะสอนให้เรารู้จักตัวตนของเราเองมากขึ้น และมักเป็นเรื่องที่เราเลี้ยงที่จะรู้เกี่ยวกับตัวเองด้วยซ้ำ ตัวเราอาจจะคิดว่า เป็นคนที่อดทนมากแล้ว จนกระทั่งเราได้มาพบกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทำให้เรารู้ว่า ต้องพยายามมากขึ้น ต้องปรับตัวอย่างไร ดังนั้นให้ถามตัวเองเสมอว่า เด็กแต่ละคนในชั้นเรียนแสดงให้เราเห็นตัวตนของเราในด้านไหน

หากเราอยากพัฒนาตัวตนภายในของเรา เราอาจจะไปวัด หรือไปปฏิบัติธรรม หรืออีกอย่างหนึ่งคือ การที่เราได้ทำงานกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ก็สามารถช่วยพัฒนาตัวตนภายในของเราได้เช่นกัน เด็กเหล่านี้จะให้แบบฝึกหัดทางจิตใจแก่เราด้วยวิธีที่แตกต่างกัน แต่ผลที่ได้จะคล้ายกัน

อีกทั้งเราควรจะมองหาคุณสมบัติทางคุณธรรมในเด็กแต่ละคนในชั้นเรียนที่เขาจะสามารถพัฒนาขึ้นได้ อาทิเช่น ความสามารถในการยอมรับผู้อื่น ความไว้วางใจ การกระทำโดยไม่หวังผลตอบแทน การมีสติ บางครั้งสิ่งเหล่านี้อาจซ่อนอยู่ในพฤติกรรมต่าง ๆ ของพวกเขา ทำให้เราเห็นได้ไม่ชัดเจนนัก เหมือนไข่มุกที่ซ่อนตัวอยู่ในเปลือกหอย เมื่อเราได้ค้นพบคุณสมบัติทางคุณธรรมเหล่านี้แล้ว ความสัมพันธ์ของเรากับเด็ก ๆ ที่มีความต้องการพิเศษ ก็จะเปลี่ยนไป

เมื่อเข้าใจสิ่งนี้แล้ว ก็จะเข้าใจหน้าที่ครูการศึกษาบำบัด ที่ดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ต่างออกไป

นับกลับดอกไม้

ให้ความงามที่กลับจากธรรมชาติ สู่โลกด้านใน

ดอกไม้เบ่งบานขึ้นอย่างเงิบงัน
และจะหลุดร่วงไปโดยไร้สำเนียง
มาบัดนี้ ณ กาลนี้และ ณ สถานที่นี้
ดอกไม้ทั้งหมดโลกทั้งหมดล้วนเบิกบานขึ้น
นี่คือจันทรจางแห่งดอกไม้
คือสัจจะแห่งการเบ่งบาน
แสงอันเรืองรองชั่วนิรันดร์
ได้ฉายฉานลง ณ ที่นี้แล้ว

เชนโค ชิบายามะ

พจนา จันทรสันติ ถ่ายทอดเป็นภาษาไทย

ศิลปะในแง่มุมจิตวิญญาณที่มีความโดดเด่นอีกอย่าง
คือการจัดดอกไม้โคริงกะ ซึ่งโมกิจิ โอกาดะ (ค.ศ.1882-
1955) เป็นผู้นำเสนอความเข้าใจตามแบบฉบับนี้ “ไม่ยึดติด
แบบฉบับให้จัดโดยคิดว่าเหมือนกำลังวาดภาพอยู่” นี่เป็น
หัวใจที่สำคัญของศิลปะจัดดอกไม้โดยเฉพาะถ้อยคำที่
ว่า”ให้จัดไปตามธรรมชาตินั้น” ในห้องเรียนธรรมดาฯ หรือ
ห้องทำงานถ้ามีดอกไม้สักดอกกับแจกันที่มีความงาม ผู้คน
ทั้งหมดที่เข้ามาในบริเวณนั้นย่อมได้รับพลังจากดอกไม้เป็น
อย่างแน่แท้

“ดอกไม้จัดใจครู”

การจัดดอกไม้ที่คุณค่าเกิดจากขั้นตอน

1 ยืนในสถานที่ที่จะจัด

• **จุดประสงค์** เริ่มต้นด้วยจิตใจอันสงบ “จากนี้ไป จะจัดดอกไม้” เพราะเวลาที่ผ่านมามีจิตใจอาจมีความคิดในสิ่งต่าง ๆ

2 เพียงแค่ดูพืช(ดอกไม้)ก็หมดตามสภาพ

• **จริง**
จุดประสงค์ เพื่อติดต่อสื่อสารกับดอกไม้

3. เลือกดอกไม้ที่รู้สึกว่าเป็น "ที่ดีที่สุด" 1 ดอก

จุดประสงค์ เลือกดอกไม้ที่รู้สึกว่าเป็นที่ดีที่สุดจากดอกไม้ที่มีอยู่ในจำนวนดอกไม้เหล่านั้นคงต้องมีสักดอกที่ "ใช่แล้ว" ซึ่งกำลังดูเหมือนกำลังพูดคุยหรือเรียกเราอยู่ให้ตัดสินใจเลือกขณะนั้นเลยทันที

5. ดูแจกันที่หีบดอย่างละเอียดและเลือก

จุดประสงค์ เหมือนการเลือกพืชที่รู้สึกว่าเป็นดีแต่ให้ความสำคัญกับการสื่อสารกับแจกัน

4. นำพืชที่เลือกมาดูอย่างละเอียด

จุดประสงค์ ให้สังเกตว่าพืชมีรูปร่าง สี ความยาว ความสมดุล การสัมผัส กลิ่นเป็นอย่างไร

6. พิจารณาดูแจกันและกำหนดตำแหน่งที่

จุดประสงค์ เป็นการกำหนดว่าด้านหน้าแจกันคือตรงนี้ ต่อไปจึงใส่น้ำในแจกัน

7 กำหนดจุดหมายไว้

• **จุดประสงค์** สังเกตพืช(ดอกไม้) 1 ดอกอีกครั้ง
ในระหว่างที่สังเกตให้กำหนดตำแหน่งที่เราคิดว่ารู้สึกสวย
ที่สุด

9 รับปัก

• **จุดประสงค์** ถ้าตัดพืช (ดอกไม้) แล้ว ให้เล็งไป
ยังตำแหน่งที่ได้กำหนดไว้ แล้วรับปักลงในแจกัน

8 รับตัด

• **จุดประสงค์** ถ้ากำหนดจุดหมายได้แน่ชัดแล้ว
ก็สามารถที่จะตัดได้ทันที

10 ทอยหลิวออกมาแล้วดูภาพรวม เสร็จสิ้นการจัด

11 เก็บอุปกรณ์

• จุดประสงค์ ตรวจสอบปริมาณน้ำและทำความสะอาดรอบบริเวณที่ผลงานวางอยู่

12 ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว

• จุดประสงค์ การปฏิบัติให้จบรอบของขั้นตอนการจัดพืช (ดอกไม้) ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์จะเป็นภาพที่ติดตรงอยู่ในใจของผู้จัด

หลักสูตรการจัดดอกไม้โครีงกะ MOA
โรงเรียนวิทยาศาสตร์ชีวิตและศิลปะ
โทรศัพท์ : 02-975-9982

Lazure เมือผนัง เสมือนมีลมหายใจ

‘Lazure’ เป็นคำในภาษาเยอรมัน มาจากคำว่า “lasur” ที่ ดร. รูดอล์ฟ สไตเนอร์ ได้ใช้เรียกศิลปะการระบายสีแบบโปร่งแสงบนพื้นผิวผนัง ที่เขาได้ริเริ่มขึ้นมาในช่วงปี 1907 -1908 โดยมีอาคารต้นแบบของการใช้เทคนิค ลาสัวร์ (Lazure) ระบายอยู่ที่อาคารรูปทรงโดมเกอเธอานัมใน สวิตเซอร์แลนด์

หัวใจสำคัญประการหนึ่งของเทคนิคการระบายสีแบบ ลาสัวร์ คือ การสร้างความรู้สึก “Breathing colour” หรือให้สีเสมือนเคลื่อนไหว เจกเช่นผนังนั้นสามารถหายใจได้ เมื่อเรามองเห็นสีที่มีคุณสมบัติโปร่งแสง (transparent) เหล่านั้นแต่จ้ามบนผนัง รวากับว่า ผนังต้องมีลมหายใจ เคลื่อนไหวเปลี่ยนผ่าน โดยมีองค์ประกอบที่จะสร้างลมหายใจให้กับผนังห้อง

ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทิศทางของแสง แหล่งกำเนิดแสง

ลักษณะการเคลื่อนที่หรือการหายใจของแสงสี

บรรยากาศ ความรู้สึกที่เอื้อประโยชน์ใช้สอยของสถานที่นั้น

วัสดุ อุปกรณ์สำหรับการพันท์ เนื้อสี กาว พื้นผิววัสดุ โครงสร้างสถาปัตยกรรม

นอกจากนี้ในการเลือกใช้สีที่สร้างลมหายใจให้ผนังห้องต่างๆ อย่างห้องของเด็กเล็ก เราควรเลือกใช้สีอ่อนเบา นุ่มนวล อย่างสีชมพู หรือเลือกตามใจเด็ก อาจจะ เป็นสีรุ้ง แม้กระทั่งการระบายเป็นภาพ เรื่องราวก็สามารถทำได้ แต่ถ้าเป็นโรงเรียนอนุบาลควรเลือกสีชมพูอ่อน ในโรงเรียนประถมควรเป็นสีแดงอมส้ม ไปถึงสีส้ม หากเป็นห้องผู้สูงอายุเลือกสีสุภาพ เรียบๆ และถ้าเป็นองค์กรต่างๆ ก็ควรเป็นสีตรงข้ามกัน เช่น ส้มกับน้ำเงิน

การใช้แสงสีในเทคนิคนี้ส่งผลกับอารมณ์ ความรู้สึก ในเชิงผ่อนคลายให้แก่ผู้คน เริ่มจากการเคลื่อนไหวที่แปร่งที่สัมพันธ์กับจังหวะหัวใจและลมหายใจอันสม่ำเสมอ ไปสู่การพัฒนาการเคลื่อนไหวของรอยฝีแปร่งนั้นที่สัมพันธ์กับความรู้สึกอันเกิดจากสีต่างๆ ทั้งสีโทน ร้อน อุ่น และเย็น สู่การมองสีในธรรมชาติรอบตัวเรา จนถึงดาวเคราะห์ต่างๆ ในระบบสุริยจักรวาลจักรราศี ทั้งหมดทั้งมวลล้วนแต่สามารถสะท้อนพลังออกมาได้ด้วยสีและท่วงท่าที่แตกต่างกัน

โดยพื้นฐานธรรมชาติของมนุษย์ตามแนวมนุษยปรัชญาที่กล่าวว่า มนุษย์ต่างมีพัฒนาการ และล้วนต้องการความสมดุลในชีวิตอยู่ทุกเมื่อเชิ้อวัน อวัยวะภายในของมนุษย์ก็เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นซีโครง ปอด หัวใจต่างทำงานอย่างเป็นจังหวะและมีโครงสร้างที่สะท้อนถึงความมีจังหวะนั้นสอดคล้องกันกับหลักปรัชญาเต๋า ที่ใช้วงกลมหยินหยางเป็นสัญลักษณ์แห่งความสมดุลอันสะท้อนความจริงในธรรมชาติสองชั่วชาย-หญิง มีด-สว่าน กาย-ใจ นอกเหนือจากนี้ธรรมชาติ ฤดูกาลต่างๆ ล้วนมีสีที่สัญลักษณ์ที่แตกต่างกันและผันเปลี่ยนดังวงจรสี

สีแต่ละสีมีการเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงได้ เป็นพลวัต (Dynamic) เช่นเดียวกับชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงไม่คงที่ เพื่อปรับเข้าหาสมดุลให้ตัวเอง เรามีชีวิตที่ต้องการความมีระเบียบแบบแผน ใช้เหตุใช้ผล และในเวลาเดียวกันเราก็มีชีวิตที่ต้องการอิสระ ไร้รูปแบบ ผันแปรตามอารมณ์ความรู้สึก แต่ชีวิตที่เป็นกลางระหว่างสุดขั้วทั้งสองฝ่ายนั้นต่างหากที่ทำให้เรารู้สึกอิสระ หลุดพ้นอย่างแท้จริง นั่นคือการดำรงอยู่อย่างเป็นอิสระ ณ ช่วงขณะหนึ่งด้วยความรู้สึกอันมีชีวิตชีวา (Urge to play)

และเพื่อให้ชีวิตสามารถพัฒนาไปสู่ระดับดังกล่าวได้ เราจึงควรฝึกฝนแบบฝึกหัดทั้ง 6 ของสไตเนอร์ ได้แก่

- การคิดชัดเจน
- การลงมือทำอย่างชัดเจน
- การฝึกรับรู้ความรู้สึก
- การมองในเชิงบวก
- การเปิดกว้าง ยืดหยุ่น
- การสร้างสมดุลระหว่างทั้งห้าข้อ

ศิลปะระบายสีแบบลาซัวร์นี้ ทำให้ผู้ปฏิบัติทั้งหลายได้มองเห็นความคิดที่ชัดเจน การลงมือทำที่ชัดเจน จับใจ อารมณ์สีกับอารมณ์ตัวเอง ตลอดจนการได้ปฏิสัมพันธ์กับผู้คนใหม่ๆ อย่างเปิดกว้างและร่วมมือกันอย่างแท้จริง ในการสร้างสรรค์แต่ละครั้งมิได้เกิดขึ้นเฉพาะจากมือของคนเดียวแต่เพียงผู้เดียว หากแต่มาจากหลายๆ มือที่ร่วมแรงกัน ทั้งช่วยส่งแรงที่ชุ่มพอดีไม่แห้งเกิน ไม่เปียกเกิน ช่วยจับบันได ช่วยเช็ดพื้น แม้กระทั่งช่วยมองดูและชี้แนะให้เติมเต็มในส่วนต่างๆ นอกจากความงามที่กลมกลืนอย่างพอดี ยังเป็นงานที่สร้างการกลมรวมของผู้คนได้เป็นอย่างดีด้วยและยังช่วยปรับอารมณ์จิตใจของผู้ที่ได้สัมผัสให้มีความผ่อนคลาย นุ่มนวลไม่ต่างกับการเพาะปลูกดอกไม้เลยทีเดียว

ให้สีน้ำระบายสีที่หัวใจของเด็ก
โดย อนุพันธ์ุ พฤษภพัันธ์ขจี

ระบายนฤททกาลผ่านสีสัน

เมื่อเราตั้งคำถามว่าเด็ก ๆ พิเศษควรจะวาดรูปอะไร คำตอบในศิลปะสร้างสรรค์จึงอยากให้ข้อคิดง่าย ๆ ถึงพลังของศิลปะที่จะส่งผลถึงโลกด้านในของพวกเขา เด็ก ๆ สามารถสร้างสรรค์อารมณ์สีที่หลากหลายได้ด้วยการเลือกสีสันที่แตกต่าง เพราะเหตุนี้ด้วยการระบายสี เราจึงสามารถนำพาเด็ก ๆ ทั้งเด็กทั่วไปหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สู่วรรณกรรมแห่งฤดูกาลและเทศกาลต่าง ๆ ได้ตลอดทั้งปี ข้อเสนอแนะจากความรู้นี้อาจนำไปประยุกต์ใช้ได้กับภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก ขึ้นอยู่กับภูมิอากาศ และเทศกาลในแต่ละท้องถิ่นผมขอหยิบยกความรู้ของ Brunhild Müller จากหนังสือ *Painting with Children* บรมครูในการวาดภาพกับเด็กมาเป็นแนวทางให้ผู้สนใจการระบายสีกับเด็กในศิลปะสร้างสรรค์

“โทนสีหลากหลายระดับจากอ่อนสู่เข้มสามารถสร้างสรรค์รูปทรงได้อย่างหลากหลายมากมาย

เด็ก ๆ จะรู้สึกอัศจรรย์ใจอย่างยิ่งเมื่อได้เห็นภาพฤดูหนาวจริง ๆ สร้างสรรค์ลงบนกระดาษสีขาว

หรือปลายฤดูหนาวเด็ก ๆ จะสนุกสนานกับการระบายสีอ่อน ๆ อย่างสีเหลือง lemon ไปจนถึงสีเข้มอย่างสีน้ำเงิน ultramarine ณ จุดที่สีน้ำเงินและสีเหลืองมาผสมกัน สีเขียวอันสดใสจะปรากฏขึ้นพร้อมกับนำความเบิกบานมาสู่เด็ก ๆ แล้วเด็ก ๆ (รวมทั้งตัวเราด้วย) จะได้สัมผัสกับประสบการณ์

อันเร้นลับของสีเขียว สีอ่อนและสีเข้มก่อกำเนิดสีใหม่ขึ้นมา และในการพบกันของสีเหลืองและสีน้ำเงิน สีทั้งสองก็ได้ละทิ้งตัวตนดั้งเดิมไปสิ้น

เมื่อได้เห็นสีสันแพรวพราวของดอกอย่างราชพฤกษ์ และดอกขงโคที่ปลูกอยู่ในสวน เด็กก็จะอยากระบายสีที่ร้อนแรงมากขึ้น เช่น สีเหลืองทอง และสีแดง vermillion เมื่อใดที่เด็ก ๆ แต้มสีแดง เหลือง และฟ้า ลงบนพื้นสีเขียว เมื่อนั้นเองเด็ก ๆ ก็ได้สร้างสรรค์อารมณ์สุขสันต์ตั้งเทศกาลสงกรานต์

เมื่อถึงฤดูร้อน เรารู้สึกเหมือนอยากวาดภาพด้วยสีแดง เหลือง และส้ม สีแดงเปรียบดั่งวีรบุรุษผู้กล้าในสนามรบ สีเหลืองเปรียบได้กับสหายผู้ส่องแสงให้โลกสว่างไสว

ธรรมชาติที่เปี่ยมด้วยความงามจะปรากฏให้เห็นด้วยสีสันที่หลากหลายอีกครั้งหนึ่ง แล้วอะไรเล่าจะดีไปกว่าการลอกเลียนธรรมชาติด้วยพู่กัน ? เด็ก ๆ ตั้งต้นทำงานด้วยความองอาจหาญกล้า ระบายทุกสีลงไปจนกว่าจะถอดแบบธรรมชาติหลากสีลงบนกระดาษได้สำเร็จ

ในเดือนสิงหาคมเราจะถูกห้อมล้อมด้วยสีเขียวขจีอย่างเต็มที่เขียวเข้ม มันจะเริ่มจุดประกายแสงภายในตัวเรา เด็ก ๆ จะสัมผัสเรื่องนี้ได้ และอย่างเจิบ ๆ และสุขุม เด็ก ๆ จะรู้สึกอยากวาดภาพอะไรบางอย่างที่น่ารักเป็นพิเศษเพื่อให้กับแม่ โดยเลือกใช้โทนสีเขียวอมแดง นั่นเป็นอารมณ์แห่งการกำเนิดของพระคริสต์ในเทศกาลคริสต์มาส

ภูมิหลังของเรื่องราวสี

เมื่อเราเริ่มต้นให้เด็ก ๆ วาดภาพ ในลักษณะที่ได้อธิบายมาในไม่ช้าเราก็จะกำหนดเรื่องราวและท่วงท่าของของเราเองได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ช่วยส่งเสริมการวาดภาพ และช่วยให้เด็กเข้าถึงความสัมพันธ์กับสีได้ดีขึ้นอย่างมาก เด็กจะเริ่มพูดคุยกับสีและเล่นกับสีเหมือนเล่นกับเพื่อน และในขณะระบายสีเด็กจะหลอมรวมเข้าเป็นหนึ่งเดียวกับสีทั้งหลายนั้น สำหรับเด็กแล้ว การได้ระบายสีสำคัญกว่ารูปภาพที่จะได้ รูปภาพนั้นเป็นเพียงผลที่จะต้องเกิดขึ้นตามมา -- บ่อยครั้งที่เด็กจะต้องการประหลาดใจ -- และด้วยความภาคภูมิใจในสิ่งที่เกิดขึ้น เด็กจะเที่ยวอวดผลงานกับทุก ๆ คน ท่วงท่าของและเรื่องราวจะถักทอรวมกันเป็นประสบการณ์สีและตราตรึงอยู่ในความทรงจำของเด็ก สิ่งนี้จะช่วยกระตุ้นการขับเคลื่อนทางความคิดอันจะนำไปสู่การพัฒนาของแนวคิดและความสำนึกรู้สึกให้กว้างไกลมากกว่า

เด็กคนไหนที่ต้องการทำงานลวก ๆ ให้เสร็จเร็ว ๆ อยู่เสมอ จะรู้สึกว่าการเข้าถึงประสบการณ์สีเป็นเรื่องยาก แต่เราช่วยเด็กให้วาดภาพต่อไปได้โดยให้เด็กวาดภาพซ้ำในท่วงท่าของเดิมหรือพูดสั้น ๆ น้อย ๆ อย่างเช่น “สีเหลืองของเธอมันอยาก จะไหลเรื่อยต่อไปอีกหน่อยนะ” หรือ “สีเหลืองมีอะไรจะให้สีน้ำเงินละลาย อยากรู้เหมือนกันนะว่าอะไร” หรือ “สีแดงยังไม่ได้ทักทายกับสีเหลืองเลย”

เด็กแต่ละคนต้องการเวลาเฉพาะตนในการเข้าถึงกิจกรรมวาดภาพ บางคนอาจเข้าถึงเต็มที่ตั้งแต่เริ่ม บางคนต้องรอจนกว่าจะได้แต้มสีลงบนกระดาษและสีเริ่มพูดคุยกับเขา เรื่องนี้ต้องจำไว้ให้แม่นโดยเฉพาะตอนที่เด็ก ๆ รวมกลุ่มกันวาดภาพ และเราจะต้องไม่ยุติการวาดปุบปับเกินไป

รูทอล์ฟ สไตเนอร์ ได้ให้ ตัวอย่างวิธีการนำประสบการณ์ สีมาสู่เด็กนักเรียนทุกๆ ไป ดังนี้

แต่ขอให้เราปลูกภายในเด็กให้รู้ถึง
ความหมายเมื่อมองดูสีดำ แดง เขียว
เหลือง ขาว ขอให้เราเรียกหาภายใน
เด็กถึงความหมายเมื่อเราล้อมรอบจุด ๆ
หนึ่งด้วยวงกลม ขอให้เราเรียกหา
ประสบการณ์อันยิ่งใหญ่ที่มีอยู่ใน
ความแตกต่างเมื่อเราวาดวงกลมสี
เขียวสองวง แต่ละวงมีวงกลมสีแดง
สามวงอยู่ภายใน แล้ววาดวงกลมสีแดง
สองวง แต่ละวงมีวงกลมสีเขียว
สามวงอยู่ภายใน วงกลมสีเหลืองสอง
วงโดยมีวงกลมสีน้ำเงินสามวงอยู่
ภายใน แล้ววงกลมสีน้ำเงินอีกสองวง
ที่บรรจุวงกลมสีเหลืองสามวงไว้
ภายใน ปล่อยให้เด็กได้มีประสบการณ์
กับสีว่าสีพวกนี้จะพุดคุยอะไรกับ
สัญชาติญาณของเขา เพราะในโลก
ของสีก็มีโลกอยู่ทั่วโลก แต่เราก็ต้องให้
เด็กได้มีประสบการณ์ว่าพวกสีพุดคุย
อะไรกันเองด้วย สีเขียวพุดอะไรกับสี
แดง สีน้ำเงินพุดอะไรกับสีเหลือง
สีน้ำเงินกับสีเขียว และสีแดงกับ
สีน้ำเงิน -- ตอนนี้อะไรก็ได้รู้ถึงความ
สัมพันธ์อันวิเศษสุดระหว่างบรรดาสี
ต่าง ๆ

แต่กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
เองพวกเขามีความยากลำบากในการ
ประสานโลกภายในและโลกภายนอก
นี่จึงมีความจำเป็นที่ต้องสร้างลำดับ
ขั้นตอนให้ชัดเจนประกอบด้วย เรื่อง
ราวการระบายที่เหมาะสมแต่ละ
บุคคล, ขั้นตอน, ความชัดเจนของสิ่ง
ที่จะทำ

ในโรงเรียนที่มีเด็กที่มีความ
ต้องการพิเศษ ผู้สอนสามารถช่วยวาด
ได้แต่ให้ค้ำยื่นว่าเธอได้เรียนรู้อะไร

อารมณ์จากธรรมชาติเป็นบท ฝึกหัดการระบายได้เหมาะสมกับ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

หลากหลายอารมณ์ในธรรมชาติที่
แสดงความเป็นรูปธรรมยกตัวอย่าง
เช่น การเติบโตของดอกไม้ ต้นไม้
ทิวทัศน์ในทุ่งหญ้า และความต่าง
ระหว่างเช้ากับเย็น พายุฝนฟ้าคะนอง
ลมพายุในท้องทะเล วันร้อน ๆ ในฤดู
ร้อน สร้างแรงจูงใจเด็กโต (อายุ 9 - 13
ปี) ให้อยากวาดภาพ แต่มันสำคัญว่า
แรงขับนั้นควรจะออกมาจากสี
สำหรับตอนเช้าเด็ก ๆ จะเลือกสีที่

สดใส แข็งแรงและกระฉับกระเฉง อย่างสีเหลืองทอง หรือ
สีแดงสด สำหรับตอนเย็นเป็นสีน้ำเงิน ultramarine สีน้ำเงิน
cobalt และสีแดง carmine สีส้มและสีม่วงจะถูกผลิตขึ้น
ขณะระบายสี

ให้วาดภาพที่เห็น

บ่อยครั้งขณะที่เด็กวาดภาพด้วยสีน้ำ เขาอยากจะวาด
ภาพสิ่งของที่เขพบเห็นอยู่รอบ ๆ ตัว ไม่ว่าจะเป็นต้นไม้
บ้านเรือน ถนนหนทาง รถยนต์ เครื่องบิน สัตว์ คน
พระอาทิตย์ พระจันทร์ และดวงดาว เด็กจะไม่รู้สึกลำบาก
ถ้าจะสรรสร้างสิ่งเหล่านี้ขึ้นมาอีกครั้งด้วยปลายพู่กัน ใน
ทางตรงกันข้าม ด้วยสีเหลือง ๆ ที่ปลายพู่กัน เด็กกลับ
สามารถปล่อยให้ภาพนั้น ๆ ปรากฏบนกระดาษได้สมดัง
จินตนาการ โดยไม่ได้รู้สึกติดกรอบจำกัดตัวเองไว้เพียงในรูป
ร่าง รูปทรง ที่ตายตัว หรือสี 'จริง' ของสิ่งทั้งหลายนั้น การ
วาดภาพแบบนี้เหมาะสำหรับเด็กที่ไม่ชอบวาดภาพด้วยสี
ดินสอ สีเมจิก หรือสีชอล์ก การวาดด้วยพู่กันและสีน้ำจะ
ช่วยให้เด็ก ๆ เหล่านี้ได้แสดงตัวตนของเขาออกมาในเชิง
ศิลปะ

ตัวสีเองเป็นตัวที่กระตุ้นให้เด็ก ๆ วาดภาพ ไม่นานนัก สีจะให้อารมณ์กับภาพ และจากอารมณ์นั้นเด็กก็จะค้นพบ แรงขับเคลื่อนสำหรับภาพของเขาด้วย

ระบายสีบนพื้นฐานการเล่น

หลายต่อหลายครั้งที่เด็กได้ทำงานศิลปะในแง่มุมต่าง ๆ การระบายสีอย่างมีชีวิตชีวา ในรูปแบบนี้ มี จุดมุ่งหมายให้ เด็กได้มีทิศทางการเล่นด้วย นอกจากความเป็นอิสรภาพ ในบริบทที่ศิลปะได้มอบคุณค่านี้อยู่เสมอแล้ว การที่พ่อแม่ และครูช่วยวางการทำงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน จะมีคุณ ประโยชน์กับเด็กเล็กเป็นอย่างมากทั้งด้านอารมณ์ความรู้สึก และพลังสร้างสรรค์ในตัวเขา

เตรียมอุปกรณ์

- สีน้ำ ผสมอยู่ในรูปการถูกทำลายจากน้ำ ไม่บีบ จากหลอดมาใช้ โดยตรงผสมอยู่ในขวดแก้วเล็ก 3 สี แบ่ง เป็นสีแดง (Crimson) สีน้ำเงิน (Ultramarine-Prussian Blue) และสีเหลือง (Lemon Yellow –Gold Yellow) ทั้ง 3 โทนนี้ เหมาะสมกับธรรมชาติภายในของเด็กเล็ก
- ฟองน้ำธรรมชาติ สำหรับซับกระดาษให้หมาด หรือ ใช้ผ้าสีขาวผืนเล็ก กลิ้งให้กระดาษหมาดได้
- พู่กันเบอร์ 18 เป็นพู่กันแบน
- กระดาษสีน้ำแคนสัน หรือเรนเนสซองค์ (กระดาษ 100 ปอนด์) ขนาดตัด ¼ ของแผ่นใหญ่
- กระดานอะครีลิครองวาดขนาดประมาณ 30x40 ซม. หาได้ตามร้านเครื่องเขียนทั่วไป
- แก้วน้ำใส เพื่อล้างพู่กันให้สะอาดทุกครั้งก่อนที่จะ ระบายครั้งต่อไป
- โต๊ะที่เด็กเล็กนั่งถนัด

เริ่มระบายสีน้ำกับเด็ก ๆ กันเถอะ

เมื่อกระดาษสีน้ำขนาดตัด 1/4 ถูกับน้ำสีประมาณ 4-5 นาที นำกระดาษเปียกวางบนแผ่นอะคริลิคบนโต๊ะแล้ว อุปกรณ์ที่กล่าวถึงทั้งหมดวางไว้ด้านหน้า หรือตำแหน่งที่เด็กถนัด (ซ้าย-ขวา) หลังจากนั้นแล้วชวนเด็ก ๆ เลือกสีที่เขาชอบจากสีทั้ง 3 โทน (อย่าลืมล้างพู่กันด้วย) ระบายไปยังอาณาบริเวณต่างๆ ของกระดาษ สีสีนต่างๆ จะเคลื่อนไหว ชิมซับเข้าหากัน บางครั้งซ้อนทับกันอย่างเป็นธรรมชาติ จนกระทั่งเด็ก ๆ รู้สึกพอใจ และสำเร็จกับจุดหมายการระบายครั้งนี้ ข้อควรระวังไม่ควรระบายจนกระดาษขาด หรือควบคุมการระบายสีที่มีจุดหมายเสมือนการเล่นนี้มากเกินไป ทำได้อย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้เด็ก ๆ มีการแสดงออกทางอารมณ์ และการรับรู้ของสีดีขึ้น

บทฝึกหัดการระบายสีน้ำที่ 1

“เฟลิดเฟลินกับรุ้งสี” Play with

Three Colours

โลกเรามีสีสีนหลากหลายจากสีทั้งสามนี้ มันสามารถเกิดเป็นรุ้งการเดินทางของการระบายนี้จึงเริ่มแรกจากตรงกลางที่เป็นสีเหลือง (Lemon Yellow) พยายามหาตรงกลางในกระดาษให้เจอเป็นตรงกลางที่ให้ความหมายเดียวกับ หัวใจ แล้วระบายอย่างบรรจงแผ่วเบาแต่ให้ทรงพลัง

สีต่อไปคือสีน้ำเงิน (Ultramarine) อยู่ด้านบนสุดประหนึ่งเป็นท้องฟ้า ทิศทางการระบายเริ่มจากด้านซ้ายค่อย ๆ ลากโดยพยายามไม่ยกมือไปทางขวา และพาด้านบนสู่ด้านล่าง จนเกือบแนบกับสีเหลือง

สีแดง (Crimson) จึงเป็นสีที่มีอยู่ด้าน
ล่างการระบายจะกลับกันคือพาด้าน
ล่างสู่ด้านบน จนเกือบแนบกับสีน้ำเงิน
ระหว่างรอยต่อของแต่ละสีให้สีน้ำเงิน
ได้เข้ามาสู่สีเหลือง และสีเหลืองได้ผสม
กับสีแดง จึงเกิดเป็นสีรุ้งจากสามสีแบบพื้น
ฐานได้

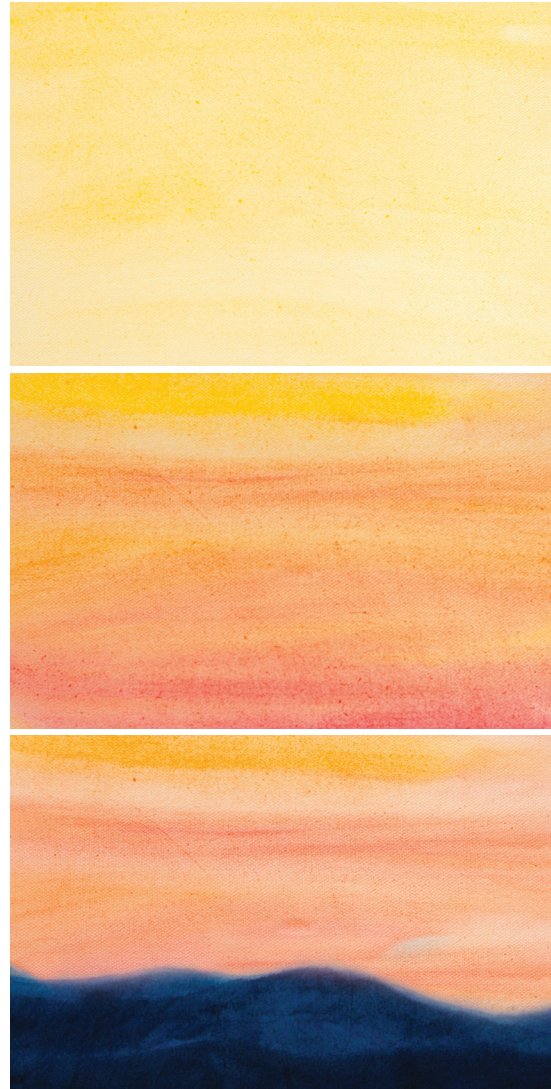
บทฝึกหัดการระบายสีน้ำที่ 2

“ดวงตะวันลับขอบฟ้า” The Setting Sun

ธรรมชาติของดวงอาทิตย์กำลังลับขอบฟ้า บรรยากาศในขณะนั้นโอบคลุมไปด้วยไอของแสงสีเหลือง(Gold Yellow) ดังนั้นพื้นกระดาษจึงถูกระบายจากซ้ายไปด้านขวา และเคลื่อนจากด้านบนสู่ด้านล่างอย่างช้า ๆ กับแสงสีนี้

เพิ่มแสงที่ร้อนมากยิ่งขึ้น (Vermillion Red) ด้านล่างสุดค่อย ๆ ไล่พู่กันขึ้นมา จนแสงสีแดงมลายหายไป ในบรรยากาศของด้านบน

พาทิวและเทือกเขาค่อย ๆ ไล่ขึ้นจากขอบฟ้าด้วยสีน้ำเงิน (Prussian Blue) โดยไม่ลากเป็นเส้นกรอบก่อนแล้วระบายข้างใน แต่ระบายให้เป็นธรรมชาติที่สุดเหมือนทิวเขาค่อย ๆ เกิดเป็นกองพื้นดินและเติบโต ยิ่ง ๆ ขึ้น

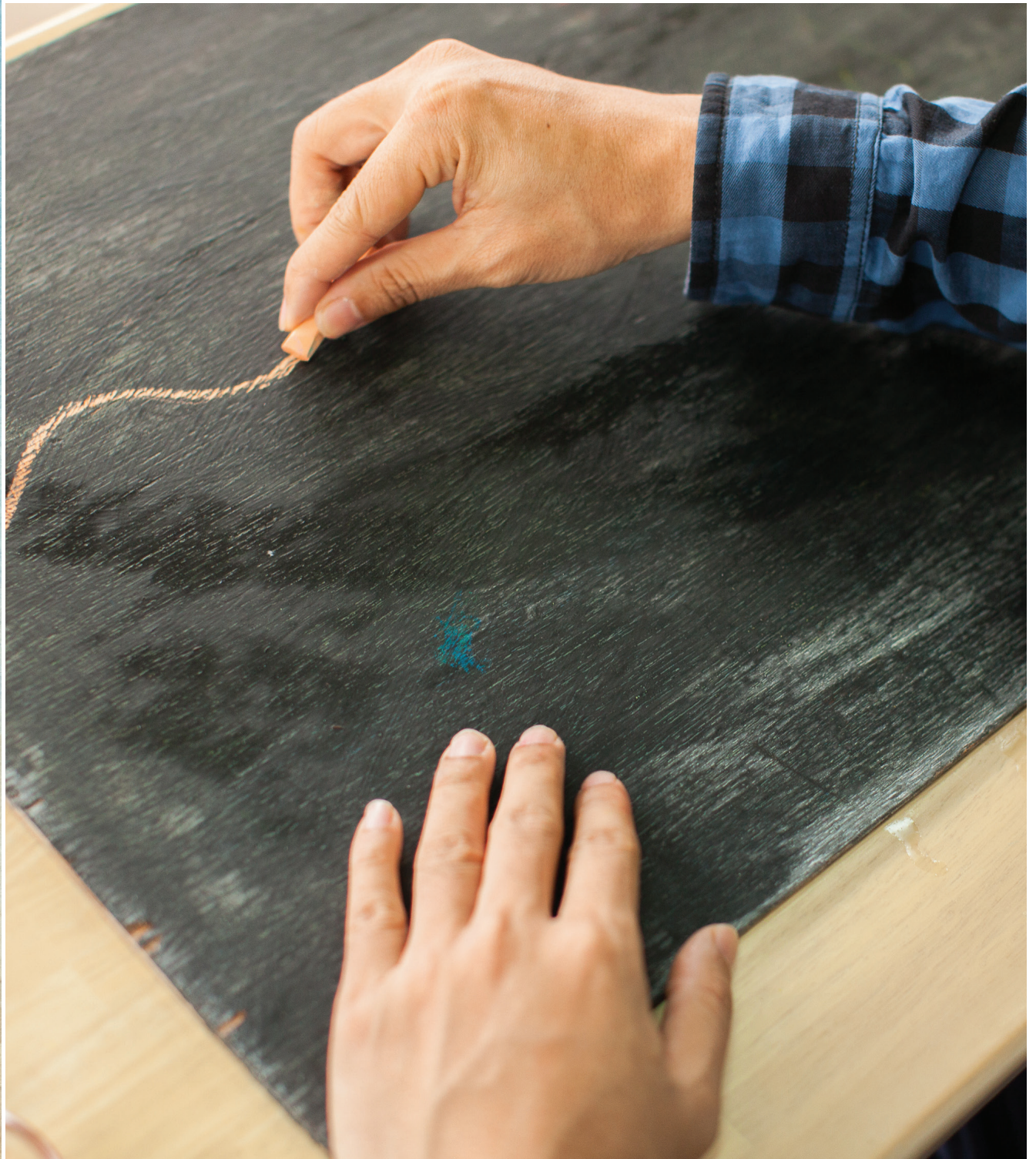
บทฝึกหัดการระบายสีน้ำที่ 3 “เพลิตเพลินกับวงจรสายรุ้ง”

เป็นการระบายโดยมีจุดหมายด้าน
ความสัมพันธ์และการนำพาด้านในออกสู่
ด้านนอกและโดยใช้สีเป็นตัวนำพา คราว
นี้ใช้สีทั้งสามสีแต่ขยายเป็นหกโทนสี
ไล่เฉียงเป็นวงกลมอยู่บริเวณกลาง
กระดาษคล้ายกับวงจรสายรุ้ง

แผ่สีออกอย่างช้า ๆ ด้วยการระบายที่
ใช้พู่กันพาด้านในออกไปด้านนอก
ตามพื้นที่กระดาษจนสีทั้งหกแนบติดกัน

ระบายขอบสีแต่ละสีให้ผสมซึ่งกันจน
กลมกลืน วงจรสายรุ้งก็จึงเกิดขึ้นอย่าง
สวยงาม

ลากเส้นรูปทรง (Form Drawing)

เป็นการทำงานกับการลากเส้นซึ่งในแต่ละ
วัฒนธรรมมีลวดลายที่ต่างกันออกไป

การลากเส้นจึงมีความเหมาะสมกับเด็กที่มีความ
ต้องการพิเศษทุกช่วงอายุ เพราะการลากนี้จะเกิดทัศนภาพ
และประสิทธิผลที่ต่างกันไปทั้งผลด้านประสาทสัมผัสโดย
เฉพาะสัมผัสด้านสมดุล และรวมไปถึงการเกิดระเบียบของ
ลำดับขั้นตอนในตัวผู้ลาก

บทฝึกหัดการลากเส้น (Form Drawing)

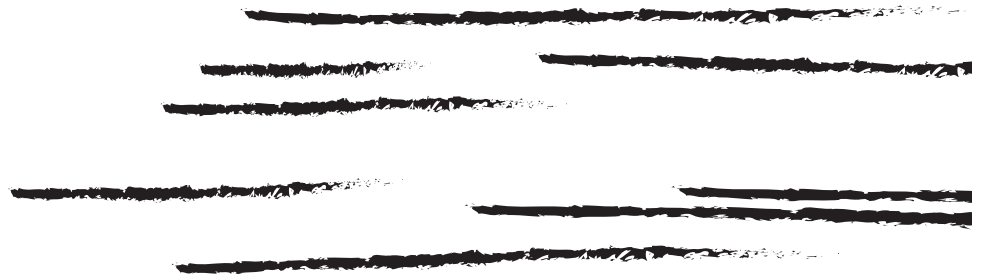
ให้ลากจากซ้ายไปขวาด้วยสีเครยอน หรือดินสอสีไม้
แร็กซ์ เครยอน หรือ จัดบทฝึกหัดให้มีขนาดเกือบเต็มแผ่น
กระดาษขนาดเอ 3

สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแล้วเลือกจากสิ่ง
ง่ายที่สุด ทำซ้ำหลายๆ ครั้งในบทฝึกหัดเดิมและค่อย
เปลี่ยนบทฝึกหัดใหม่

1

2

3

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

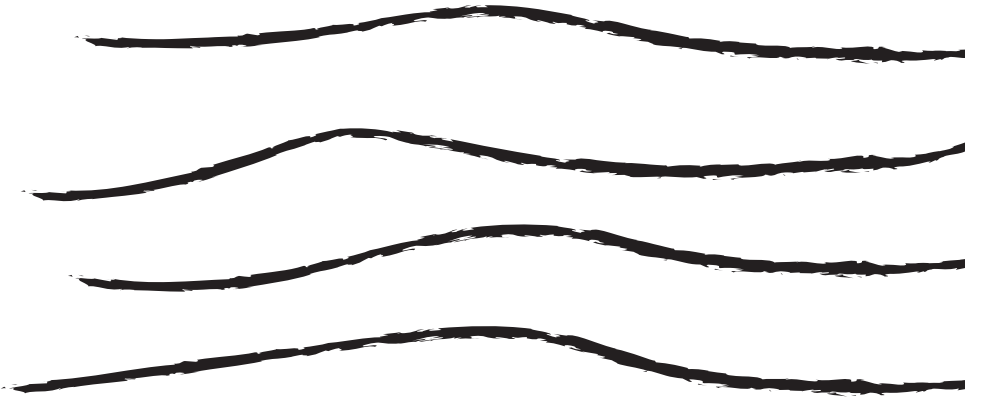
[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

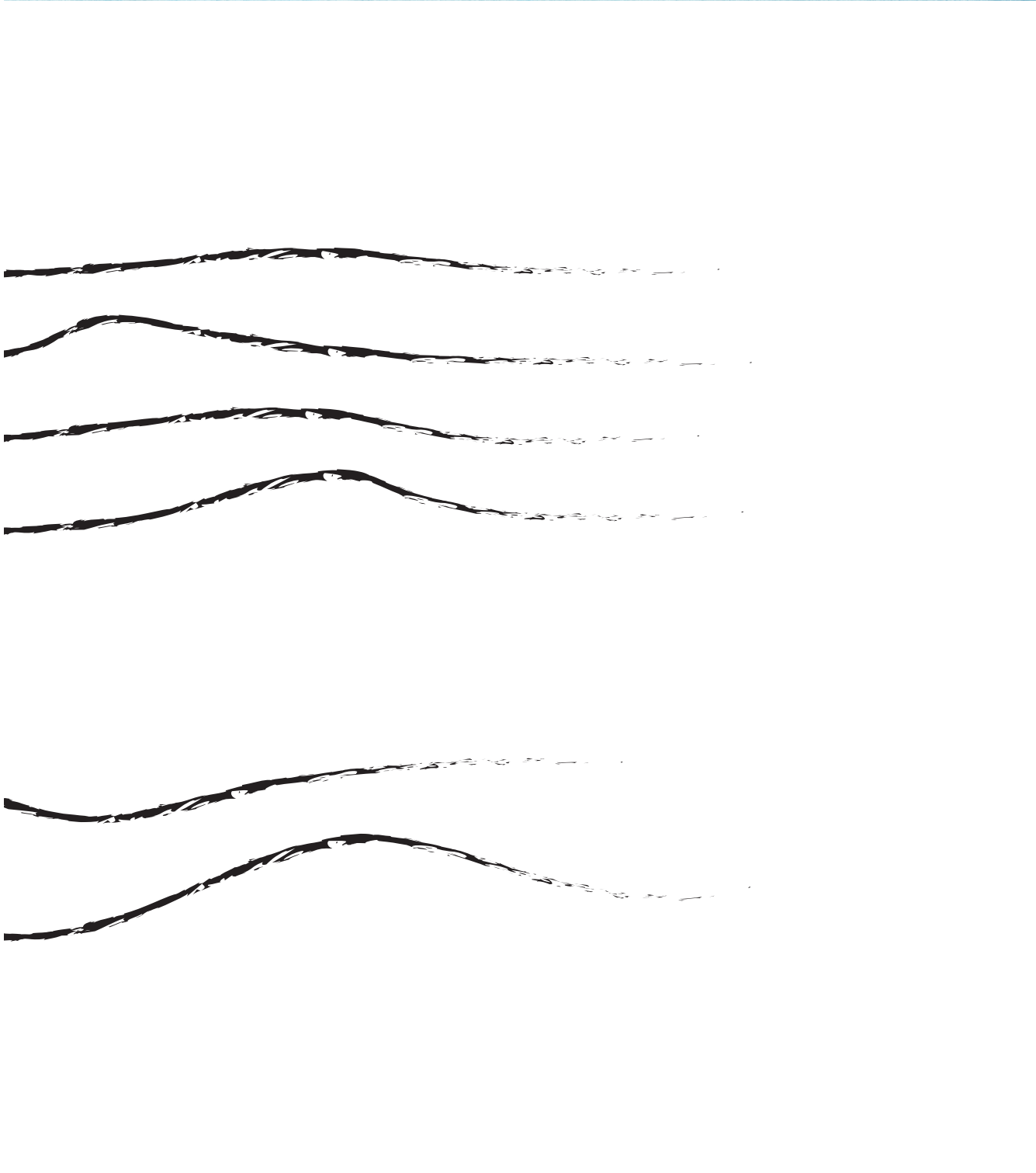
[Redacted text]

4

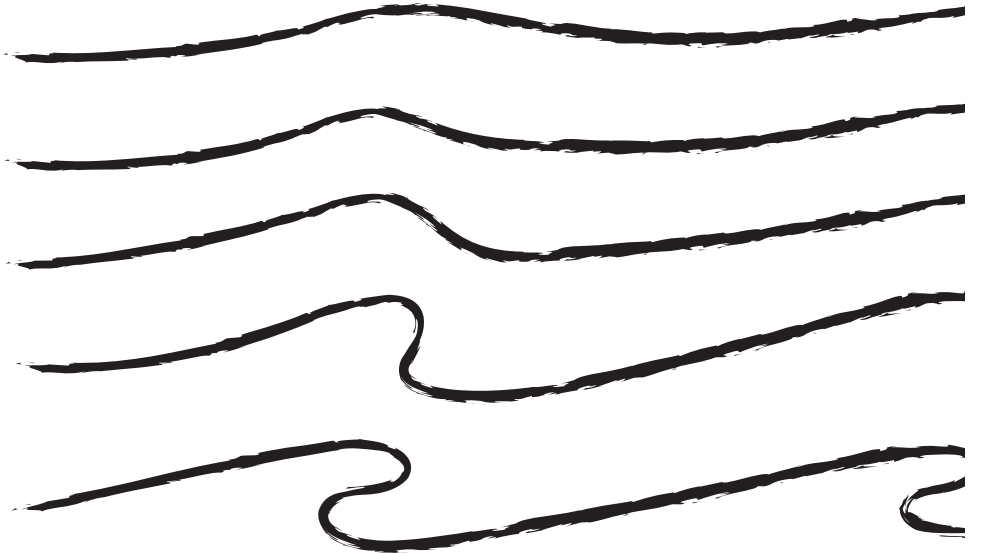

5

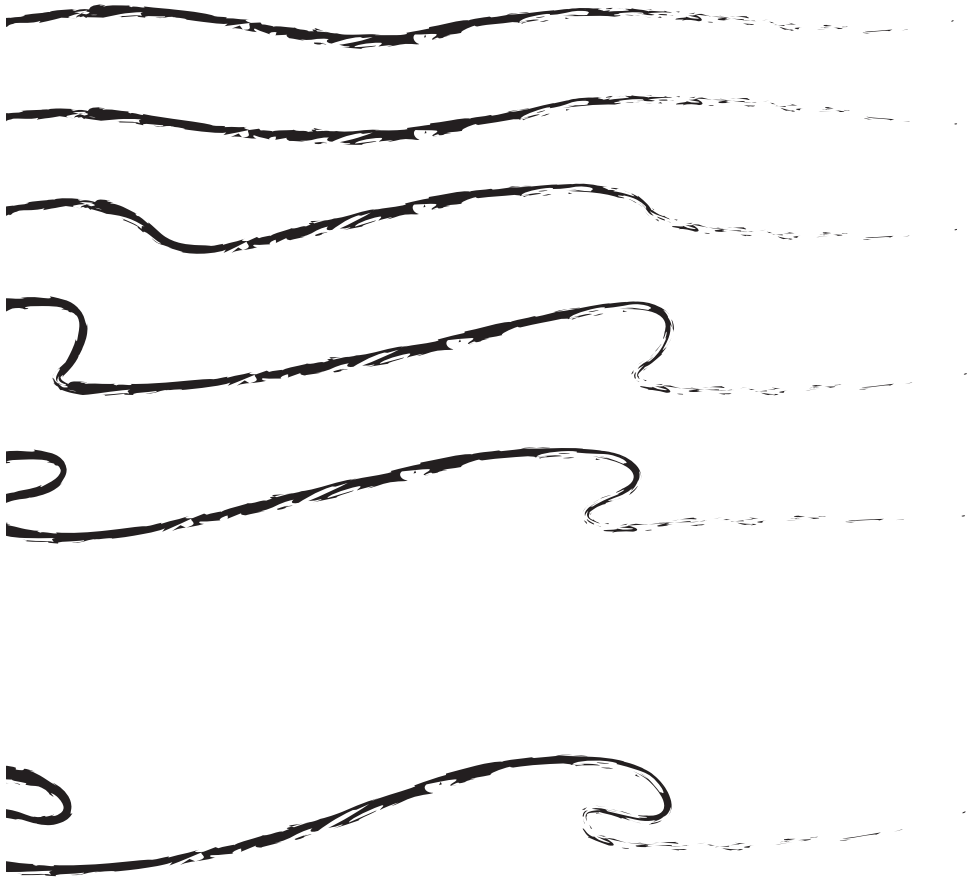

6

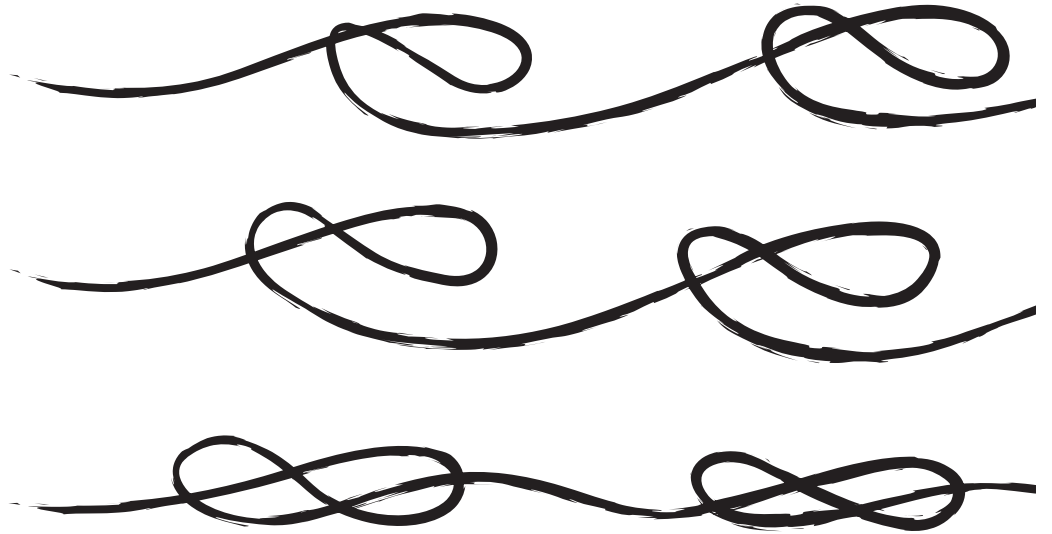

7

8

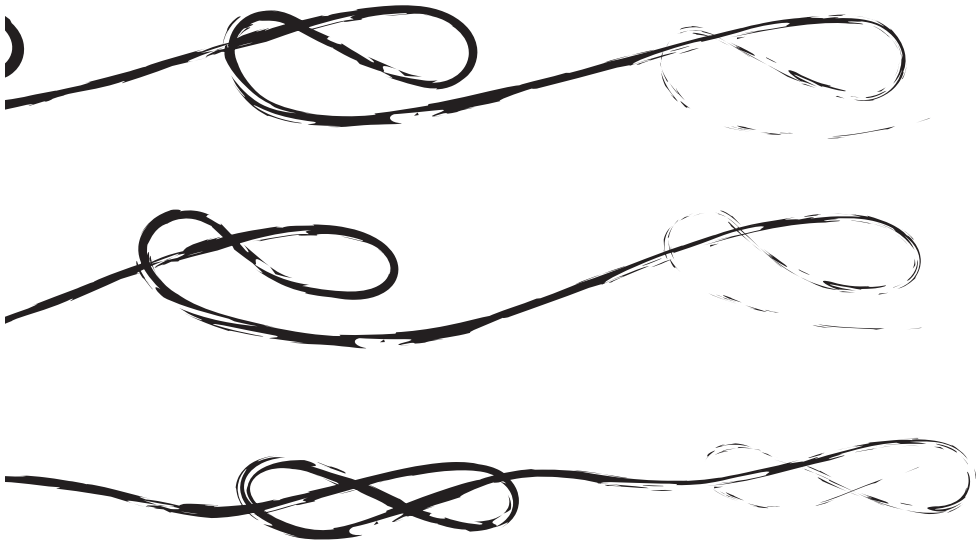

9

10

นิทานบนความหมายจินตภาพ
แนวคิดของการศึกษาออลดอร์ฟ
โดย อภิสิริ จรัสชวนะเพท

การเล่านิทานให้ราบรื่นและเชื่อมโยงกับคนฟัง เสมือนแม่หรือครู เล่านิทานให้ลูก ๆ ฟังด้วยความรัก ความเชื่อมโยงผูกพัน กับอกไม่ถูกว่า การเล่านิทานได้ทำให้เกิดสิ่งนี้อย่างไร แต่ว่าเวลาครูอนุบาลเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้เด็กนักเรียนฟัง ทั้ง ๆ ที่เด็กอายุเพียง 3 - 4 ขวบ เป็นเด็กวัยที่กำลังวิ่งวุ่นวาย แต่ทำไมเวลาเราเล่านิทานถึงเจียบ ตั้งใจฟัง เป็นอย่างดี

เพราะคนที่เล่าได้นำจินตภาพ ภาพของการเล่าได้ดึงดูดความสนใจของเด็กอย่างมาก เป็นครูเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรทำความเข้าใจเรื่องนี้ก่อน เพราะว่าเด็กของเราเป็นเด็กที่ยากไม่ง่าย เหมือนเด็กอนุบาล เด็กอนุบาลปกติ นั้นแค่ครูมีภาพในใจ พอเล่าบับเด็กก็ฟัง แต่เด็กที่มีความต้องการพิเศษของเรา ถ้าครูภาพในใจไม่ชัด ยิ่งหนักเข้าไปใหญ่เลย

เพราะฉะนั้นอย่างแรก ขอให้เรามีภาพชัดในใจเสียก่อน เวลาที่เราพูดไปแล้ว อาการของลูกเรา ฟังบ้างไม่ฟังบ้าง มันจะได้คอยดึงดูดเด็กมาอยู่กับเราได้ เมื่อเขาไม่สนใจเราแล้ว เราจะได้หาวิธีอื่นที่น่าสนใจกว่า ทำให้เด็กนั่งฟังเราได้ หรือเราจะได้คิดถึงว่านิทานอะไร ถึงจะทำให้ดึงดูดเด็กพอ ยาวเกินไปเด็กก็หมดความสนใจ นี่เป็นผลดีของพวกเขาที่จะได้เรียนรู้ในเรื่องนี้

ให้นิทานเป็นจุดเริ่มต้นการเดินทวาระหว่างครูกับเด็กในห้องศิลปะสร้างสุข

ในหนึ่งปีนั้นมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นในรอบปีเพื่อที่ว่า จะได้หาเรื่องนิทานหรือเรื่องเล่าต่าง ๆ มาให้สอดคล้องกับฤดูกาล ถ้าหนึ่งรอบปีมองดูว่า ช่วงนี้เป็นช่วงอะไร ช่วงฝน ช่วงน้ำเยอะ ฝนตกเยอะเลย ช่วงก่อนหน้านี้ ฝนตกนิด ๆ หน่อย ๆ ตกเป็นสาย มาถึงตอนนี้ตกมาก ตกจนน้ำนอง (ในวงจรแสดงสีน้ำเงิน) พอเลยฝน ก็เป็นหน้าหนาว ฝนก็ไม่ตกแล้ว พอฝนไม่ตกแล้วในหน้าหนาว อากาศเริ่มแห้ง ก็ใส่สีของความแห้งลงไป (ในวงจรแสดงสีเหลืองส้ม แดง) จะได้รู้สึกได้ว่า แห้งจริง ช่วงก่อนฝนจะตก อบอุ่น ประมาณเดือนมีนา - เมษายน (วงจรเต็มสีแดงเข้าไปอีก) ร้อนพอหรือยัง

ถ้าโลกทั้งใบสวยงามอย่างนี้ ครูจึงมีนิทานดี ๆ มาเล่าให้เด็กฟังได้ทั้งปี ช่วงที่เรากำลังอบรมอยู่นี้ เป็นช่วงที่ฝนมาน้ำเยอะ นิทานควรเป็นเรื่องอะไร ฝนมาน้ำเยอะ คนเรารู้สึกอย่างไรเวลาอากาศเย็น ๆ อย่างนี้ อยากจะออกไปตากฝนหรืออยาก จะอยู่ในบ้าน นิทานมันก็จะ เป็นเรื่องที่ทำให้เรารู้สึกว่า เราแอบเข้ามาในบ้าน อยากจะมีใครสักคนมาโอบเราอดเราให้ อบอุ่นอยู่ในบ้าน ให้เข้ามาใกล้ชิดใช้ไหม เย็น ๆ ขึ้น ๆ อย่างนี้ อยากออกไปเดิน

ลำพังตากฝน เดินไปในป่าใหม่ อยากจะมีใครสักคนที่รู้ว่า เราอยู่ไหน อยากจะกลับบ้าน เพราะฉะนั้นความรู้สึกตรง นั้นมันโหยหาว่า ต้องการบ้านและการแคบเข้ามาอีก

ช่วงหน้าร้อน ข้าวที่เกี่ยวข้องแล้ว นาก็มีให้วิ่งเล่น เด็ก ๆ ไม่วิ่งอยู่ในบ้าน เขาก็อยากจะทำไปวิ่งแล้ว คำถาม ว่านั่นนิทานควรเป็นอย่างไร ถ้าเค้าอยากออกไปโลกกว้าง ถ้าเช่นนั้นเราพบได้ว่า โลกหนึ่งใบเปรียบเสมือนลมหายใจ เข้า แล้วก็ลมหายใจออก โลกหนึ่ง ใบการหมุนเวียนในโลก หนึ่งรอบปี เสมือนกับลมหายใจเข้า แล้วลมหายใจออก ใน ลมหายใจเข้า และลมหายใจออกมีเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ในโลกมากมาย

ช่วงต้นฤดูฝนเป็นช่วงของต้นไม้ ถ้ามียอดอ่อนก็กำลัง แทะยอดขึ้น กล้าอ่อนกำลังทะยอดขึ้น พอถึงช่วงนี้ฝน ตกลงมาอย่างนี้ ชาวนาดีใจมากเลย ข้าวเริ่มงอกงาม ถ้า ข้าวไม่โตพืชน้ำข้าวก็ต้องตายสามเดือนพอดี ข้าวก็ พร้อมให้เกี่ยว และพอมมาถึงช่วง ต้นฤดูหนาวมันควรจะ เกี่ยวแล้ว เหตุใดธรรมชาติจึงเป็นอย่างนี้ สอดคล้องกับลม หายใจเป็นอย่างดี ในฤดูหนาวตรงนี้เตรียมมา อันนี้ เหตุการณ์ธรรมชาติเป็นอย่างนี้ ลมหายใจเข้า ลมหายใจ ออก

ในหน้าร้อน เรากำลังพูดถึงดิน พอช่วงหน้าฝนนี้ เรา กำลังพูดถึงน้ำ พอหมดหน้าน้ำ น้ำยังไม่หมดดี เรามีการ แข่งเรือแล้ว เรามีการไหลเรือไฟแล้ว น้ำจะได้ออกไปเร็ว ๆ ออกไปจากท้องนา ไหลลงสู่แม่น้ำลำคลอง แล้วถึงเวลาที่ ใช้น้ำไปเราก็ต้องมีการขอบคุณขอโทษต่อจิตวิญญาณของ น้ำ เราก็มีวันลอยกระทง เทศกาลในหนึ่งปีเรื่องราวมาอย่าง นี้อยู่แล้ว ถ้าเราไม่สามารถที่จะหาหนทางเรื่องเล่าได้ เราก็ ลองเรื่องที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเทศกาล ช่วงนี้ (ต้นฤดูฝน) มีสัตว์

ต่าง ๆ รอคอยน้ำฝน เช่น ปลา กบ ช่วงนี้ เป็นช่วงแรกนาขวัญ นำจะเล่าถึงความ ผูกพัน ระหว่าง ชาวนากับวัว พอถึง (กลาง ฤดูฝน) เป็นช่วงที่ข้าวกำลังตั้งท้อง ช่วง (ปลายฤดูฝน) ข้าวออกรวง พร้อมเก็บ เกี่ยว หากนึกอะไรไม่ออกว่าจะพาเล่า เรื่องราวของโลกใบนี้ ลองมองดูเทศกาล จะได้นึกออก พอลอยกระทงแล้ว ฝนไม่ ตก ชาวอีสาน มีแห่นางแมว เราอยู่ไหน เราก็กเล็กรเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชุมชนของเรา ศาสนาของเรา ถ้าเราเป็นอิสลาม เราก็กหา เรื่องที่ผูกพันกับศาสนาของเรา ชุมชนของ เรา ถ้ามองในทั่วโลก เราอาจพูดถึงเรื่อง ศาสนา พิธีกรรมต่าง ๆ ในศาสนาของเรา แต่ถ้าในวงแคบเข้ามาเราจะพูดถึงชุมชนที่ อยู่ อย่างในจังหวัดเพชรบุรี มีอะไรดี มี อะไรเด่น เราก็กินยกเรื่องนั้นขึ้นมาเล่า ได้ ที่สำคัญเรื่องราวเหล่านี้กลายเป็นจุด เริ่มเนื้อหา ในห้องศิลปะสร้างสรรค์ที่ สอดคล้องกับฤดูกาล วัฒนธรรมและ ประเพณี อาจใช้เป็นศิลปะแขนงอื่น ๆ ร่วม ด้วย เช่นระบายสีจากนิทานนั้น ๆ หรือมี เพลงที่ครูแต่งขึ้นและร้องในโอกาสฤดูฝน โดยคำนึงให้เหมาะสมกับกลุ่มเด็กที่มี ความต้องการพิเศษแต่ละช่วงชั้น

ห้องเรียนของเราก็จะอบอุ่นด้วย เพราะเด็กได้ชื่นชมศิลปะที่มีอยู่ในตัวครู อันนี้น่าจะสำคัญที่สุด

บรรณานุกรม

- Kutzli ,Rudolf (2005) Entfaltung schöpferischer Kräfte.Schaffhausen, Switzerland: Oratio Verlag
Luxford,M (1994) Children with Special Needs. New York, NY:Floris Books.
Müller,B (1987) Malen mit Wasserfarben. Stuttgart : Freies Geistesleben.

ประวัติวิทยาการโครงการศิลปะสร้างสุข

อภิสิทธิ์ วัลลชนะเวท (ครูอ้อย)

จบการศึกษาศิลปะศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศึกษาต่อ Waldorf Education Early Childhood, Rudolf Steiner College Fair Oak CA. ประเทศสหรัฐอเมริกา ก่อตั้งโรงเรียนอนุบาลบ้านรักที่จัดการศึกษาแนวทางวอลดอร์ฟและเป็นผู้ริเริ่มการนำการศึกษานี้เผยแพร่ในประเทศไทยมากกว่า25ปี แนวคิดด้านเด็กที่มีความต้องการพิเศษเกิดขึ้นในอนุบาลบ้านรักโดยเปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ รวมไปถึงการทำงานเป็นที่ปรึกษาให้กับวิทยาลัยราชสุดาตลอดเจ็ดปีที่ผ่านมา ปัจจุบันเป็นวิทยากรด้านศิลปะ ศิลปะศึกษาและการศึกษาอนุบาลวอลดอร์ฟให้กับโรงเรียนต่างๆ ทั่วเอเชีย รวมถึงเป็นผู้วางรากฐานให้โครงการศิลปะสร้างสุขนับแต่ก้าวแรก

ณภัทร (สีห์โสภณ) ชัยสุบรรณกนก (ครูมัย)

เริ่มต้นเป็นนักเปียโนและนักร้องในคณะนักร้องประสานเสียงตั้งแต่ครั้งอยู่ที่โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย จากนั้นมุ่งมันศึกษาดนตรีจนจบคณะดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิชาเอกเปียโน จบจนกระทั่งตลอดสิบปีที่ผ่านมาได้ศึกษาดนตรีบำบัดกับ อ.สเตฟาน คูเนออร์นักรดนตรีบำบัดชาวเยอรมัน อีกทั้งครูมัยยังเป็นครูดนตรีที่โรงเรียนแสนสนุก ไตรทักษะ ตลอดระยะเวลาที่ทำงานอย่างเข้มข้น บทบาทที่สำคัญคือการเผยแพร่ความรู้ดนตรีมนุษยปรัชญาและให้แนวคิดสำคัญกับการสอนดนตรี รวมถึงการขับร้องทั้งเด็กปกติในแต่ละกลุ่มที่ต้องการใช้ดนตรีดูแลด้านจิตวิญญาณรวมไปถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

อนุพันธ์ พุกษ์พันธ์ชวี (ครุมอส)

เส้นทางการศึกษาภาควิชาประถมศึกษาศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นจุดเริ่มต้นแรกของการค้นหาแนวทางศิลปะที่เหมาะสมกับเด็กกลุ่มต่าง ๆ ครุมอสเป็นจิตรกรผู้บุกเบิกศิลปะบำบัดในประเทศไทย โดยก่อนหน้านั้นศึกษาศิลปะและศิลปะบำบัดใน Therapeutikum am Kraherwald ในเยอรมันมาร่วมสิบปี โดยก่อนหน้านั้นเขาสนใจในเรื่องสีในเชิงการทำงานศิลปะ และเชิงบำบัด ครุมอสสนใจสีอย่างลึกซึ้งในการบำบัดกับเด็กพิเศษทั้งการระบายและสัมผัสจากการมองเห็น ในฐานะที่เขาเป็นผู้อำนวยความสะดวกโครงการศิลปะสร้างสุข ครุมอสได้เน้นแนวทางสำคัญพัฒนาทั้งกายและจิตวิญญาณของเด็ก ๆ ผ่านสีและการระบายสีกับเด็กเชิงบำบัด

เบ็คกี้ รัสเธอร์ฟอร์ด (Becky Rutherford)

เป็นชาวอเมริกันจบการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาจิตรศิลป์ และ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา ศิลปะบำบัด และได้รับประกาศนียบัตรด้านการศึกษาพิเศษ อีกทั้งมีความสามารถในการใช้ภาษามือได้เป็นอย่างดี

อาจารย์เบ็คกี้มีประสบการณ์การสอนเด็กตั้งแต่ระดับประถมจนถึงมัธยมปลายให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยเป็นครูประจำชั้นมากกว่า 35 ปี ปัจจุบันเป็นครูประจำชั้น ที่ปรึกษาคณะครู, ทำหน้าที่พัฒนาหลักสูตรการศึกษา และเป็นคณาจารย์ของหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ (Seminar) ของโรงเรียนการศึกษาพิเศษ และชุมชนบำบัดแคมป์ฮิลล์ (Camphill Special School)

นอกจากนั้นยังเป็นคณาจารย์สมทบ ของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตวิทยาลัยชั้นบริดจ์ (Sunbridge College) และ เป็นตัวแทนของโรงเรียนการศึกษาพิเศษ และชุมชนบำบัดแคมป์ฮิลล์ เข้าร่วมในสมาคมโรงเรียนวอลดอร์ฟในอเมริกาเหนือ (AWSNA) มาเป็นวิทยากรตามคำเชิญของโครงการศิลปะสร้างสุขเพื่อให้ความรู้เชิงลึก

ดร. ฌาน คริสโตเฟอร์ เกอชเชล
(Jan Christopher Goeschel)

เป็นชาวเยอรมัน จบการศึกษาปริญญาโทด้านจิตวิทยา สาขาจิตวิทยา และสาขาศึกษาศาสตร์ เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง ปริญญาตรีบัณฑิตสาขาศึกษาพิเศษและ วิทยาศาสตร์ การฟื้นฟูสมรรถภาพ เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง จากมหาวิทยาลัย โคโลญจ์ ประเทศเยอรมัน และได้รับประกาศนียบัตรใน ด้านการศึกษาพิเศษ

ดร. ฌานผ่านการอบรมการเป็นครูออทิสติก เคยเป็น ครูประจำชั้นระดับมัธยมปลายโรงเรียนศึกษาพิเศษ และ ชุมชนบำบัดแคมป์ฮิลล์ (Camphill Special School) ปัจจุบัน ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโครงการการของโรงเรียนศึกษา พิเศษ และชุมชนบำบัดแคมป์ฮิลล์ (Camphill Special School) และผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อการศึกษาพิเศษ และ การบำบัดทางสังคม (School of Curative Education and Social Therapy) นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นหัวหน้าบ้าน ในโครงการเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่อยู่ประจำในชุมชน เพื่อการบำบัดอีกด้วย

นอกจากนั้นดร. ฌานเป็นสมาชิกในสภาการศึกษา พิเศษและสังคมบำบัดนานาชาติ และได้รับเชิญเป็นผู้ บรรยายและเป็นที่ปรึกษาให้กับองค์กรอื่นๆ ทั้งในประเทศ สหรัฐอเมริกา, แคนาดา, เม็กซิโก, เยอรมัน, ไต้หวัน, รัสเซียและคีร์กีซสถาน และมีบทบาทในการขับเคลื่อนการ ศึกษาบำบัดในประเทศไทยในช่วงห้าปีที่ผ่านมา

ณัฐภัทร พิณิตตานนท์ (ครูเจ็บบ)

มีประสบการณ์ การเป็นครูอนุบาลกว่าสิบปี ในโรงเรียน อนุบาลบ้านรัก ขณะที่เป็นครูอนุบาลอยู่ที่โรงเรียนบ้านรัก ก็ได้รับการแนะนำให้รู้จักการศึกษาในแนววอลดอร์ฟจาก ครูอุ้ย ความสนใจขยายไปสู่เรื่องของการศึกษาเพื่อการ บำบัดในเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เมื่อครูเจ็บบได้มี โอกาสรับลูกศิษย์ที่มีความต้องการพิเศษทั้ง ออทิสติก, ดาวน์ซินโดรม, แอสเพอร์เกอร์ และได้ใช้หลักการเรียนการ สอนในแนววอลดอร์ฟที่ได้เข้าอบรมหรือฟังการบรรยาย มาใช้ทำงานกับเด็ก ซึ่งพบว่าเด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้น จาก จุดนี้เองทำให้ครูเจ็บบเกิดแรงบันดาลใจที่จะทำการศึกษา เพิ่มเติมเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการบำบัด จึงได้ตัดสินใจเดิน ทางไปหาความรู้ต่อที่ต่างประเทศ

ปัจจุบันครูเจ็บบยังศึกษาเกี่ยวกับการบำบัดของใน ชุมชนและโรงเรียนเพื่อการบำบัดปีเวอรัน ที่รัฐ เพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ทำการสอนกลุ่มสร้าง เสริมประสบการณ์ และความสามารถเฉพาะทางให้กับเด็ก วัยรุ่นในโรงเรียนเพื่อการบำบัด และเป็นหัวหน้าบ้านร่วม ในบ้านเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นปฐมวัยของชุมชน เพื่อการบำบัดด้วย

ขอขอบคุณ

คุณวีระ กิ่งแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนเพชรบุรีปัญญานุกูล

คุณอภิสิทธิ์ จรัสขวณะเพท

คุณณภัทร ชัยสุบรรณกนก

คุณเบ็คกี้ ฐเธอร์ฟอร์ด

คุณสเตฟาน คูเนอร์

คุณญาณ คริสโตเฟอร์ เกอชเชล

คุณรินธาร ลัทธินันท์

คุณณัฐภัทร พินิตตานนท์

คุณสาธิตา โรจน์พจนรัตน์

คุณวรรณาด ทองศรี

คุณสิริรัตน์ ดอนสระ

คณะครูและเด็ก ๆ จากโรงเรียนเพชรบุรีปัญญานุกูล

ทีมงานสถาบันศิลปะบำบัดในแนวทางมนุษยปรัชญา

โรงเรียนวิทยาศาสตร์ชีวิตและศิลปะ (MOA)